

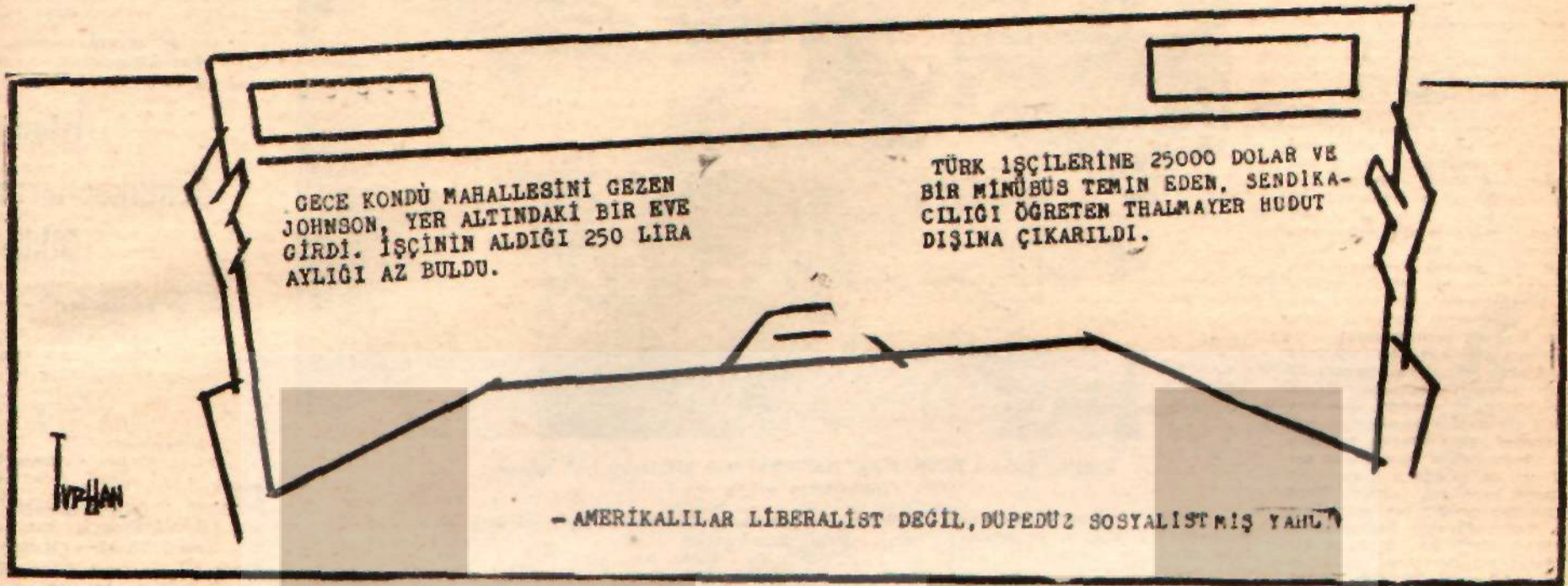
YÖN
HAFTALIK GAZETE

Özel Sayı
**KÖY
KALKINMASI**

Siyasal Bilgiler Fa-
kültesi öğrencilerinin
Tuzluca ve Doğu'da-
ki incelemeleri sırasın-
da yapılan röportaj
orta sayfada

TÜSTAV

MEHMET CAN

Plân konusundaki gerçeK...

BAKIŞ

Yüksek Plânlama Kurulu çalışma ları plâncılar ile politikacıları is ter istemez zarsı karşıya getirdi. Koalisyonun önemli adamı Alican'ın, top lantılara katılmaktan vazgeçmesi üzerine, plânın temel meselesi olan finansman dâ vası ve toprak reformu işi, Yüksek Plân lama Kurulundan alınarak Hükûmete bı rakıldı. Böylece temel dâvalarda, plâncıla rın da söz sahibi olması öncendi. Bu ara da, plâncılar, skendilerini hükümetin üs tünde bir otorite sayıyorlar. Şeklinde hak sız hücumlara uğradılar.

Bu durum, Hükümetin plân meselesi ni anlamamasının veya anlamak istememe sinin tabii sonucudur.

Plân nedir?

Plânlama tartışmaları yapılırken iki noktayı gözden uzak tutmamak lazımdır. Bunlardan biri, plânlamanın ne olduğu dur. İkinci de plân yoluyla nereye varıl mak istenmektedir.

Plân, teknik açıdan, iktisadî ve sosyal hayata aklın uygulanmasından başka bir şey değildir. Bu bakımdan temel mesele, plânlama teknikleriyle, ekonominin akla ve sağlıyuya uygun şekilde yeniden düzen lenmesidir. Yalnız herhangi bir işte oldu ğu gibi, toplum hayatında da akıllıca bir davranışta bulunabilmek için, daha önce ortaya bazı hedeflerin konulması gereklî dir.

Plânlama çalışmalarındaki ikinci önemli nokta budur. Toplum olarak, belir li bir zaman aralığında nereye varılmak istendiğinin bilinmesi lazımdır ki o hedefe yönelen akıllı bir faaliyet mümkün olsun.

Bu iki tip faaliyetin, mahiyeti icabı, farklı formasyon ve statüde iki grup tara fından gerçekleştirilmesi lazımdır. Tek nik çalışmaların uzmanlarca yapılacağı dan kimsenin şüphesi olamaz. Fakat eğer hazırlanan plâna birazcık uygulama şansı

si iktidarı ellerinde bulunduranlar tarafın dan yapılması şarttır. Aksi takdirde plân, yürütme iktidarından vaksun bir zümrenin hazırladığı akademik bir çalışma olmaktan öteye gidemez.

Temel tercihlerin siyasi iktidar tara fından yapılmış olması da, ciddi bir plân elde etmek için yeterli değildir. Temel ter cihleri yapanların, mutlaka çoğunluğun, yani halkın özelemlerini yansıtması gerekir. Çünkü plânlama, özellikle az gelişmiş bir ülkede, halk yığınlarının özelemlerine uy gun önemli değişiklikler yapılması söz ko nusu olunca, zahmete değer bir çabadır. Mevcut durumu devam ettirmek için plân yapmanın gerçek plâncılıkla ilgili hiç bir yanı olmadığı kabul edilmelidir.

Eğer ortada halk yığınlarının özelemlerine cevap veren, siyasi iktidar tarafın dan yapılmış temel tercihler yoksa, plân da yok demektir. Bu durumda yapılacak en dürüst hareket, plân çalışmalarından vazgeçmektir. Daha az dürüst olanı ise uz manlarca hazırlanmış bir strateji üzerinden çalışmaları girişmektir.

Siyasi tercihlerden mahrum bırakılan uzmanlar, çalışmalar sırasında, elbette ki kendi tercihlerine uygun siyasi kararların var olduğunu farketmek zorunda kalacaklardır. Fakat hazırlanan belge son şeklini alıp da siyasi organların karşısına çıvınca, bu organlar, iki yoldan birini seçmek zo runda kalabileceklerdir. Ya mevcut siyasi otoritenin tercihlerine uymayan plân, iç ve dış nedenlerle göstermelik bir plân olarak saklanacak, ya da siyasi organlar, plân çalışmaları başlarken yapmadıkları tercihleri yapacaklardır. Fakat her iki halde de, plân etrafında yaratılan edebiyat sona erecek tir.

Memleketimizdeki plân tartışmalarının sebebi budur. Yüksek Plânlama Kurulun daki çalışmalar, koalisyon Hükümetinin olmayan bir stratejiye göre plân hazırlan masından ileri gelmiştir. Strateji uzmanlar tarafından tesbit edilmiş ve askerî idare zamanında, hükümete empoze olunmuş tur. Koalisyon Hükümetleri siyasi neden lerle, bu belgede değişiklik yapmaya cesa

ret edememişlerdir. Nitekim, İkinci Koalis yon Hükümetinin programı, stratejiye kuv vetle bağlılık itidiasıdır. Fakat iş uygu lamaya gelince, uzmanların tercihleri hü kümetçe benimsenmediği için «Sosyal ada let içinde kalkınma» ilkesi baltalanmış, stratejiye öngörülen kalkınma hızının ge rektirdiği tedbirler reddedilmiştir. Böyle ce Hükümetin, uzmanlardan çok farklı ter cihlere sahip bulunduğu ortaya çıkmıştır. Hükümet içinde ofak bir grup, iç ve dış nedenlerle, (Hükümetin en büyük imidi dış yardımlardır), plânın büyük ölçüde de ğiştirilmesini önlemeye çalışmışsa da, du rum artık anlaşılms. Türkiyede ciddi bir plân tatbikatı yapılamıyacağı gün ışığına çıkmıştır.

Sosyalizm ve plân

Aslında, etkili bir plânlama çalışması nın bugünkü şartlar altında yapılamıyaca ğını anlamak için bu kadar beklemeye İti zum yoktur. Çünkü gerçek bir plân, ancak sosyalist eğilimli bir klarenin başarıyla uy gulanacağı bir araçtır. Bugün dünyada sos yalist ülkelerin dışında gerçek bir plân uy gulayan başka bir memleket yoktur. Doğu blokunun dışında başarılı bir plânlama ör neği veren Hindistanda, iktidar partisi sos yalisttir. Mısır, halkın özelemlerine cevap veren ciddi bir plânlamanın sosyalizmle mümkün olacağını anlıyor, bu yola yö nelmiştir.

Ancak sosyalist ülkelerin gerçek plân yapmış olmaları bir tesadüf değildir. Bir defa ekonomik ve sosyal hayatın akıllı metodlarla değiştirilebileceği ve değiştiril mesi gerektiği prensibi, yalnız sosyalistle rin inandığı bir ilkedir. Tahripkâr ve sö mürcü piyasa mekanizmasının yerine ak

lın hâkim olması fikri sâdece sosyalist doktrinde vardır. Ancak sosyalist eğilimli bir iktidar, halk yığınlarının özlem ve ih tiyaçları yerine, mutlu azınlığın kapris ve alım gücüne dönük bir iktisat sistemini red deder.

Bu görüşleri benimsemeden plândan söz etmek, ya bilmeden plân diye 5 yıllık bütçe yapmak, ya da bilerek plân adına halkı aldatmaktır. Bunun dışında bir şey düşünülemez.

Diğer taraftan plân, statükoya karşı savaş aracı demektir. Eğer mesele sâdece hâkim sınıfın menfaatlerini takviye ise, plâna lüzum yoktur. Plân, kuvvetini emek çi halk yığınlarından alan bir siyasi ikti darın, mevcut alışkanlıkları ve haksız men faatleri kırarak yeni bir düzen yaratması na yardım eder. Eğer iktidarda mevcut dü zeni değiştirmeye azimli bir iktidar yoksa, plân çalışmaları bir aldatmaca olmaktan öteye gidemez. Ve neticede, plân etrafın da yaratılmak istenen edebiyat, bir nokta da durmak zorunda tair. Türkiye bugün bu noktadadır. Hükümet, uygulayacağı bir plânı, dış yardım sağlayacak ve kamu oyunu oyulacak bir zinet eşyası olarak muhafaza etmek karındadır.

Bunun içindir ki plâncılara önemli bir görev düşmektedir. Plâncıların, kendi lehlerine Hükümetin de yardımıyla yaratı lan olumlu havayı memleket yararına kul lanmaları gereklîdir. Uzmanlar, plânın bir aldatmaca aracı hâline getirilmesi karşısın da susamazlar. Büyük ümitler bağlanan plân fikrinin güçlendirilmesine seyirci kalamazlar. Buna hakları yoktur.

Plâncılar statükocu kuvvetlerin bir dışı hâline geirmek istemiyorlarsa, görev lerinden ayrılmak pahasına da olsa, gerçe ği kamu oyuna açıklamak zorundadırlar.

Doğan Avcıoğlu

Millet Meclisi

Korkuyla bezenen 3 Eylül, ni hayet geldi ve Meclis çalışmaya başladı. Meclisten korkan başka bir demokrasi mevcut olmasa gerektir. Bununla beraber, Meclisin ilk günü, korkulacak birşey olmadı. Dört partiye mensup milletvekilleri birbirlerine karşı gayet iyi davrandılar, hatırı sorular ve sarpıp öpüştüler. Başbakan İnönü, sabah saat 11 de, Meclis korkusuya, CHP grubunu olağüstü bir toplantıya çağırdı. Milletvekillerine, «Aman gürlüdü patırtı yapmayın Ağırbaşlı olunsun diye baba nasihatleri verdi.

Oturum, saat 15 te açıldı. Gün demde sözlü sorular, daha sonra kanun teklifleri yer alıyordu. 55 sayılı kurtarma sevdası peşinde koşan YTP ve CKMP milletvekilleri, ağaların süzün kanununu kaldırmak endişesiyle önce kanun tekliflerinin sonra soruların görüşülmesini istedilerse de verilen önerge, AP — CHP koalisyonu sayesinde reddedildi.

AP'nin «kavga çıkartmaktan kaçınma politikası, sözlü sorulara rız konulması sırasında da görüldü. Gündemde gündüdü çıkartmaya elverişli sorular vardı.

Bunlardan biri, AP Edirne milletvekili, Nazım Özoğlu'nun 22 Şubat harekati hakkında Başbakanı yönelttiği soruydu. Sorunun büyük bir fırtına kopartması bekleniyordu. Fakat Özoğlu, Mecliste bulunduğu halde, soruya sıra gelmediği zaman salondan ayrılarak fırtınaya sebebiyet vermedi. Yeni İstanbul sevimli başyazarı, Görhan Evliyaoğlu da, Başbakanı «Millet Meclisinin üstünde bir kuvvetin mevcut olup olmadığına» açıklamasını istiyordu. Yeni Anayasamızın mevcudiyetinden habersiz görünün bu gayri ciddi soru da, Evliyaoğlu'nun, kendini koridora atmaması sayesinde konu şulmadı. İhsan Atsız'ın tedbir kanunu ile ilgili sorusu ise, cevaplandırıldı. Fakat bu sırada salonda, birkaç Bakan ile ancak 15 kadar milletvekili vardı. Bu yüzden gündüdü çıkmadı.

İlk gün böylece gündüdü atlatıldı. Fakat bu balayım çok uzun süreceğine kimse ihtimal vermiyordu. Meseleler aynı meseleler, milletvekilleri aynı milletvekilleri, yalnız bu arada Meclis binası değişmiş, Riyaset kürsüsünün üzerine, «Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir» yazılı bir levha asılmış. Oylama tablosu, çalı şır hale getirilmiş. Milletvekilleri nin oturdukları yerden konuşma bilmesi veya daha fazla gürültü yapabilmeleri için, sıralara mikro fon yerleştirilmiş. Yalnız Meclisin saat ayarı unutulmuş, Meclis yaz saatine ayak uyduramamıştı.

Mecliste ilk gün, Dışişleri Bakanı Feridun Cemal Erkin, gün dem dışı bir konuşma yaptı. Kelimelerle dolu yazıt konuşma, hiç de diplomatik bulunmadı. Erkin'in Irak uçakları için, «Hava kollarına tabirihi kullanması, Kasım'dan hakaretimize bir dilbe bahsetmesi, diplomatik sayılmaz.

İhsan Atsız
Sükunet bozumadı

Mr. Yardım

Konsorsiyumun Başkanı Ripken'in geliş, dış yardım konusunu ön plâna geçirdi. Ripken, Ankarada vakitini bilgi toplamaya ve Türk Hükümetinin görüşünü tesbitte hasretti. Sorular bütün sorular, henüz hiçbir şey belli değil şeklinde cevaplandırıldı.

Gerçekten henüz hiçbir şey belli değildir. Yardımın ne mik

Dışişleri Bakanı Erkin, Millet Meclisinde Irak olaylarını izah ediyor. Diplomatça değil...

tari, ne şekli henüz tesbit olunmamıştır. Bütün bu meseleler, daha sonra ele alınacaktır. Plânın hazırlanmasının geçilmesi ve zengin devletlerin meseleyi çevrek tutması, yardım için uzatmıştır.

Dr. Ripken
Söylemedi, söyleyemedi

Türk Hükümeti, beş yıllık kalkınma plânını yürürlüğe girme tarihi olan 1963 yılı başından itibaren konsorsiyumun işleme başlamasını istemektedir. Yalnız yıl sonuna kadar çok az vakit kalmıştır ve plân hâlâ hazır değildir. Hükümet, plânı bir an önce Meclisten çıkartmak için, bu durumu bir başka unsur olarak kullanacaktır. Yalnız mesele, milletvekilleriyle bitmemektedir. Yardım klübüne dahil zengin üye lardan herbirisi, plânı inceleyecekler ve yardım şartlarını dikte etmeye çalışacaklardır. Bu işleri çok uzatabilir.

Türk Hükümeti, bundan başka, yardım miktarını kesin şekli de tesbitini, yardımın en küçük teferuata kadar projelere bağlanması yerine, (Proje usulü, bazı emeli firmaların kayırılmasını ve maliyetlerin yükselmesine yol açmaktadır) doğrudan doğruya plânın finansman edilmesini ve kredilerin uzun vadede ve düşük faizli olması istemektedir. Bu görüşlerin ne derecesine kadar itibar göreceği henüz belli değildir. Muhtak olan, bir miktar kredinin sağlanacağıdır. İki yıl için yardımın 250 milyon dolardan aşağı olmayacağı muhtemeldir. Herkes, 360 milyon dolar sağlamaya çalışacaktır. Yalnız 1963 yılında, 300 milyon dolara yakın dış borç ödeneceğimize unutulmamalıdır.

Bu sebeple, Amerika Başbakan Yardımcısı Johnson'un çok ümit verici sözlerine rağmen, durum parlak değildir. Avrupa memleketlerinin birkaç dolar verirken, kılı kırk yarması ve kendi sanayinin çıkarlarını ön plânda tutması, meseleleri çözümlenmesi daha da güçleştirmektedir. Türk Hükümeti, bu konuda Ripken'in yardım

larına güvenmektedir. Kılı kırk yarması zengin memleketleri, İkinci İki Türk Hükümeti kadar, Ripken'e de güvenmektedir. Bu sebeple Türkiye, Konsorsiyumun başına Ripken'den çok daha nüfuzlu bir politik şahsiyetin geçirilmesi istemese de, bu görüşü titiz gözlemlemiştir.

Ecevit ve Morrison

Ereğlid-ki incelemelerinden sonra bir basın toplantısı yapan Çalışma Bakanı Bülent Ecevit'in, Edeta Morrison Şirketinin sözcü süymüsü gibi konuşması üzüntü yarattı. Bazı sendika liderleri, Morrison firmasının Türk işçisi ne kötü muamele ettiğini, kanunlarımızı hiçe saydığını ve Çalışma Bakanlığını müfettişlerinin iş yerine girmesini önlediğini iddia ettiler. Bu durumda Ecevit'e düşen durumu incelemek ve iddialar varıtı değilse Morrison firmasının Türk İş Kanununa harfiden riayet ettiğini belirtmekten ibaretti. Fakat Çalışma Bakanı, bu kadarla yetinmemiş, uzun uzun Morrison Şirketinin övgüseli yapmıştır. Türkiye Cumhuriyeti Hükümetine mensup bir bakanın, emeli bir şekilde övmesine her halde ihtiyaç yoktur.

Ecevit, bu kadarla da kalmamış, Menderes devrinde alıştığı müz bir düşünce tarzıyla, Morrison işinde, «güçhelli tahrikeler» aramıştır. Ecevit'in sözü şu:

«Böylesine asılsız iddialara dayanılarak, Batılı dost ve mültefiklerimizin sürüle kalkınabil memle için bize yaptıkları yardımlara karşı Türk kamu oyunda şüphe ve tepki uyandırılmaya çalışılmakta bazı çevreler

İsyda görüyor olabilirler.»

Kindir bu Batı düşmanı tahrikçiler? İddiaları açıklıyama. Yapı — İş Federasyonu Başkanı Fahir Öztürk'tür. Diğer bütün işçi teşekkülleri de bu iddiaları benimsemiş. Ereğli mitingi bu yüzden yapılmıştır. Bu durumda, Sendika liderlerinin tahrikçi ve ya tahrikçilerin şifeti oldukları na mı hükmetmek lazım? Hür fi kirlili ve işi niyetli tamadığımız Çalışma Bakanına bu tarz konuşmalar yakışmıyor.

Bülent Ecevit
Kırık hayaller...

Nitekim Ecevit'in konuşması, sendika liderlerinin sert tepkilerine yol açtı. Maden — İş Bakanını Kemal Türkler «Ortada tuhaf bir durum vardır. Morrison Şirketi aradan çekilmiş, Bakan Ecevit ile Hükümet sorumlu olarak meydana çıkmıştır. Bunun altında açıklanmayacağı bir

çok sebepler vardır» dedi. Basın Teknisyenleri Sendikası Başkanı İbrahim Güzelce işçi «Dünün emekçisi olan Çalışma Bakanı Ecevit'in basın toplantısında Morrison firması için söylediği met hifelerle dolu sözler, bizi hayal kırıklığına uğrattı.

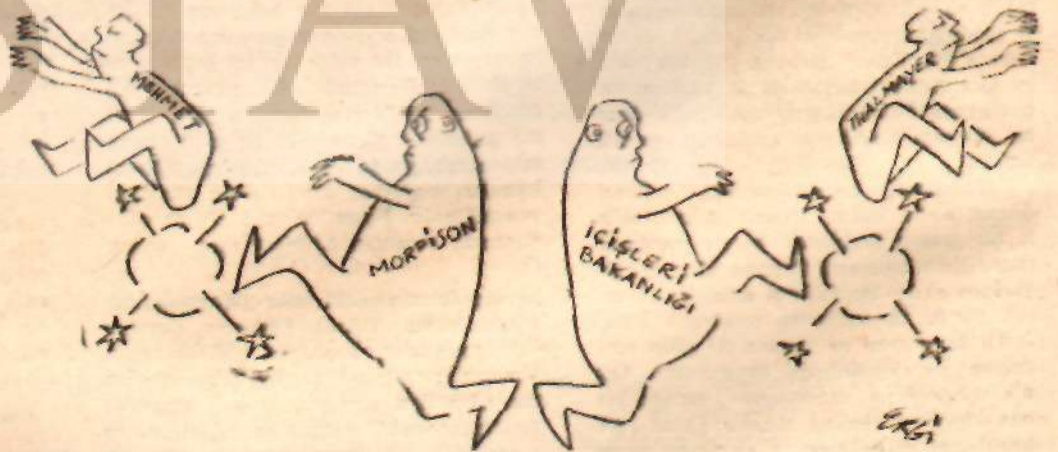
Ecevit'e göre, Morrison firmasında çalışan işçilerin tümü mutlu insanlardır. Hatta bu firma Türk işçilerine, Türk işverenlerinden daha büyük mutluluklar sağlamaktaymış. Bu duruma göre, yapılacak iş şudur: memleketin kapılarını bütün imkânlarıyla yabancı sermayeye açmalı, böylece kapitülasyonları yeniden ihya etmelidir.»

İstanbul Sendikacılarının Bildirisi

İstanbul Sendikacıları, John Thalmayer konusunda, Çalışma Bakanı Ecevit'in hissi, İşçileri Bakanı Kurutluoğlu'nun sudan açıklamalarını bir bildiriyle cevaplandırdılar. (İşçileri gerçek ölemlerle ortaya koyan bildiri nin altında, İsmail Topkar /Türk—İş 1. Bölge Temsilcisi), Saban Yıldız (Türk—İş 1. Bölge Temsilcisi yardımcısı), Cemil Bayaz (Teksif Federasyonu Başkanı), Kemal Türkler (Maden—İş Sendikası Başkanı), Nihat Kayı (Su İşçileri Sendikası Başkanı), Mustafa Şahin (Deri—İş Sendikası Başkanı), Rıza Kuş (Lâtik—İş Sendikası Başkanı), Zübü Çoşal (Fikir İşçileri Sendikası Başkanı), Ahmet Çünel (Fikir İşçileri Sendikası Genel Sekreteri), Abdullah Bağtürk (Genel Hizmetler İşçileri Sendikası Başkanı), Mustafa Sıyan (Genel Hizmetler İşçileri Genel Sekreteri), İbrahim Güzelce (Basın Teknisyenleri Sendikası Başkanı), Celal Bülbül (M.S.B. Harp Sanayi İşçileri Sendikası Başkanı), Ahmet Müslü (T. Şekerli San. İşçileri Sendikası Başkanı), Ferruh Taymaz (T. Şişe ve Cam San. İşçileri S. Muhasibi), Cemil Gider (Petrol—İş Sendikası Müfettişi) gibi tanınmış sendikacıların imzaları var. Hiç bir yorum ihtiyacı göstermeyen bildiri şu:

«John Thalmayer olayı, bir yabancıyı (kamet vizesinin uza tıfınak istenmeyisi şeklinde bahsediliyor. Belli maddeden fazla izin verilmesi için bir sorumluluk almaz) bildiriyor. Çalışma Bakanı Bülent Ecevit'in bildire hitap eden, Türk Sendikacılarının yabancı uzmanların yardımına muhtaç olmadığını ince esprisiyle dolu ve fakat hâdisenin nedenleri ile gerekçesi ne ciddi şekilde imleyen boyunu işçileri Bakanı Sahir Kurutlu oğlu'nun demeci tamamlıyor: Ama nasıl? Sadece Hukuki forma ihtiyacı izah ederiz.

Olayı, insan hak ve hürriyetlerine aykırı davranışta bulunan, bir şirkete karşı Türk işçileri ile birlikte, yine bir Amerikalı uzman Sendikacının harekete geçmesi şeklinde görüyoruz.

Tarafların aynı devletin vatan dışı oluşu hareketimizin mâna sını daha da kuvvetle ortaya koynyor.

Bu itibarla ilgililere ve muhte rem efkârı umumiyeye şu husu su bir kere daha açıkça ifade etmek isteriz. Türk Sendikacılığ kime karşıdır? Türk işçisini, sömürmeğe çalışan, Türk Ka nunlarını hiçe sayanlara karşıdır.

Türk Sendikacıları kiminle beraberdir? Mantığa, kanuna, insan hak ve özgürlüğüne saygı duyanlarla beraberdir. Thalma yer ise, bu niteliklere sahip kardeş ve özgür bir sendikacıdır. Olay, bu yönden Sendikacılık âleminde endişe yaratmıştır. Her Sendikacının gönlüne kor ku ve şüphe düşürmüştür.

Neden mi? Çünkü dün Ulus Jarası hareketlere katılmamız bir önemli mesele, bir savaş konusu idi. Bugün İhtilâl sonrası Türkiye'sinde Uluslararası daya nişina yapabilmek, sömürgeciliğe karşı koyabilmek, biz sendikacılar için yeni bir savaş konusu mu olacaktır? Bu şüpheleri mizi delillere dayanan yollarla deşrtmek mümkün, neden işçi sınıfının hislerine hitap edilmekte isteniyor. Thalmaye'ın memleketli terke davet edilmişin man tıklâ üğisi olmadığından mı? Hükümetin baş vurduğu çareye hâkim mantığı biz anlatmak iste riz.

1 — Yardımlar ve İktisadi sistemlerin tartışması yapılmaz. Neden Büyük dostumuz istemiyor ? — Yabancı askerî iş yerlerine karışıyoruz. Neden? Büyük dos tımuzla nit.

3 — Morisson Şirketini biz zaya getiremiyoruz. Neden? Asıl muhtaç olduğumuz yardımın, sermayenin bahası büyük dostu muzun temsilcisi de ondan. John Thalmaye olayı politikanın za ah, Sendikacılığın zaferi olmuş tur. Netice olarak şunu açıkça ifade etmek isteriz. Temsil ettiğimiz Sendikalizm ilkelerinin ah lâki yönü ile dayanışma ruhu, asâsında imzaları bulunan bizler Thalmaye'ın ikametinin uza tımazına mâni teşkil eden kanu ni veya mantiki nedenlerin bilinmesine zorlamaktadır. Bunun halk oyu önünde Hükümet tara fından açık bir şekilde izah edil memesi karşısında, Thalmaye' ın yurt dışına çıkarılmasına şü dülle karşıyız. 27 Mayıs sonrası Türkiye'sinin itibar ve haysiyeti ne uygun olmayan ve dış dünyâ a aleyhimize geniş tepkiler ya ratması muhtemel bulunan bu haksız tasarruf devam ettiği müddetçe de bütün gücümüzle buna karşı koyacağız.

Gizli petrol harbi

Geçen hafta içinde, bir ti cret mahkemesi işyeri yarpesinin huzurunda, oldukça ilgi çekici bir dâvaya bakıldı. Bu dâ vada davacı Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı, dâvah Sanayi Bakanlıği petrol dairesi, müda hiller de Shell Mobil Sokony gibi yabancı petrol şirketleriydi.

Dâva 6326 sayılı petrol ka nunun ikinci maddesinin ihlâl edilmiş olması iddiasıyla açılmıştı. 1945 yılında çıkan petrol kanununun ikinci maddesi, petrol araştırma ve işletmelerinin amacını anlatmakta, bu amacın Türkiye'de petrol kaynaklarını de ğerlendirmek olduğu belirtilmek tedir.

Türkiye petrolleri anonim ortaklığı, Türkiye'de petrol ara maları yapan, petrolü tasfiye ederek satan en büyük Türk teşkilâtıdır. Ham petrolü bizzat ih sal etmekte, rafinerilerinde tasfiye ederek piyasaya sürmek tedir.

1937 yılında petrol kanunun da bazı değişiklikler yapılmış ve sert hükümler yumuşatılarak, yabancı sermayenin de Türkiye de petrol istihsal etme, ham petrolü tasfiye ederek satma imkân ları kabul edilmiştir. Ancak, dışarıdan ham petrol istihsal ede rek, işleme ameliyesi yapmakta olan bu şirketler, kanunu kendi lerine göre tefsir ederek, «Biz istediğimiz kadar ham petrol it hal eder, istediğimiz kadar tas fiye eder satarız» demektedirler. Türkiye petrolleri Anonim ortak lığı bulduğu ham petrol kuyula rını kapamak zorunda kalmış, serbestçe ve sınırsız ithal edilen ham petrol yabancı şirketlerin sı nırsız ithali ve işlemesi yüzünden Türkiye Petrolleri A.O. ve Türk Petrolü büyük bir tehlike ile karşı karşı kalmıştır.

Türkiye Petrollerinin iddiası şudur:

Petrol kanununun ikinci mad desini bütün çalışmaların Türk petrolünü geliştirme amacını güttü ğünü belirtmektedir. Halbuki, sınırsız ithal, yerli ham petrol istihsal ve tasfiyesini tehlikeye sokmaktadır. Bir petrol kuyusu nun günde 80 varil petrol ver mesi, bütün petrol işletmeleri için sevindirici bir olaydır. Fa kat Türkiye Petrolleri, sınırsız ithal yüzünden günde 300 varil verecek yeni kuyuları kapatmak zorunda kalmaktadır.

Şimdi dâva konusu, yani iş teğe gelelim: Türkiye petrolleri, yabancı şirketlerin Türkiye'de istihsal edilen petrolün, yurt ih tivacı kadarnı ithal etmelerini, fazla ithal etmemelerini istemek tedir. Bazı yabancı şirketler — Shell gibi— Türk ham petrolü kullanılmaktadırlar. Ancak, bunun dışında kalanlar, çeşitli ithal ko laylıkları bulunduğu için ithal ham petrolünü tercih etmekte, «kanun bize izin veriyor, istediği miz kadar ithal ederiz. Kimse de bize karışamaz» demektedirler. Şimdi karışabilir mi?

Türkiye Petrolleri, bunun üzerine durumu Sanayi Bakanlı ğı petrol dairesi müdürüne bildirmiş ve buna bir çare bulun masını istemiştir. Petrol dairesi bu müracaata verdiği cevapta «Yapılacak bir işlem olmadığı nı» bildirmiştir.

Türkiye Petrolleri, yapıla cak bir işlem olduğu kanaatinde dirler. Aynı kanunun 24 üncü maddesi, Türk Petrolü tehlikeye girdiği anda, bakanlıklar arası bir komisyon kurularak duruma vaziyet edilebileceğini bildir mektedir. Türkiye Petrollerinin de istediği budur. Ve bu istek geçen haftanın içinde yargıe önüne çıkmış ve açıklanmıştır.

Türkiye Petrollerinin avuka tı, petrol gibi bir milli kaynağın

Muammer Aksoy
«Petrol harbi»

heder edilmemesi, gelirin sifıra indirilmemesi için kanunun ikin ci maddesinin uygulanması ge rektiğini bildirmiştir. Bu da ham petrol ithalâtının tahdidî ile mümkündür. Türkiye'de hiç bir madde sınırsız ithal olma

maktadır. Buğday ithali, çeşitli maddeler ithali ancak ihtiyacı muz sınırı içindedir. Ham petrol ithali ise, tamamiyle yabancı şirketlerin arzularına ve iştiha larına bırakılmış durumdadır.

Duruşmaya bu haftanın ba şında devam edildi. Türk Petrol lerinin avukatı Muammer Aksoy, «Türk Petrollerinin kurmasına, yok olmasına müsaade edemeyiz. Kapütülasyonların yeniden geri gelmesini istemiyoruz» dedi. Ya bancı Petrol Şirketlerinin temsil cileri ise, «Petrol Kanununa göre, birleşip tasfiyebane kurduk. İstedğimiz kadar petrol getiri riz» cevabını vermekte mahzur görmedi!

Yabancı Sermaye işte bu zih niyetle davranıyor. Gelmiş geç miş hükümetler, yabancı serma yeyi teşvik gerekçesiyle, Türk Petrolünün işletilmesini bile bal talyorlar. Ne günlere kaldık!

Elibeşler konuştu

105 sayılı kanunla mecburi iskâna tâbi tutulan elibeş Doğulu, Meclisin açıldığı gün sert bir çışkı yaptılar. Şayet derlerine bir çare bulunmaz, uğradıkları haksızlıklar en kısa zamanda, en kesin şekilde halledilmez ise, hükümetin

Kinyas Kartal
Baklayı çıkardı

ve parlamentonun bu davranışı nı, «zulüm, ayrımcılık ve insan hak larına tecavüz» diye ilân edecekle rinin açıkladılar. Birleşmiş Millet lerin adını açıkça söylemediler ama, özel konuşmalarında bunu belirttiler.

Elibeşler, senatör ve millet vekillerine hitaben yayınladıkları bir bildiriye, Doğudan sürülmüşle rinin kendilerince gerçek sebebini de yazdılar ve «Biz kürt asıllıyız» diye sürüldük dediler. Ankarada bastırılan yarım formalık broşür, Meclisin açılışından iki gün önce senatör ve milletvekillerine ad reslerine postalandı. Dâvayı be nimsemiş bazı Doğulu milletvekil leri de Meclisin açılışının arifesin de işin yeteri kadar kulisini yaptı.

Broşür halinde bastırılan bil diride başlıca şu hususlar üzerinde duruluyordu: 55'ler mecburî iskâ na tâbi tutulmalarını bir haksızlık sayıyorlar ve bunun en kısa zaman da telâffüsünü istiyorlardı. 105 sayılı kanundan, «105» sayılı kanunun hükümsüz hükümleri diye bahse diyorlardı. Sürülmelerine sebep ola rak «Kürt asıllı olmalarını», DP'li olmalarının arkasına gizliyerek söylüyorlar, başlıca suçlu olarak da şimdiki Vatikan Büyükelçisi, o zamanki İçişleri Bakanı Muharrem İhsan Kızıoğlunu buluyorlardı. Kızıoğlu iddialarına göre 27 Ma yıstan sonra Sivas Kampına alınmış olan yüzlerce insandan bu eili beşini alkoymuş ve kendilerine, «Babam şarkın cellâdıydı, ben de sizi cellâdınız olacağım» demişti. 105 sayılı kanunun çıkışında Kızıoğlu temin etmiş, kendilerini «Yabancı İdeolojilere hizmet, nü fuz sustünâli, dini istismar, top

rak ağalığı, zulüm» gibi en ağır suçlarla suçlandırarak Ağır Ceza Mahkemelerine verdirmiş, aylarca hapis yatırmıştı. Sonunda Ellibeş lerin hepsi de suçlandırıldıkları ko nularda süzsüzlüklerini ispat etmişler, hapishanelerden bırakılmış lardı. Ama memleketlerine döne miyorlardı. 105 sayılı kanun gere ğince çıkarılan bir kararnameye göre Türkiye'nin her tarafına gide biliyorlardı da kendi il hudutları içine giremiyorlardı. Halbuki mem lekelerinde çocukları oluyor, ya kınları ölüyor. Bunların başında bulunamıyorlardı.

Ellibeşler adına Kinyas Kar tal ve Avukat Faik Bucak tarafın dan imzalanan bildiriye toprak ağası oldukları yolundaki isnağlar da reddediliyor, içlerinden sadece altı tanesinin toprağı olduğu, bun ların da üç tanesinin toprağının, dönümlü «Bir kilo buğday fiyatı na» kamulaştırıldığı ileri sürülüyor du. Bildirinin çıkarılmasının zaten belli başlı sebebi de bu üç kişinin kamulaştırılan topraklarıydı. 55' ler bu konuda şöyle diyorlar: «Bu günkü koalisyon hükümetinin an laması bize yeni bir darbe hazırlıyor. Aramızdan üç kişiyedir bu darbe. Manevi ızdırabını hepimiz paylaşıyoruz. Üç kişinin arazileri dönümlü 150 kurşundan bugünkü yü rürlükte olan Anayasa muvacehe sinden pervasızca alınıyor. Toprak reformuna güya bizden başlıyor lar. Aramızdan üç kişinin toprağı nın kamulaştırılması ile, toprak re formunun alâkası yoktur. Bu olsa olsa sadece sathî bir hareketle ef kârı umumiyeyi oyalamaktan iba rettir.»

Kendilerinin toprak reformu na karşı olmadıklarını, ama bunun bütün Türkiye için uygulanmasını istediklerini ileri süren 55'lerin bil dirisinde yer yer haklı taraflar da yok değil.

Bildiride, gelmiş geçmiş ikti dârlar için de ağır hükümleri var. Doğunun kalkınmasını önleyen biz değiliz diyorlar. Doğulu pek çok milletvekili ister istemez et kilenecek olan bildiriye de şu sa tırlar dikkatle okunmağa değer: «Bize yapılan muameleye, sözüm ona meşruyet yakıştırılmak iste niyordu. Şarkın acıklı durumun dan ağalar sorumlu tutulmak iste niyordu. A.caba kırk seneden beri Şarkın başına yağdırılan musibet ler kimin eseriydi? Şarkı kalkın dirma yolunda peş peşe gelen hü kümetler en ufak gayret sarfet mişler miydi? Hangi fabrika açılmıştı da ağalar behava etmişti? İnşa edilmiş hangi okul, öğrenci siz kalmıştı? Hangi köprü ağalar tarafından yıktırılmıştı? Bunun cevabını bir tek kelime ile vere lim: İnsaf! Efendiler insaf. Sen koca bir Doğuyu ihmâl et, yavaş maz hale sok ve sonra etrafına ba kın, sorumlu ara.»

Parlamentodan kendilerinin yerlerine dönmeleri ile ilgili kanu nun çıkacağından emin olan 55'ler baklayı en sonda ağızlarından ç çıkıyorlar. Dedikleri şu: «Yerleri mize dönerken çektiğimizi gön lümüzden silerek dönmek isteriz. Bütün memlekette tatbik edilmeye cek bir reform, bizden başlarsa, 105 sayılı kanunun hükümsüz hü kümlerine göre toprağımız elimiz den alınsa, bunu zulüm diye ilân edeceğiz, ayrımcılık diye ilân edece ğiz, insan haklarına tecavüz diye ilân edeceğiz.»

Bizimle beraber geniş bir Do ğulu kitlenin iki yıldan beri çekti ği ızdırıpların önmesi ve kırılan haysiyet ve şereflerimizin onarı lması isteniyorsa» en kısa zamanda yerlerimize dönmemiz ve toprakla rımızın tümünün fidesi icap et mektedir. Toprak reformu herkese tatbik edildiğinde bize de o zaman teşmill düşünülün.»

55'lerin bu talepleri bir ölçü de haklı. Toprak reformu herkese tatbik edildiğinde onları da tat bık edilsin, ama, ortada 55'lerin kabul e bir türlü yanaşmadıkları bir ufak husus var. Şu toprak larını kamulaştırmaktan kurtarmak

PANDORANIN KUTUSU

İsteyenlerin tapulu arazilerinin ya nı başındaki tapusuz devlet arazi si. Galiba 55'lerin vermek isteme dikleri de aslı budur.

Kırca'nın Alican'a cevabı

Plânın iç finansman ihtiyacı konusunda plâncıların karşısına di kilen, Plânlama Teşkilâtının başın daki Başbakan Yardımcısı Alican na, CHP İstanbul Milletvekili Coş kun Kırca cevap verdi. Kırca'nın yerden göğe kadar haklı cevabı nın en önemli kısmı şu :

«— Sayın Alican, plânın fi nansmanının, geniş ölçüde, iktisa

Coşkun Kırca
Vergi kaygısına karıştı

di hayatı canlandırmak suretiyle bâsî olacak vergi vâridatı artışıyla sağlanacağına inandığını ifade edi yor.

Rızım dilebildiğim kadar, bu gibi şeyler, inanmakla halledilecek işlerden değildir. İktisadi işle rimizi «eezbe» ile değil; bilgi ile çözmek devrindeyiz. Elinde bir si bizi değil, Kristof Kolomb'un yumurtası misilli harikalar yaratıl diğinin ileri sürüldüğü devir, çok şükür, bir daha geri gelmemek üzere mâzinin derinliklerine gömül mektedir.

Ortada Hükümet programın da % 7 diye tesbit edilmiş bir kalkınma hızı var. Ortada Sayın Alican'ın da daha önce kabullen diği bir yatırım milli gelir katsa yısı var. Ortada geçmiş yılların in celenmesiyle bulunmuş bir vergi esnekliği rakamı ve buna dayanıla rak hesaplanan iktisadi hayatın huzlanmasının kendi kendine sağla yacağı vergi vâridatı artışlarına dair tahminler de var. Nihayet, ortada, 1961 mali yılının kesin vergi vâridatı toplamı ve 1962 nin bugüne kadar yapılmış vergi tah silâtına dayanılarak bulunan nihai vâridat yekûnu tahmini var.. Bii tün bu rakamlar üzerinde de, Plân lama Teşkilâtının uzmanları ile Maliyecilerin tamamı, istisnasız mutabık..

İşte, bunları inkâra yeltendi niz mi, plânın da, Devlet adamı şının da, dış yardımın da yerinde yeller esceği, iki kere iki dört ka dar açık..

Bu rakamlar ortada olduğuna göre, plânın finansmanının ne ka darı kendiliğinden vuku bulacak vergi vâridatı artışıyla, ne kadarı da yeni vergiler veya vergi zamları ile finanse edilecek. Bu, artık Hükümet işi değil; alelade hesap kitap işidir..»

Alican'ın bu haklı sözleri ce vabî şu oldu:

«Cevap vermeğe değil..»

Ali Fuat Televizyonda

Ali Fuat Başgil, 26 Nisan 1960 — 7 Kasım 1961 tarihleri arasında hatıralarını yazıyor. Hatıralarını gerçeğe tamamen uydu ğu söylenemez. İşte ufak bir ör nek: (Cenevre Radyo Televizyon İdaresi bana telefon etti ve «Sizin burada olduğunuzu öğrendik. Bu bizim için ümit edilmez bir fırsat tir. Sizin Radyo — televizyonu muzda bir konuşma yapmanızı ri ca ediyorum» dedi) Ali Fuat böy le yazıyor. Fakat İsviçre Radyo — Televizyonu İstihbarat İşleri Mü

Ali Fuat Başgil
Fraklı konuşma

dür Yardımcısı Armand Kaviazel olayı başka türlü hatırlamaktadır. Konuşmayı tertiplen bir Türk gazetecisi. Bu gazeteci, Türkiye de seçim süresi boyunca bütün Av rupa radyolarından farklı olarak Cenevre Radyosunu yanlış neğri yata serketmekle şöhrettil.

Gerçekten Cenevre Rad. yon seçimlerde, A.P. nin yüzde 70 — 80 ile bulunduğunu bil diren tek yabancı radyo oldu. Bu yalan haberler yüzünden İsviçre Radyosu İstihbarat Müdürlüğü Bur ger, neşriyatı idare eden Jean — Paul Dempster'e çıkışmak zorun

da kaldı. Dempster, Türk ve müs lüman düşmanlığı yapan bir mu sevti Dempster, 27 Mayıs kaçı cephe almış ve idamların infazın dan sonra, memleketimizi radyo da barbarlık ve vahşetle suçlamış bir zat. Bu adam, Başgil'i Türk düşmanlığı şeklinde tezahür eden yayıncıları için büyük bir yardımcı olarak görüyor ve Türk gazeteci sinin hazırladığı fırsattan derhal faydalanıyor. Nitekim Dempster, televizyonda Başgil'i «İhtilâlden sonra Türkiye Cumhurbaşkanı ol maya en kuvvetli namzet Prof. Başgil'i size tanıtıyoruz» şeklinde takdim etti. Hikâye bundan ibaret tir. Milliyetçi ve mukaddesatçı Başgil, Cenevre Televizyonunda ko nuşarak, bir Türk düşmanının mak satlarına âlet edilmiştir. Bununla beraber Başgil'in televizyonda mü tedil ve şüpheli bir konuşma yapı yı belirtilmelidir. Yalnız ertesi gün kü haber bülteninde «Başgil Tür kiye'e dönerse askerler onun ha va meydanına inmesini önleyecek ler» tarzında bir haber yer aldı..

Televizyon personeli ise en çok bir noktaya hayret etti. O da Cumhurbaşkanı adayları olarak taıt tılan bir kimsenin, 100 frank ko nuşma ücretini reddetmeyip alma sı oldu. Personel, bir Cumhurbas kanı adayının böyle bir parayı al masına ilk defa şahit olduklarını söylüyor. İsviçrede böyle bir şey âdet değildir..

Konya Ereğlisinde Sosvalizm

YÖN okuyucularından Mustafa Özer, Konya Ereğlisinde CHP. milletvekilleriyle arasında geçen bir tartışmayı, YÖN'e yazdı. Özer, şöyle diyor:

«Her sene olduğu gibi, bu se ne de milletvekilleri ve senatör lerden müteşkil 8 kişilik bir grup şehrimize Ereğliye — halk dertlerini dinlemeye geldi. Habi hal şeklinde tertiplenen oturum da, halk dilekleri daha ziyade zi ral mevzuatla ilgili idi. Kuraklık, kıtlık, hâşşelerle mücadele, borçların tecil, bol tohumluk buğday, çiftçi kredilerinin artırı ması v. s. Bunlar seçimleri zirvi istihşalle ilgili geniş bir halk ta bakasının başlıca dilekleri idi..

Milletvekilleri, bu halk dilek lerini öteden beri alışımlı şekil de cevaplandırdılar. Ve notlar al dılar. Fakat bu defa sigara kutu larının arkasına dekil, yanlarında taşıdıkları küçük küçük bloknot lar..

Sıra benim soruma geldi. So rundan önce, iki şikâyetim ce vaplandırdı. Birincisi, idârenin valandağ karşısında mücerret kal dığını, devletin halkın emrinde değil, üstünde ve kudretli görün mek istediğini, halkın, devletin kudretî karşısında sindiğini, ka rakollarda dayak olaylarının arttı ğını, halkın idareye karşı güven duygusunun sarsıldığını belirttik ten sonra, mahkemelerin atalet içinde bulduklarını, bir köpek sarma meselesi için, köylünün 8 saatlik mesafeden 3 sene dava takip ettiğini v. s. bahsettim. Bunlar da cevaplandırdı..

Fakat asıl fırsatıyı koparan sorum, şu oldu:

«Peki ama, bugün devlet, hangi yönde bulunuyor? Memle kete hâkin iki ceyran vardır, devlet devletçidir, liberal mi dir? Sonra demokrasî rejiminden ne anlıyorsunuz?»

Sorumu, YÖN'de tanıdığı Fakih Özfakih cevaplandırdı. Ga yet ustaca bir dille, benim halka mâletmek, indirmek istediğim bu soruyu, haktan kaçırdı ve sohbet dışı bir soru teşâkki ederek «Bu rada-doktrin münakaşası yapacak değildir» dedi. Sonra Rüşdî Özal, genç arkadaş tabiriyle beni hedef tutarak, CHP. devletçiliğini izah etti. Özel teşebbüse de geniş yer verileceğini, onun teşvik edilece ğini söyledi.

Tam bu sırada ben, bir soru daha sordum:

«Peki, dedim: bir özel ser maye şu Ereğli'deki iktisadi dev let teşekkülü olan Sümerbank bez fabrikasını almak isterse, devlet özel teşebbüs teşvik maksadıyla bu müesseseyi satacak mıdır?»

Ortaklık birdenbire karıştı. Hal kın gözlerindeki bakışlar değişti. Gayet mâtevazî bu soruyu, mil letvekilleri neden bu kadar ilgi göstermişlerdir.

Çok geçmeden sorum karşı

Fakih ÖZLEN
Bir işit, bin söyle..

sında biraz bocalayan Rüşdî Özal'a, Fakih Özlen yardımcı çıktı. — Kendisini Konya ve kazaları hitabetiyle tanı — Özlen, «Halkımız içinde meseleleri bu derecede ince ve derinlemesine düşünen lerin bulunduğu memnun oldu ğunu söyledikten sonra, Fakih Özfakih'in haktan kaçınmak iste diği konuyu uzun uzun açıkladı.

«Ama halk, yine birşey anlama sı, tam bir aşkınlık içinde beni ve onları dinledi.

Netice olarak, milletvekilleri mix ve senatörlerimiz, bugünkü devletin sağlık ve eğitim alanla rında devletçi olduğunu, ekono mik alanda ise liberal kalacağını, fakat dünyanın süratle değişen şartları karşısında da devletçiliği götükçe şıngırlayan özel serma yeye mâake olarak kullanacakları nı belirttiler. Ve canlı misal ola rak da bugün komünist Sovyet Rusya bile Titovarı bir özel mü likiyet sistemine başvuruyor dediler. Gaye, karma ekonomî.

Bütün bunlar (Çankı) erkânı harp) huzurunda cereyan etti.

Fakat her şeye rağmen, millet vekillerimiz, centilmen insanlardı. Sonunda Fakih Özfakih elimi sık

Fakih Özfakih
Ninnî gibî..

tı, omuzumu okşadı. — YÖN oku yucuları olduğunuz belli — dedi. Evet, demekle yetindim.»

Köy Öğretmen Dernekleri Federasyonu

Köy Öğretmen Dernekleri Federasyonu Genel Kongresi iş partada heyecanlı bir şekilde ya pıldı. Kongreyi açan Başkan Refet Özkan «Bugün Türkiye'de eğitim en küçük kademesinden en yüksek kademesine kadar yazıfesi ni yapmamaktadır. Öğret men Okulları köy şartlarına uy gun öğretmen yetiştirmemekte, köye yabancı eğitici gönder mektedir. Köylü, sosyal ekono mik yönden etkiliyen Köy Ens titülerini yeniden açmamakta il renilmektedir. Ortada denenmiş, başarısı ve ilkeleri bütün dünya ca tanınmış bir eğitim sistemi var. Bu da Köy Enstitüleri sis temi. Bu sistemin ilkeleri, Öğ retmeni işbaşında yetiştirme, de mokratik ve eşit eğitim. Refet Özkan bundan sonra ilerici Türk

başına ve özellikle YÖN'e te sekkür etti.

Daha sonra konuşan delege ler de, Köy Enstitülerinin aynı adı ve aynı eğitim ilkelerine dayanarak yeniden açılmasını is tediler. Kongre, bu teklifi alkış larla kabul etti.

Kongrede, Köy Enstitüleri ni kuranlar hürmetsiz anılırken, yıkanlar nefretle söz konusu edildi. Bir delege «Köy Enstitü leri, çok partili hayata giderken katledilmiştir» diyerek, politika cıların, Enstitülerin yıkılışında ki rolünü ortaya koydu.

Son konuşmayı Şükrü Koç yaptı. Koç, Köy Enstitülerinin yeniden açılmasını isteyen bir kanun teklifini, arkadaşlarıyla birlikte, Millet Meclisine verdik lerini söyledi.

Türkiye Öğretmenleri Millî Federasyonu Başkanı Şükrü Koç, bu arada güzel bir müjde verdi: Öğretmenler Sendikası kurmak için tüzük hazırlanmaktaydı. Koç, 82 bin öğretmenin meydana

Şükrü Koç
Sendikaya doğru..

na getireceği sendikanın çok kuvvetli olacağını ve o zaman öğretmenlerin seslerini daha iyi duyurabileceğini söyledi. Ger çekten, Öğretmenler Sendikası bir an önce kurulmalıdır. Öğret menler Sendikasının kurulması, başka memleketlerde olduğu gibi, demokratik hayatın geliş mesinde önemli bir adım ola caktır. Ne var ki Hükümet, öğ retmenlere ve bütün memurlara sendika kurma hakkını vererek olan kanun tasarisını hâlâ hazır lamış değildir. Hükümet, bu yol da acele etmeye zorlanmalıdır.

Istanbul Üniversitesindeki Konferans

Agustos sonlarında, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesine bağlı İktisadi Gelişme Enstitüsün de, Millî Gelir ve Servet Araştır maları Milletlerarası Derneği ta rafından Orta Doğu Bölge Konfe ransı tertiplendi.

Dernek, her iki yılda bir ge nel konferanslar hazırlamakta, çe şitli bölgelerde millî gelir ve ser vet araştırmalarını teşvik etmek ve bölgelere has meseleleri inceleme kamacıyla, genel konferans ların yanısıra, bölge konferansları yapmaktadır. İstanbuldaki konfe rans, bölge toplantılarının dördün cüsüdür. Toplantıya bir taraftan, Afganistan, Birleşik Arap Cumhu riyeti, İran, Lübnan, Pakistan, Su riye, Suudi Arabistan, Ürdün ve Türkiye gibi az gelişmiş memleket lerin iktisatçıları ile millî gelir is tatistikleri uzmanları, diğer taraft an Derneğe mensup Amerikalı, Avusturyalı, Hintli, Hollandalı, İngiliz, İtalyan, Norveçli, Yugosl av, Yunanlı tanınmış uzmanlar katılmışlardır.

Konferansta Orta Doğu mem leketleriyle ilgili millî gelir mesele leri tartışıldı. Çeşitli memleketle

re ait millî gelir istatistikleri ve muhasebesi ve bunların ekonomik tabii ve plânlama ilgisini toplantı da ele alındı. Delegelerin konuş malarından, genellikle, az gelişmiş ekonomilerde devlet kesimine ön celik tanıyan sosyalist eğilimli bir plânlamaya taraftar oldukları anlaşılmaktadır. Böylece, Konfe rans Ford vakfının dolarlarıyla Çınar Otelinde tertiplenen turistik ekonomi toplantısından çok ayrıdır.

Demirsoy'un açıklaması

Ereğli mitingi ve Thalnmayer me selesi dolayısıyla YÖN'de çıkan yazı üzerine, Türk — İş Başkanı Seyfi Demirsoy aşağıdaki açıkla mayı gönderdi:

«Sayın Avcıoğlu,

Basın hayatına atıldığımdan bugüne kadar zevkle okuduğum ve intişarı müdâetince okuyacağım Yönetim Mecmuasının 37 sayılı nü susunda «Sendikacılık dediğin» başlıklı yazıda TÜRK — İŞ İcra Hey'eti ve benim hakkımda yazı lanların, yazımı muhtevassından da tespit edileceği üzere hakikatten uzak kanaatler, kararlar mevcut tur.

Evvelâ İcra Hey'etini teşkil eden üç arkadaş arasında anlaş mazlık olduğu tamamen hâyal mahsulüdür. Biz işçi dâvalarının ancak ekip çalışması yapılarak hal ledileceğine inananların safında yız.

«Bana Ayancık'a git» tavsiye si yapılmamıştır. Biran için yapı lacak olsa, her karakterli insanın yapacağı üzere reddedeceğimi sen dikas arkadaşlarım bilirler. 28 Ağustos tarihli basın toplantısında Ayancık Sendikası Kongresine gi dişimi tafsil etmişim. Başka ilâ ve edecek bir husus görmüyorum.

Yapı — İş'in Ereğli'de yap mak istediği mitingin himaye altı na alınarak, dayanışmanın emret tiği desteklenmesi yapılmaması için İcra Hey'eti istifakla karar vermiş tir. Karar Yapı — İş'in yazısının arkasında imzalarımızla sabittir.

Ayrıca, mitinge İcra Hey'eti adına Genel Sekreter arkadaşım Halil Tunç'un iştiraki uygun gö rülmüştür. Halil Tunç'un mitingte yaptığı konuşma İcra Hey'etinin bilgisi dahilindedir.

Ereğlide miting yapılırken merkezde kalmanın bir ihtiyasî ted bir olduğunu anlamıyacaktık ola bılır ve bu sebeple târîzde buluna bilirler. Târizlerde bulunanlar bun dan evvelki hâdiselerde olduğu üzere işin iç yüzünü öğrendikçe bakihtığımız teslim etmişlerdir. Bu tutumumuzda da sağ duyu hâkim olacaktır. Yaptıklarından neda met duyanlar çıkacaktır.

Bizzat siz Sayın Doğan Avcı oğlu, geçmiş devrinde Tekel işçileri nin mühim bir dâvasını arkadaş larının malumatları dahilinde lü zumun bilgi ile halletmek için me tedlü çalışmaların bilencilerden birisi niz.

Seyfi Demirsoy
Açıklıyor

son olarak, İcra Hey'eti de beraberlik havasında temsil ettiğimiz için, meselelerine cesaretle el atmakta olduğumuzu vicedan rahatlığı içinde tekrarlamağa vesile verdiğiniz için teşekkür ederim. Saygılarımla

Lebiderya mülk sahipleri

İstanbul sahillerinden halkın faydalanması gündemine günde güçleniyor. Tam denize bitişik villalar yapan mutlu azınlık, denize doğru çektikleri duvarlar ve deniz üzeri ne geldikleri tel örgülerle halkın denizden faydalanmasını önlemektedir.

İffet Aslan, Ulus'ta bu konuyu ele alarak, şunları yazıyor: «Bu gibi yerlerden denize girenler, boy derinliği içinde kalabilmekte en düşey ile, iki taraftaki mülk sahipleri tarafından resen ihdas edilen bu barakalara aldırılmayıp, evlerin önüne yelpaze gibi yayıldıkları için, artık karakollara ve mahkemelere intikal eden çatışmalar başlamıştır.

Mülk sahipleri halkın bu haklarını tel örgü çekmek suretiyle bizzat ihdas ettikleri kara sularına tecavüz etmekte ve civardaki karakollar vasıtasıyla sözde mülte cavizlerin tecvizlerini sağlamaya çalışmaktadır. Derya üzerinde hususî mülkiyet tanımayan kanunlarımız buna imkân vermediği halde mülk sahipleri şikâyetleriyle bir çok vatandaş, üzerlerinde sadece yaş bir mayılla karakollara, hattâ sorgu hâkimleri huzuruna celbetmeyi başarmakta, fakat neticede gitmiş gittiği bir halk kitlesinin kendilerine karşı kurulmasını başka birşey elde edememektedir.»

Çare? Çare, İffet Aslanın da belirttiği üzere, bundan böyle tek metre sahilleri dahi, özel mülkiyete devrini ödemektir. Şimdiki halde özel ellerde olan sahillerin ise, kamuya intikalini sağlayacak tedbirler alınmalıdır. Fransanın ve İtalyanın meşhur Riviyeralarında olduğu gibi, İstanbul sahillerinin de önemli bir kısmı yola hasredilmelidir. Zira yol kadar, zengin, fakir, yerli, yabancı halka açık bir şey yoktur. Bu yapılmaya kadar, binlerce istihlak edilmiş ve kamu ya açık hizmetlere tahsis edilme lüdür.

Şehaat mektupları

Meclisin iki aylık tatilinin sona ermesine birkaç gün kala, CHP Kurumlarına mensup birisinden sızdığı anlaşılan bir haber, politika harını af ve İnönü düşmanlığına in hisar ettiren AP ileri biraz şaşırttı. Başları ağrısa karşılığında CHP ve İnönüyü görenler veya işlerini böyle gelenler, Türkiye'nin en çok satılan, okunmasa bile en çok seyredilen gazetesinde çıkan haber üzerine ilk bir iki gün ne yapacaklarını, ne diyeceklerini bilemediler. Üstelik AP nin YTP nin politika cılığı kit genel sekreterlerinin haber üzerine düşünmeden verdikleri demöçler de işi büsbütün çıkmaza soktu.

Şinasi Osma sanki kendisi AP li değilmiş gibi, «Bu güne kadar cereyan eden bazı hadiseler için hep İnönü itham edilirdi. O istedi, o yaptı denir dururdu. Şimdi bu ithamlar cerh edilmiş olmaktadır. Hakikat acı da olsa hakikattir.» YTP Genel Sekreter Yardımcısı Ertuğrul Alath ise İnönü'nün, «Hem insanî bir vazife hem de memleketle hizmet gayesini taşıdığı» diye övüldü. Daha sonraki günlerde ise bu demöçleri tevli etmek mümkün olmadı.

Madalyanın bir cephesinden bakıldığında pek ustaca yapılan

İkisi de yalan...

Gecenlerde bir dostunula aramızda göye bir tartışma geçti. — Politika gerçeklere dayandırılmadık... dedi dostum, iyi kötü bir seçim yapılmıştır ve iyi kötü bir iktidar başımızdadır. Gerçi parlamento dışından gelen önemli rüştuşlar şekli demokrasinin kurullarını da biraz bozmuş ve içinde bulunduğumuz rejim, bir isim vermeyi zorlaştırarak gibi olmuştur. Ama ne olurta olsun, içinde yaşadığımız fevkalâde şartları gözönüne alırsak bu davranışları normal görmemiz icabeder.

Şu halde bu parlamentonun kuruluşuna göre, bu hükümet, tabiatı dışına çıkararak devletçilik yapamaz... Sosyal adalet prensipleri gerçekleştirilemez... Reform yapamaz... Yapılmayacağı şeyleri kendisinden istemek ise gerçeklere aykırı düşer. Parlamento ve onun hükümeti kuruluşlarının tabiatından olan davranışlara girişeceklerdir. Bir zorlama yoluna sapılmadan bu davranışlar değişirilemez. Şu halde yapmayıacağı şeyleri kendisinden istemek faydasız değil midir? Hele sizler yazdıktan, memleketin iktisadi ve sosyal kadrosu konusunda gerçekleri ortaya koyduktan, bazı sabırsız kuvvetleri büsbütün tahrik etmektesiniz. Bekleyiniz, her şey tabii akışı içinde yavaş yavaş yürüsun.

Dedin ki dostum:

— Biz Atatürk'ün sabırsızlığından hiç bir zarar görmedik... Bilakis.

Buna rağmen bir Atatürk'ün, bir defa yettiği de mahakkaktır. Bu misali vermekten kastımız, sabırsızlığın cemiyetlerde faydalı bir ilmi kuvvet olduğuna belirtmektir. Gelelim öteki sözlerinize... Siz meseleyi tamamen ters taraftan alıyorsunuz. Biz bu iktidarın sosyal adalet ilkelerine değer vermesini devletçiliği uygulama noktasında, reformları gerçekleştirmesini elbette isteriz. Ama bu iktidarın bunları yapamayacağına da katk kere yazmışızdır.

Ayrıca bizim işimiz bu iktidarla da değildir ve her şeyin yavaş yavaş olacağına ve düzelineceğine bir inanmışızken zaten mesele ne yok... Bu memlekette sabırsızlık sadece bir takım kuvvetlerde mi vardır? Sadece zinde kuvvetler mi sabırsızdır? Sadece bazı eli kalın tutunlar mı sabırsızdır?

Yalnız bunlar sabırsız olsalar mesele yoktur. Ama asıl sabırsızlık onlarda değil başkalarındadır.

Kimdir bu başkaları?

Söylüyelim:

Her gün aramızda katılan küçükük bebekler sabırsızdır. Her gün yorğunun sırtın, vurup şehrin varoşlarına dayanan vatandaş sabırsızdır.

Her gün nice nice ağaçları kesen balta sabırsızdır. Her gün nice nice ormanları kurutan keçi sabırsızdır. Her gün çöleşen topraklarımız sabırsızdır.

Her gün okulların kapısına dayanan öğrencilerimiz sabırsızdır. Her gün artan işsizlerimiz sabırsızdır.

Her gün artan işsizlerimiz sabırsızdır.

Her gün topraklarımızı köylümüzün sabırsızdır.

Her gün servetini artırmağa çalışan zenginimizin sabırsızdır.

Her gün faizi büyüyen borçlarımızın sabırsızdır.

Siz daha da sayınız. Bütün bu kuvvetler ne iktidarımızın, ne de hâli vakfî yerinde ve keyfî gıcır kodamanlarımızın durumlarını dikkate almayacak kadar sabırsızdır.

Yoksa efendim... Ne olacak biz iki satır yazarsız aydınlar biraz konuşuruz, zinde kuvvetler biraz susarlar her şey bildiğinizce yürür gider...

Yani yavaş... Yavaş...

Normal seyirinde...

Tebii akışında... Yavaş... Yavaş...

Ama yukarıda saydığımız sabırsızların sabırsızlığıdır bizim gibi sabırsızları sabırsız yapan... Bizim sabırsızlığımızın ise emniyet olan hiç bir değeri yoktur. Ama yukarıda saydığımız sabırsızlara bir çare bulabilirseniz...

Bulabiliyor musunuz?

Bulacak mısınız?

Nasıl?

Yavaş yavaş mı?

Cemiyetlerin hızlandığı yerlerde yavaş, yavaş çareler, ne halledilebilir ki?

Gelelim başladığımız yere...

Birkere:

Biz bu iktidardan yapmayıacağı şeyleri istemiyoruz, Biz istediğimiz şeyleri yapabilecek bir iktidar istiyoruz.

Demokrasi budur.

Demokraside tenkit budur.

İktidar kendi tabiatının kanunlarına göre hareket edecek... Biz de onun tabiatının kanunlarını tenkit edeceğiz. Edeceğiz... ts ki, bizim beğendiğimiz bir iktidar başa geçinceye kadar.

Yoksa şu basımızdaki iktidardan yapabileceği şeyleri istemek Türkiye'nin beşüskü durumuna «Yarabbi şükür» demektir.

Ama derler ki:

— Kendinize gelin... Bu iktidar giderse arkasından karantik devir gelir.

Bunun lâfını etmek bile ayıp. Bir memleketin istikbalini bir siyasi iktidara bağlamak o memlekette ümitsizlik kesmek demektir.

Menâreçiler derlerdi ki:

— Bizim cephemize katılmıyız. Çünkü bakınız, ileride nurlu kılabiliriz.

İsmet Paşacılar diyor ki:

— Bizim cephemize katılın. Çünkü bakınız ileride karantik ufuklar görünüyor.

İkisi de yalan.

açıklama, af ve CHP ye kin slo ganlarının arkasına sığınan AP li leri de teşkilât olarak onlara ar dından giden YTP ve CKMP yi de, bir başka cephesi ile Bölükbaşı nın MP sini de sözde tam kalbin den vuruyordu. Fakat CHP yi tut muyan kitle için İnönü'nün şu veya bu hareketi hiç bir anlam taşıma maktadır. CHP bu kitleye sem patik görünmek için ağzıyla kuş tutsa da, durum zerrece değişime mektedir.

CHP nin açıklaması, Yasır adada yapılan yargılamalar sonun da varılan kararın infaz safhası ile alakalıydı ve İnönü ile CHP nin asıl idamlara taraftar olmadık ları, idamların ölenmesi için de ellerinden geleni yaptıkları yolun daydı. İnönü, Yasırada kararları nın açıklanmasından önce ve sonra, hiç olmaz ise idamların in fazını önlemek için önce iki kere müferrerden, daha sonra da GÜ müpala ve Alicanla birlikte dev rin iktidar sahipleri nezdinde her türlü teşebbüsü yapmıştı. Çok sa tılan ve çok seyredilen gazete, bu üç teşebbüsten sonuncusuna ait mektubu da tam metin yayınlamış tı.

Sonradan sadece bir korku luk olarak çıkarıldığı anlaşılan Tevbirler Kanununun sarih hü kûmlerine rağmen, Meclisin tatil döneminin sonunda ortaya atılan mektup, Zehîren CHP nin sırtın daki yükü hafifletti ama, beri yan dan da başta Cumhurbaşkanı Gür sel olmak üzere Tabii Senatörlerin içinden kolay çıkamayacakları bir duruma getirmesine yol açtı. As lında açıklanan İnönü'nün mektup ları ve teşebbüsleri dahi reğildi. Sadece üçlü bir demarş açıklamış tı. Üst tarafını, CHP nin akıllı taktisyenleri elde koz olarak tut maktaydı. Böylece CHP iler eski

MBK eları ve sağlam kuvvetleri de harcama istemediklerini imâ etmek istiyorlardı. Ne var ki, bu konuda idamların gerçekleşmesin de asıl rolü kimin oynadığını bilen ler, CHP liderlerinin idare—İ mas lâhat politikasını yakından tanı yanlar ve İnönü'nün bir CHP nin hiç bir zaman kesin bir iş yapama

Şinasi Osma
A.P'lidir

yacağına haberdar olanlar bu gözdağı açıklamalarından hakkı olarak alındılar. CHP idarecileri kendi başlarını kurtarmak için sağlam kuvvetleri arkadan vurma ya kalkışıyorlardı.

Lületaşı ağaları

Dünya milletlerinin feza ya gittiği ve insanların hürriyetleri için canları pahasına mücadele

ettikleri Yirminci Yüzyılın İkin ci yarısında Eskişehirde yeni bir derebeyliğin tohumları atılmak tadır.

Dünyada yalnız iki yerde ça kan, fakat aramızda Eskişehirde olan Batının beyaz altın dediği lületaşı ocaklarına iki şahıs sa hip olmuş ve âdetâ derebeylikle rini ilan etmişlerdir.

Derebeyli bozuntuları her na sızla sahip oldukları ocaklara, fenni maden ocakları diye ruhsat da almışlardır. Halbuki ocaklar bun dan yüz sene önceki halferi ile durmakta, işçiler her an ölümle kucak kucaka çalışmaktadırlar.

Ocaklarda çalışan köylülerden tapları yok bahasına alan bu iki lületaşı ağası, beyaz altını işle yicilerine gayet yüksek fiatla sat maktadır. Ocaklardan taş çıka ran köylüler bu tapları adı geçen şahıslara getirmedikleri takdir de, lületaşı ağaları tarafından hırsız diye yakalattırılmaktadır. Bu yüzden Karatene, Türkmen, Nemli, Margı köylüleri başka bir geçim vasıtaları olmadıktan sonra şehire göç etmektedirler.

Şehirde ise lületaşından tes bih yaparak hayatlarını kazanan en aşağı yüz aile bulunmaktadır. Taplar ağalar tarafından çok yüksek fiatla verildiği halde iş lenmiş olarak o fiata satılma ması yüzünden bu yüz aile aç kalmak tehlikesi ile karşı karşı yadırlar.

Bu duruma seyirel kalan il gli makamların işe müdahale et mesi, memleketin ihraç malları arasında olan ve turistik önemi hâiz bulunan lületaşı madenleri nin ağaların elinden alınıp, me dern metotlarla işletilecek çözü de devleteleştirilmesi gerekmektedir.

Chrysler Rezalefi

Chrysler S.A. firması tarafından hazırlanmış buluntu ve yabancı sermaye kanunundan faydalanıla rak kurulacak şirket ve yapılacak yatırımın ilgili projenin ana hat ları hakkındaki ön rapor ilgi çekti ci tektir.

Tektirlerin 7. Maddesinde tesisin maliyetinde Makinalar için 38.000. 000 TL, zikredilmekte, fakat 9. Mad dede yabancı sermaye olarak 3.270.000 dolar karşılığı olan 29.400. 000 TL, gösterilmektedir. 1.000.000 TL, ilk ofis mabeyni de dışarı dan geleceğine göre 10.000.000 TL, ilk işleme devirine ihtiyacı vardır. İşletme sermayesi olarak AİD fonundan 20.600.000 TL, temin e dilleceği belirtilmekteyse de bu nun şekli hakkında mahat yok tur. Şirketin hisse senetlerini ya bancı ve yerli sermayeye bölünme nisbetleri tam olarak verilmemiş tir.

Madde 17 de yüzde 50 yerli imalat halinde perakende satış fiyatının, monte getirilirse göre, yüzde 10 yükselceği yazılmıştır. Madde 23 maddülün fiatı yüzde 50 nin yerli imali halinde 205 P. model kamyon için 5200 dolar ve V 200 model otomobil için ise 2000 dolardır. Halbuki bunların madde 18 de verilen CIF değere ri kamyonunda 3475 dolar, otomobil de 2015 dolardır, bundan fiat artışı % 10 u çok geçtiği gö rülmektedir. Her ne kadar tablo VII ve VIII de perakende satış fi atları arasında bu nisbetler yüzde 150'nin çok altında gösteril mekteyse de, bu tablolardan çok hatalı olduğu görülmüş ve hatta tektirle karşılaştırılarak, bunların göz önünde tutulmaması tarafımızca istenmektedir.

Bu tür maaş ve kâr, verilecek maaşın yüzde 100 ile orantılı olarak dağıtmakta ve yüzde 20 nin çok üzerinde bulunmaktadır. Üstelik ve idari masraflar ve dış ülkeden maaşları olarak, yüzde 10 mertebesinde bir meblağ gö

Komünizm ile mücadele

Şevket Süreyya AYDEMİR

Türkiyede Komünizme karşı mücadele tekniği başlıca üç esasa dayanır:

- 1 — Sosyal meselelerde biraz ıslahatçı veya ilerici görünen her kesin ve hele aydınların Komünizm olarak tanımlanması
- 2 — Komünistlerin her tarafa sızmış, her çevreye yayılmış, her olayın teşkilatçısı gibi gösterilmeleri.
- 3 — Komünizmi, bütün dünyayı sarmış bir hayâlet halinde göstererek, Türkiye'ye Komünizmle mücadele adı altında, salgın bir komünizm korkusu yayılması.

Milliyetçi Çin Mareşali Çan Kay—Şek, 1957 de ve 70 inci yaşına basarken, «70 yıllık bir ömrün hikâyesi» olarak yayımladığı «Sovyet Rusya Çinde» isimli eserinde, bütün bu mücadele yollarını açıkça ve topyekûn «Komünizmin beşin cis» kolu olarak vasıflandırmaktadır!

Her önüne geleni komünist, her olayın sebebinin komünist düzeni, her sosyal hareketi komünizm saymak, vakıâ bizde artık itibarını kaybetmektedir. Ama bu lâfları dillerine dolayanların ister cebalete ister saffillîğe verelim, Türkiyede, bu işi sanat haline getirip, milliyetçiliği kendi tapulu malları sayanlardan, köylerde, kasabalarda pahalı otomobiller için de dolaşıp, gelirlerinin kaynakları bilinmeyen yeni tip politikacı imamlara kadar, nice nice insanlar hâla ortadadırlar. Meselâ, 29 Ağustos tarihli gazetelerde Bursa, Balıkesir taraflarında İstanbul plâkallı bir otomobil içinde dolaşıp, her ca-

mide vaazeden, ama elinde vaziflik belgesi olmadığı halde hiçbir yerde önlenebilen örnek İmam Şevki Keskin'in hikâyesini okumuşsunuzdur. Ona göre hatâ, yalnız aydınlar, gazeteciler değil, hükmüt de komünisttir. Ama Şevki Keskin bu meslekte yalnız mı?

Halbuki korku başka, uyanıklık değil başkadır.

Elliyıldır siyaset, ihtilâller ve harpler içinde ömrü geçen 70 lik Çin Mareşali Çan Kay—Şek, yukarıda işaret ettiğimiz eserinde ve kendisini asıl yakanın, ne harpler, ne ihtilâllâter, ne Ruslar, ne de Japonlar değil, memleketi yayırdıran işte bu korku olduğunu yazıyor. Çan Kay — Şek bugün Çini kaybetmiştir. Canını atabildiği Formoza adasında, sekizinci Amerikan filosu ile Amerikan Pasifik kuvvetlerinin gölgesinde yaşamaktadır. Ama kitabında herşeyi o gün bir insanın hem kendisiyle, hem de hâdîselerle hesaplaşması şeklinde açıklamıştır. Hattâ Milliyetçi Çin edebiyatında, Çinin çöküşünde «Amerikan ihaneti» olarak adlandırılan olaylarda bile, bir Çin ağrışıklığı ile kendini suçlu bulmaktadır. Fakat şunu da belirtmektedir: Çin komünistleri Çini istilâya başlarken ellerinde, koca Çinde ancak iki il vardı. Hattâ Manchuryadaki kızıl kuvvetler onlara karşı bizi destekliyorlardı. Fakat memleketi komünistlerin her yere sızdığı, herkesin komünist olduğu, her olayın altında komünist parmağı bulunduğu hakkında öyle bir inanç ve korku salınmıştır ki, Çin Komünistleri kendi inlerin den çıkıp üstümüze yürüyünce, kinise karşı koymak cesaretini bulamadı ve buna lüzum duymadı. Hem de bu, biz,

yıllar yılı süren muharebeleri kazandıktan, Japonlar teslim olduktan ve Çin orduları herşeye hâkimken oldu!

Çan Kay—Şek bütün bunları anlatırken, zamanın karşı tarafı çalıştığını açık olarak işaret eder ve bunun sebebi arasında, milttefiklerinin, psikoloji un surlarının önemini bugün de kavrama dıklarını hazin bir lisanla duyurur. Ona göre askerî üstünlük dâvası her şeyi hal etmez. Asolan psikolojik idrâk ve zamanın taleplerini takdir meselesidir. Bu takdir ve idrâk içinde ise Çan — Kay — Şek kötümserdir.

Haydi biz dâvayı, böyle dünya ölçüsünde genişletmeyelim. Ama şu kadarında ısrar edeceğimiz ki, Türkiyede her sosyal terakki çabasını, her iyi şairi, her iyi sanatkârı, her iyi yazarı, her iyi niyetli ilerleme gayretini komünizm, yahut komünist olarak vasıflandırmak, yalnız kendimizi aldatmaktır. Hem de zararlı bir şekilde. 6 — 7 Eylül olaylarına komünistler düzenledi dedik. 28 Nisan nû mayışleri komünistlerin tahrikidir deyip, gençliğin haklı infialini değersizleştiririz sandık. Hattâ, hem de İstanbulda görevli bir kumandanın, 22 Şubat olaylarında komünist parmağı olduğunu ilân etmesi sideki garipliği hatırlarsınız. Şimdi de, memleketimizde sosyalist eğilimli herkes ve Sosyalizm kültürü ve yayınları komünist olarak damgalanmak istenmektedir. Halbuki Avrupayı komünizmle sosyalizmin kurtardığı ve asıl komünistlerin, sosyalizme kapitalizmden daha sert bir şekilde cephe aldığı, çağımızın olaylarını azıcık takibeden herkesin bildiği birşeydir.

Ben burada bu satırları yazarken, komünizm aleyhdarlığımı kendisine za'naat edimmiş bir insan olarak görülmek istemem. Gerek komünizmi, gerek sosyalizmi, gerek diğer çağdaş cereyanları azıcık bilen, izleyen bir Türk aydını olarak, sadece günümüzün, Türkiye için de önemli bulduğum bir konusunu belirtmeye çalışıyorum. Çünkü şimdi sosyalist tedir. Yarı bir gelişme daha da hız alabilir. Sosyalizm, anayasamızın yapısına ve memleketin istek ve ihtiyaçlarına aykırı olmayan bir fikir ve rejim cereyanıdır. Sosyalizm, Anayasamızın getir-

diği Sosyal hukuk devleti anlamının için de sosyalist bir demokrasinin gelişmesi çabasıdır. Buna Türk sosyalizmi derken şu gerçeğe de tercüman oluyoruz:

Çağımızın başlıca üç kolda toplanabilecek olan sosyalist akımları içinde ihtilâli sosyalizm, demirperde gerisinde bir komünizme varmıştır. Zengin ve bütün dünya pazarlarına mal gönderip büyük sermaye birikmeleri yapan batı ülkeleri, içiyi de bu gelirlerden bol bol hisselendiren ıslahatçı bir sosyalizm düzeni içindedir. Fakat Türkiye ve Türkiye benzer memleketlerin böyle gelirleri yoktur. Derebeylik kalıntıları, yabanî imtiyaz kalıntıları, gerilik ve yeni gözünü açan hırslı bir iç istismar hareketi, bu memleketlerde sosyal yapının, sosyalist bir düzen içinde kurulmasını gerektirmektedir. Çünkü hem geri, hem tâbi, hem de ebediyen borçlu bir sınıf kapitalizm, şimdi sosyal devlet kuruluşunu önlemek çabasıdır. Ona ancak sosyalist cephe karşı çıkabilir ve bir muvazene unsuru olur.

Çünkü Türk sosyalizmi, hem istiklâci, hem milliyetçidir. Hem derebeylik düğüntülerine, ortaçağ geriliğine karşıdır. Hem dış münasebetlerde difencilik ekonomisi yerine, iç kontrollere müsaade etmeyen bir iktisadî işbirliğini savunur. Bizimle işbirliği yapacak dost ülkelerle geniş bir sermaye — emek münaşeretleri kurar. Fakat hür ve özgür olarak. Bu münasebetlerde Amerikanî dostlarımızın bize muameleleri, Güney Amerika ve Gineydoğu Asya ülkelerine karşı yürüttükleri veya yürütmek istedikleri vassâlik rejimine ayduurulamaz.

Hülasâ istiklâci sosyalizm, komünizm demek değildir. Bütün Türkiyeye komünizm korkusu ve herkese komünist damgası yaymak, ancak komünizme hizmet olur. Daha yukarıda da kaydettiğimiz gibi korku başka, milliyetçi, istiklâci bir uyanıklık gene başkadır. Açık, realist olalım. Sızmaları, tehlikeleri kendi ölçüsünde ve olduğu gibi değerlendirelim. Başboş politika esnafı ile, ölçü söz kazan çabalarının bu memleketin başına getirebilecekleri sosyal çatışmalar, şimdi daha yakın bir tehliktedir. Bunlar bize, bizim sandığımızdan daha tehlikeli sonuçlar hazırlayabilir.

terildikten sonra aynı nisbette kâr eklenmekte ve ayrıca da distribüsyon marjı olarak yüzde 20 ilâvesiyle fiyat çok artırılmaktadır.

Teklif olunan kamyonu teklif eden ana parçaları İngiltere'de muhtelif imalatçı firmalardan temin olunmaktadır. Motoru Perkins, diferansiyeli Eaton gibidir. Bu suretle Chrysler S.A. ye muta vasıta olarak kamyon C.K.D. getirildiği takdirde sabit masraf ve kâr adı altında vasıta başına 628 dolar (yüzde 26) mertebesinde ilâ ve döviz ödenecektir. Parçaların yüzde 50 ithal olunduğu zaman bu miktar 523 dolar (yüzde 43) mertebesinde olacaktır.

Böylece teklif sahibi firma senede 5000 kamyon yaptığı takdirde dışarıdan getirteceği parçaların üzerinden alacağı meblağ takriben sadece sabit masraf ve kâr dolayısıyla fazulî olarak 3.000.000 dolardır!

Bu transfer için montaj atelyesi hariç bir tesis kurmaya ihtiyaç yoktur. Montaj tesisi için bina hariç teklifte gösterilen kıymet 333.000 dolardır, yani yüzde fazulî olarak ödenecek dövizin 1/9 u mertebesinde dir.

Teklifin 27 ci sayfasında fir-

ma, yerli imalatta maliyetle evsaf makul tutulmak şartıyla orta ağırlıktaki bir kamyonun yüzde 63,6 ann. binek otolarında ise yüzde 61,43 ün dışarıdan getirilmesi için uygun olacağını ifade etmektedir. Bu suretle yerli olarak, yüzde 35 — 40 yapılabileceği önceden beyan ve kabul edilmektedir ki zaten lastik, döğeme, akü, makas ve müteferik parçalar bu miktara erismektedir.

Teklifte yazılan yüzde 50 yerli imal seviyesine erişilmeden hiç bir kâr ve patent hakkı alınmaya çağırılmadığı beyan doğrudur. Çünkü temin olunan menfaat zaten tatmin edici mertebesinde üstün dedir. Diğer taraftan yüzde 50 imalâtın yapılamayacağı teklifte defalarca satır aralarında belirtilmektedir. Bu sebeple, hakikatte kârın yüzde 50 imalâtın çok önce alınacağı gözükmektedir. Yüzde 2,5 mertebesindeki rolyatı ise yüzde 50 imalât tahakkuk etmeyeceğine göre mevzu bahis olmayacaktır.

Teklifte her ne kadar poför mahallî için seç pres atelyesi kurulması da belirtilmekteyse de bu

husus şarta muallak olarak bina kılınmıştır ve mertebesi montaj tesisleri kadardır.

Teklifte ayrıca motor fabrikasından da bahsediyorsa da buna ait esas tesisler göz önüne alınmadığı gibi katı bir plan ve program da verilmemiştir.

Ayrıca gelişme programı, diğerkutusu direksiyon ve arka aks ve emsalî parçalar için memleket için de imalât planını ihtiva etmemektedir. Böylece teklif kamyonu ve otomobil imalâtından bahsettiği halde esas itibarıyla, astarı yüzünden pahalı bir montaj tesisi mahiyetini arz etmektedir.

Teklifte muhtelik teknik hâzâlar ve fahiş fiyatlar bulunmakta ve bunun bir çok bakımlardan ciddi olduğunu anlaşılmaktadır.

Halen elimizde mevcut döğün manlara nazaran, sözü geçen teklifin esas itibarıyla bir yatırımdan ziyade büyük miktarda fazulî döviz sarfını mücip bir mahiyette olduğu kanaati doğmaktadır.

Bütün bunlara rağmen Hükümet, Chrysler rezaleti karşısında hâlâ memnundur.

KADIRLI'DEN NE HABER? — Mehmet Can Tuzluca'ya nakit dikten sonra Kadırlı'de neler oldu diye merak ediyorsanız, iste bakın: Tefvik Coşkun'un ortaklarının icarı altında olan Belediye Çeltik su arkından sızan sular altında gürümeye terk edilen Mehmet Can'ın diktiği fidanlar (yukarıda) ve Savrun çayı mecrasında Devlet Su İşleri tarafından yanıtılan setler sayesinde kazınılan arazi (aşağıda). Bu arazi topraksızlara verileceği yerde tarla hırsızlarının gaspına bırakılmış durumda...

FAY KIRBY

TÜRKİYEDE KÖY ENSTİTÜLERİ

- ★ Bu konuda yapılmış en geniş inceleme.
- ★ Enstitülerin kuruluş, işleyiş ve yıkılışı.
- ★ İlk defa açıklanan bir çok gerçekler.
- ★ Büyük bir ulusal başarıyı nasıl çamura buladığımızın acı hikâyesi.

IMECE yayınları: 2, 390 sayfa, 15 lira.

(P. K. 373 — Ankara) Adresinden ödemeli istenebilir.
Ankara Bilgi, Berkalp, İstanbulda Elif, Gençlik, İnkilâp,
Remzi Kitabevlerinde satılır.

Bir görüş

Köylerin kalkınması nasıl olur?

Niyazi Toker

(Mülkiye Müfettişi)

Anadolunun çeşitli köşelerinde çalışmış bir Mülkiye Müfettişi, tecrübeli bir idareci sıfatıyla köy kalkınması konusundaki görüşünü ortaya koyuyor:

Köylerin durumu

Henüz ilk çağları yasıyan köyle rimiz vardır. Memleketin yüzde altmış beşi bütün gayret ve dik katlerimize rağmen halen cehalet için dedir. Bir yılın uzun zamanlarında iri bat ve münakale yok denilebilecek hale giren yerlerimiz vardır. Memleketin bu yük bir kısmı yolsuzdur. Köylerimizin adedi vakı 40 bini aşındır. Saattece uzaklıkta olan mahalleri de saydığımız takdirde bunu daha ziyade çoğaltmak lazımdır.

Miktar itibarıyla çok, dağıldıkları alan geniş olan bu küçük varlıklarda insan olarak yaşamak için kabul edil mesi mümkün asgari şartların bile ken diliginden vücutta gelmesini beklemek uzun bir sabır işidir. Köylerin kalkın ması tabii tekâmül yolu ile olmayacak tur. Asırları atlamak, fasloları bir arada geçmek lazımdır. Tabii tekâmül kendi liginden olan şeydir. Biz asırlardan beri insanlığın gittiği ve ulaştığı son merha leyi kabul ve aynı yürüyüşle devam su retyle arada mevcut boşluğumuzu ka patacağız. Bunu sağlamak ancak amacı belirli kanunî ve iktisadî tedbirlerle mümkündür.

Asırlarca devam eden hayatımızda yaptığımız savaşlar, sonunda Türklerin fakirleşmesi ve yetim kalması, buna mu kabül ekalliyetlerin san'at, ticaret ve emsali kültür müesseselerini kendileri ne maletmeleri. Türklerin cephede kan, can verirken evde kalan sanamız bitmek ve verimli tarlalarını rehin etmek ve rehinden çıkaramamak dolayısıyla birer birer elden gitmesidir ki bizi cemiyetten kaçar hale sokmuş, sahillerden uzak, verimsiz bayrakları elimizde bırakmıştır.

Bugünkü Türkiye'de, halkın yüzde yüzü cahil olan köylerimizin sayısı bin lerin üstündedir. Bu köylerde köy ka nununun tathikatından bahsetmek yer sizdir. Kustası biraz daha geniş tutmak lazım gelirse azami 30 il hariç diğerlerin de köy kanunu tatbikatı il ve ilçe mer kezlerinde yapılan tonlara kadar israfı sayılabilir. Bunu yapmakla fena mı et tik? Hayır. Asıl mesele geri kalan diğer illerde de aynı gevi yaptırmak suretiyle düzenli bulunmaktır.

Durum böyle iken ne yapmalıdır? A) Evvelâ köye bilgili, yapıcı ve yetkili insan yollamalıdır.

B) Yüz haneden aşığı köy kabul edilmemelidir. Dağınık mahaller en münasip merkez üzerinde toplanmalıdır.

Köylere Adam yollamak

İktisadî düzeni kavramak, engelleri gidermek lazımdır. Bu sebeple memle ktimizde her yıl miktarı artan bugün için on bine yakın lise ve yüksek okul mezununu muayyen bir müddet köylerin başına getirmek, onları asgari iki yıl köylerde tutmak, imkânlarının hazırlan ması lazımdır. Köylerimizin asgari yü zer hane (fazla her zaman olabilir) ya pıldığı ve toplandığı takdirde azami 25 bin köye kavuşmuş olacağız. Bu takdir de 20 bin köyümüzün başında medeni ilerlemeyi kavramış, anlayışlı, kültürlü insana bir hamlede kavuşacağız. Geri kalan köyleri de ilerde açılacak lise ve

yüksek okullardan çıkanlarla bestemek mümkün olduğu gibi halen başlarında oldukça anlayışlı muhtar olan köyleri miz de vardır. Maamafih memleketin bir kısım köyleri yüz haneden çok fazla olduğundan hakikatte köylerimiz 20 bi ne çok yakın olacaktır.

Köyleri birleştirmek

Biz en küçük enerjiyi bile en müs mir kullanmak mecburiyetindeyiz. Kur vetlerin israfıyla zaman denilen mef hum aleyhimize işiyen milletlerden bi risi de biziz. Halkımızın refah ve saade tine gidecek her tedbire çekinmeden atılmalıdır.

Tedbir: Yüz haneden aşığı köy ka bul edilmemeli, dağınık mahaller en iyi merkez üzerinde toplanmalıdır. Evvelâ dağınık olmanın zararlarını kısaca sulat mak lazımdır ki, toplanmanın faydası anlaşılabilir. Atalar sözüdür. Dağılan çö ker. Köylerimiz de çökmüştür. Bu en kaz, taş ve toprak yığınlarını bir ara ya getirmek suretiyle varlık vücutta ge tirmelidir.

A) Dağınık köylerde yol yapmağa imkân yoktur.

B) Medeni nimetlerden elektrik, su, sinema ve emsalinden ve insanca yaşamadan faydalandırmak mümkün de ğildir.

C) Okul yapmağa imkân olmadığı gibi, yapılırsa bile yaşatmağa imkân yok tur.

D) Halkın sağlığını korumak müm kün değildir.

E) Ekonomik durumu düzenlemeğe ve kalkındırmağa tam imkân yoktur.

Bugünkü haliyle yukarıdaki fayda larla birçoklarını yaşatmağa çalışmak emeği, zamanı, imkânı tüketir. Yine dâvaya varılamaz. Biz emeği, zamanı ve paramızı toplamağa mecbur milletlerin başında gelenlerdeniz.

Köylerimizde yeni evler yapılması na müsait arazi çoktur. Binaenaleyh ev yeri bulmakta zorluk çekilmeyecektir. Ev yerlerinin tedariki hususunda köy kanununa kâfi maddede konulmalıdır. Karadeniz sahillerinde bile durum ay nıdır. Köylerimizin bir kısmı esasen vaktiyle bugünkü nüfuslarının bir mis lini barındırmakta idiler.

Taş ve çamur yığını olan köyleri mizde ev yapmak her yerde mümkün dür. Kerestelerin nakli de kolaydır. Köylü evi bir kamyonun kolaylıkla taşı yabileceği bir varlıktır.

Gerede kazasında Şubat 1944 zelze lesinden bazı köylerin mahalleri fazla müteessir olmuş, bir kısmı müteessir olmamıştı. Diğer mahallelerin malumati olunca kadar yüzlerce vatandaşın ha yatlarını kaybettiğini acı ile gördüm, öğrendim. Bu mahallelerin nakli için verdikleri emirleri halk hüsnü telâkki etti, derhal göç etti. Diğer köylerimiz de aynı durumdadır. Biraz yardımla karar lı idare adamları sayesinde bunu başa mak mümkündür.

Bunun için: A) Kaldırılacak köy ve mahallede inşaat yasak olmalıdır.

B) Kalkan köyün beş yıllık bütün vergisi affedilmelidir.

C) Köyler İmar Bankası kurularak bir miktar yardım edilmelidir.

Bu üç konudan ikisi izaha değmez. Üçüncüye gelelim:

İNTİHAR ETTİREN TOPLUMSAL ADALETSİZLİK

İçerde tefeciler çok. Beş yüz lira veriyorlar. Bin beş yüz liralık se net alıyorlar. Hem noter sene di. Üç bin lira veriyorlar. Altı bin lira üzerinden birinci derece — birinci sıralı ipotek işlemi yapıyorlar. Tütün, kendir, pamuk ekicisi küçük üreticiler gerekli krediyi faizcilerden sağlıyorlar. Beş bin lira kredi alan üretici on beş bin lira tu tarındaki ürününü alacaklarına «aynâ» olarak teslim yükünü üstleniyor. Ceza açısından hiç bir şey yapılamıyor bun lara. Hukuk iktisadın yaralarına merhem olamıyor. İktisadın olayları ve yasaları oynak. Sömürücü iktisat düzeninin hak kından akılcı ve plâncı bir iktisat düzeni gelebilir ancak.

Kasabada ağalar var. Toprak ağala rı. Topraklarında köyler var ağaların. Ağalar güçlü. Ağalar zengin. Tapu kayıt larının içinde köylünün barınacağı, tapına ğa bile var ağaların. Hukuk ağalardan yana. Mülkiyet sahibi üstün hak sahibî. Böyle diyor hukuk. Hanım ağalar. Bey ağalar. Paşa ağalar. Ağa oğlu ağalar. Gâvur kaçmış. Mal bırakmış. Hazine sa hip çıkmamış. Çıkamamış «emvâl — met rîke» ye. Küçük çiftçi müzayakaya düş müş. Dara düşmüş. Düşürülmüş. Top lum seyrirci kalmış. Devlet edilgin dav ranmış. Ağalar, beyler, paşalar, zengin ler, cıraf türemiş.

Harp yıllarında Millî Korunması «karaborsacı» tipler yaratmış. Bire bin kazanmışlar. Kâr değil iktikâr yapmışlar. Enflasyon dönemi gelmiş. Apartmanlar çoğalmış. Haksız kazançlar artmış. Mi nareler çalınmış. Kılıflar hazırlanmış. Ayırtıcı bir siyasal düzende zoraki fab rikatörler yaratılmış. Orman hırsızları, glâsıpları, kaçakçuları kereste tüccarı ol muşlar. Patron kesilmişler hep: Ali kı ran — baş kesen.

Ha bir de ne varmış kasabada? Sa bahtan aşkama dek terleyen organ içi si. Emekçisi. Çocuğu çoluğu ile evinde ip, kınnap, yarımlık, aynalı, okkalık, ha lat... yapan emekçiler. Kooperatifleşmiş ler organlar ama yüzden fazla üyeye çıkamamışlar. Para babası Tüccarlar emekçinin ürününü önceden satın alma gücünde. Kooperatifin böyleli alivre gü cü yok. Çılsz kalmış kooperatif.

Tütün ekicisi kendi olanakları ile ekmiş, dikmiş. Bankadan kredi almış. Yetirememiş. Kooperatiften kimi almış, kimi alamamış. Alana az gelmiş. Alana yana zor. Murabahalıcının, tefecinin, faizci nin kucağına düşmüşler sonunda. Mavi küf de cabası.

Pamuk çapasına giden erkekler altı liradan yukarıya çıkamamışlar. Kadın lar iki liradan. Emek, insan emeği ucuz a satılmış. Emekçi bol. Emek pahalı de ğil. Hastalanan çalışmamış. Çalışan ku zaanamamış.

Okul çağına gelenler okumağa baş lamışlar. Okul — Aile birliklerimiz yar dımları fakir öğrencilere yetmemiş. Ki

mi orta ikiden ayrılmış. Kimi Sanat Ens tütüsünden belge almış. Ana — baba pa rası yetmemiş. Okuyamamışlar. Toptan bir okuma olanağı sağlamamış Devlet. Oysa: Galatasaray'a gidenler olmuş. Aris tokratik Okul sıralarında çift dikmiş ya pa yapı, döne döne okuyanlar olmuş. Okumada — yazmada — öğrenmekte bir eşitsizlik doğmuş. Kimi okuyabileceğin den emin, Kimi okuyamayacağından. Ki mi'de kuşkuyla yarınların güvensizliği içinde. Kiminin evinde ışık, su, konfor, lüks. Kiminkinde aş yok. Azık yok. Yok sulluk var.

Değer mi yaşamağa bu hayat? Bu gün lise birdeyim. İki dersten bitirileme liyim. Çalışıyorum. Gececek miyim? Ge çemezsem? Geçsem ne olacak sanki? Li se'yi bitirdim. Yüksek? Okuyabilecek mi yim? Bors mu? Nereden, nasıl, kim? Öteyandan şımanların süflük havyarı kahvaltısını etmiş. Tembel tembel gerin miş, sezlona uzanmış «Ses» ya da «Ha yat» okuyordur şimdi. Yarın okullar aç ılır. O Cadiffac ile. Biz yaya. O şimdi de nize gidiyor. Yüzüyor. Eğleniyor. Ben köyde. Hayvan güldüyorum. Zamanın artarsa ders çalışacağım. Ya babam has talanmış? Altı kardeşiz. Annem. Ne ya parız. Öf. Öf. Canım sıkılıyor be. Değer mi yaşamağa?

Karakoldan telefon ettikleri zaman saat yirmiyi geçiyordu. İntihar var dedi ler. Olay yerine gittik. Tek dolma av tü feğinin namu ağzından çıkan kurşunla rı sağ kafadan girip sol yanından çık mıştı. Beyin kemikleri pelte pelte duva ra yapılmıştı. Uzun boylu, yakışıklı, sar ı şın Mehmet Atılın 1946 doğumuydu. Ya kınlarının anlatığına göre içliydî. Duy guluydu. Düşünceliydi. Nasıl da kıymış tı canına? Çeşitli yorumlar başladı kasa bada. Kimi derlerden dedi. Bazıları sev daya yüklediler. Bir bölük insan babası na metresine suç buldu.

En doğrusunu ve inandırıcısını minü büs şüfürü Kemal söyledi. SOSYAL ADALETSİZLİK dedi. Goccekonulardan söz açtı Kemal. Gerçek Halk egemenli ğinden dem vurdu. Dünü kötüledi. Bu günü beğenmedi. Zarar yok, dedi Kemal. mukaddestatımız mahfuz kalsın, ama in san olma değerinde eşitlik tanınmasın. Ailemize bağlıyız. Dinimiz bizim. Ama okuyabilelim. Öğrenebilelim. Barınabile lim. Sağlık hakkımızı kazanalım. İnsan ca yaşayabilelim. Bu çocuk benim de yakınımdı. Bu çocuğu intihara sürükle yen toplum dengesizliğidir. Sosyal Adalet sizliktir. Yazık. Ne dün ne bugün özledi ğimiz yönetime kavuşamadık... diyerek boynuna konuştu Kemal. Yol uzasın is tiyordum. Bir halk çocuğu bu denli açık, bu denli korkusuz konuşabiliyordu.

M. Vasıf Ersoy

(Tire Savcısı)

C) Köy ve mahallelerin birleştiril mesi işinin onar yıllık programla olaca ğını, 30 yılda başarılabileceğini kabul edi yorum. Buna karşı bana, 30 yılda köy lerimizin büyük bir kısmının sınırsız çilemedik, sen nasıl olur da bu kadar mühim işin 30 yılda yapılabilir oldu ğunu soracaksınız. Biz bu işleri yapama dığımızdan değil, ihmali, mes'uliyeti ara madığımızdan ve idare adamlarına bir çalışma programı vererek çalışmalarını kontrol ve yapamadıklarından dolayı tecziye edemediğimiz gibi, sık sık de ğiş tirilmek, ellerinde mevcut selâhiyetleri almakla vakit geçirdiğimizden ve dev let dairelerinin istiklâl hevesine kapıl malarından dolayıdır.

Program yapanlar samimi olmadığı gibi, yaptırılanlar da onları takip ve neti celerini istihsal etmek kararında bulun madıklarından, yapamayan hakkında bir muamele lera edecek durumda de ğil lerdir. Çektığımız sıkıntı ihic şüphesiz dir ki mes'uliyetsizliğin doğurduğu lâü ballığın bir neticesidir. Herkes şikâyet eder. Kim düzeltecek? Cevap, yine biz

Bunun için Köyler Kalkınma ve İmar Bankası kurulmalıdır. İmar Bankasına her köy yılda 100 lira verecektir, bu nun son haddi on yılda 1000 liradır. Kırk bin köyümüz olduğuna göre tırciel çoğaltma gartıyla köylerden alınacak bankanın yıllık ödenmiş sermayesi dört milyondur. Aynı miktar da Özel İdare ve Belediyelerden alınmalıdır. Genel muvazenenin yardımı ile yıllık ödenmiş sermaye onbeş milyona çıkarılmalıdır. On yılda ödenen miktar 150 milyon eder. Banka ev yaptırılana % 3 faizli ve on yıl vâde ile kredi açmalıdır. Ban ka diğer bankalarla birlikte çimento, kereste, tuğla, kiremit fabrika ve ocak ları tesis etmelidir.

Başlanan iş yüzde ellî başarıyla sayılır. Bu işi başarılarımıza sosyal hak lıdır en ağır kısmını hallederek inkilâp tarihimizin en gereklî şartlarını ılgıl edebileceklerine insanın kat'bidir.

Devrimçilerin en önemli amacı, te mel kalkınmada kuvvet ve güç kaynağı mız olan köylümüzün demokratik düzen ve sosyal adalet içinde aydınlığa kavuş turmaktır.

Mehmet Can'ın Tuzlucasından Geliyoruz...

Onur Öymen

Siyasal Bilgiler Fakültesi öğrencilerinden bir grup, Kaymakam Mehmet Can'ı görmeye Tuzlucaya gitti. Bu öğrenciler Onur Öymen, Mehmet Can'ın çalışmalarını ve kanun girmeyen aç Doğunun bilmediğimiz taraflarını anlatıyor:

Gazete değil, ekmeği istiyorlar

Doğu Ekspresi Erzuruma yaklaştı yordu. «Gazete, gazete» diye bağı rışan çocuk sesleri arkamızda kal mıştı. Doğu çocuklarının dillerinde yeni bir kelime vardı: «Ekmeği ekmeği...» Tren bir istasyonda durdu; penceremize iki küçük köylü kız yaklaştı; «ekmeği, diyor lardı, ekmeği...» Bayağlamaya yüz tutmuş yarım ekmeğimiz vardı, uzattık. Ekmeği kapar kapmaz, kızların büyücek olanı kü güğünü tuttu elinden, başladılar koşma mağa; hızlı, çok hızlı koşuyorlardı. İlk ağacın dibine çöktüler, ekmeği çabucak paylaştılar ve büyük bir iştihâ ile yemeğe koyuldular.

Yolculuğumuz süresince bizi şaşırtan, üzen bir çok şey dinledik. İşte bunlardan biri: Erzurumdan Sarıkamışa geliyoruz. Şoför anlatıyor: «Bey, civar köylerde fu huş çok yaygın bu yıl, kıştan sonra ol du bu, evvelece yoktu. Köylü kadınları bu işi ağızdan yapıyor, hattâ kocaları da biliyor bunu». Bu sözleri inanmak iste miyoruz; fakat çevremizdeki sefil köy ev lerini, çöplük, bakımsız kömür gözlü ço cuklar şoförü doğrulamak ister gibi...

Sarıkamışa varıyoruz. Bu ilçe, orman lar arasında, koca koca taştan yapılarıyla eski Avrupa kenarını andırıyor. Sarıkamış Kaymakamı Derviş Bey, genç bir Mülkiyeli. Olanca gücüyle çalışıyor. Her sabah, işte dörtte kalkıp köylere gidiyor, yol yapımında köylünün başında duruyor muş. Ormanları kecinin tahribinden kuru mak için, keçiyi kaldırmak istiyor. Bu amaçla, keçi satışını ve keçi eti kesilme sini yasaak etmiş. Şehrin temizliğini kuru mak için de tezek yığınlarını şehir dışına taşıtmış. Bu durumda menfaatlî zede-

nen küçük zümre partilerinin gölgesine sığınarak İç İşleri Bakanlığına tel çekip duruyormuş: Bu kaymakam 27 Mayıs gü neşini söndürüyor, diye. 27 Mayıs'a dek, hükümet binası iktidar partisi üyelerinin bir sohbet, hattâ bir eğlence yeriymiş. Derviş Bey, hükümet dairelerinde partiel lerin nüfuzunu iyice kırmış, vatandaşlar idarenin tarafsızlığından emin, işlerini lakip ediyorlar. Derviş Bey, Sarıkamışa yollar yapmış bir park, dikirtmiş. Fakat her sabah, fidanların dördü, beşi, dibine yakın yerden kesilmiş bulunuyor. Bu işi kim yapar, niye yapar, bunu tahmin et mek için uzun boylu düşünmeye lüzum yok her halde. Ne partilerinin davranışla rı, ne de yukarı kademelerin baskısı Derviş Beyi yıpratamıyor, fakat, «Arka daşlar, bu durumda on yıl güç dayanırım» diyor.

İşte Tuzluca

Tuzluca'ya bir akşam üzeri varıyoruz. Parke köşeli, 250 — 300 metre uzunlukta bir yol yolun iki yanında taş dükkanlar. İl çede iki tane iki katlı bina var: Hükümet Konağı ve yeni yapılan Sağlık Yurdu. Dük kanların arkasında birkaç sıra, toprakla sı vanmış, düz damlı ev... İşte bütün ilçe bun dan ibaret. İlçede bir ilkokul, bir de Meh met Can'ın yaptırdığı ortaokul var. İlçe nin nüfusu ikibinin az üstünde. Yani büyü cek bir köyden pek farklı değil. İlçeye bağ lı 80 muhtarlık var. Bu muhtarlıkların ço ğu 10 — 15 haneli köyler. Mehmet Canla birlikte bu köylerin birçoğunu gezmek fir satır bulduk. Köyler, dağların arasına sı kışmış ve orada unutulmuş. Köy evlerinin çoğunda pencere yok. Uzaktan ev oldukt a rını bile farkedemeyiz. Topraktan tepe cikler, üstlerinde bir delik. Hem hava, hem güneş, hem ışık girecek bu delikten hem

de tandırın dumani çıkacak. Aklımıza bir atasözü geliyor: «Güneş girmeyen yere he kim girer». Oysa buraya ne güneşin ne de hekimin girdiği var.

Eğitim derdi

Köylerde ne cami ne de kahve göre bildik. 4 — 5 köy hariç okul da yok tabii. Mevcut okullar da yitrekler acısı. Söylen diğine göre D.P. zamanında, siyasî gayeler le yaptırılan bu binacıkların herbiri için müteahhid hükümetten 180.000 lira almış. «Oysa, diyor Mehmet Can, köylünün gü cünden yararlanarak, aynı maliyetle 5 — 6 ilkokul yaptırabilirdim» Hatırımıza bir rak kam geliyor: Kadiri'de hükümet tarafından 40 yılda yaptırılan 25 okul ve Mehmet Can'ın kaymakamlığı sırasında, 1,5 yılda, köylünün de gücünden yararlanılarak yap tırılan 38 okul. Tuzluca köylüleri hükümete kırgın «Bizim köyümüz, okul yaptırılan köylü kadar işlik değil mi okula? diyorlar Hükümet bizim köye de yaptı rın». Oysa hükümetin bu 80 köye ilkokul yaptırması için kabaca bir hesaba, müteah hidlere 14.400.000 lira yatırması gerek. İş te bir kaymakam var, bütün bu okulları beş misli, altı misli ucuzla yaptırabilecek. Millî Eğitim Bakanlığı yararlıansa ya bun dan.. Tuzluca'nın eğitim derdi bundan iba ret değil. İlçenin yolları da bir ortaokulu yok. Mehmet Can, köylüden, kasabalıdan para toplamış, herkes seve seve katılmış okulun yapımına. 3 aylık bir çalışma ve işte ortaokul bitmek üzere. Bu günlerde ça tının son saclarını da yerleştiriyorlar. Kı şa ortaokul açılacak diye seviniyor Tuzlu calılar. Oysa ortaokul açılmayacak. Tuzlu calılar belki üç, dört kış daha bekleyecek ler. Yepyeni ortaokul, ortaokuldaki yepy e ni sıralar, okumaya can atan talebeler da ha birkaç yıl bekleyecekler. Sebep mi? Öğ retmen yok tabii. Açılmayı bekleyen 532 ortaokul varmış yurtda. Tuzluca sırada 49 uncu. Millî Eğitim Bakanlığı Müsteşarı, «Bitmiş durumda 3 yıldır açılmak için sı ra bekleyen okullar var, açmak için öğret men bulamıyoruz, diyor. İlkokul öğretmen lerini yetişkinlere okuma yazma öğretsin di yor.» Bakanlık da haklı Galiba gene, di şinden turnağından biriktirip ortaokul yapı lması için para veren köylüler haksız. Orta okul yapacak ne vardı şimdi? Sırası mıydı? İnsan önce düşünür, bakalım hüküme timiz para ayırabiliyor mu öğretmen yeti ştirmeğe? diye. Köy Enstitülerini mi açsın yeniden? Karşıyorsanız hükümetin işine bakalım? Herşeyin bir sırası var. Diğer

ilçeler nasıl bekliyor, siz de bekleyin. Ve Tuzlucalılar bekliyor... Neler gördük Tuzlu cada.. İlkokul mezunları gördük, Atatürk kimdir? diye sorulunca, «O çok büyük bir kahramandır, savaşlar yaptı...» deyip susu yor. Bildiği bu kadarlık Atatürk'den. İlk okul mezunları gördük, haritanın doğusunu, batısını bilmeyen; gökteki yıldızları beş kö şeli sanan, hani şu ileri ülkelerin ulaşmak yolunda oldukları yıldızları.. İlkokul me zunları gördük, trenin, vapurun, uçağın res minil bile görmemiş. İlkokul mezunları gör dük, «Tahta İsmet geçmiş» diyen.. Çoğal tılabilir bunlar. Öğretmenleri ayırmak iste miyoruz ama, gördüğümüz kadarı, Köy Enstitüsünden mezun olan öğretmenler daha bir yakın köylüye daha bir yararlı oluyor lar gelişimize geldi. Enstitü mezunu bir öğ retmen gördük. Tatil günlerinde, yol yapı mında, köprü yapımında köylüyle beraber çalışıyor, köylüye yol gösteriyordu. Gece leri de gaz lambasının ışığında Doktor Ji vago okuyordu. Anlatmakla bitmez köylü nün derdi.

«Verin bakalım bizim paraları»

Derdi çok, köylünün. Ama en başta geleni, hiç şüphesiz, geçim derdi. Tabiat hasın, arazi kayalık. Köylü bir karış yer bulsa ekliyor. Tarlalar küçük ve taşlık. Taş lardan, değil turpan, orak bile kullanılamı yor. Ekinini eliyle yolan köylüler gördük. Daha kağıt medeniyetine ulaşmamış bu köylüler elleriyle yoldukları ekinleri öküz sırtına bağlayıp köylere götürüyorlardı. Köylülerin bir kısmı düğün medeniyetine ulaşmışlardı. Öküzün arkasına bağladıkları düğünle ekin tanelerini samandan ayırıyorlar dı. Fakat öyle köyler de var ki, daha dü ğün nedir bilmiyorlar. Örneğin Ağrı sınırına yakın Koçbaş Köylü. Bu köyde tanrı sa mandan ayırmak için harmanın üzerinde öküzleri çulları dolaştırıyorlar. Hayvanlar yürüdükçe tane saptan ayrılıyor. Olu r mu? demeyin, onlar yapıyor, oluyor işte.. Köylünün durumu her bakımdan işler aci sı. Geçimi sağlayan, biraz hayvancılıkmış. Son kuraklık hayvanların dörtte üçünü gö türmüş. Bir kısmı ölmüş, bir kısmını da yok pahasına satmışlar. Çiçekli Köylüden Yu suf Sıntay anlatıyor: «10 hayvanımı kaybet tim bu kuraklıkta. 9 u öldü. 1 öküzü de 48 liraya sattım, onun da parasını tam al madım. Alıcı iki kilo yağ verdi, on iki bu çuk liradan hesap ettik yağın kilosunu, 23 lira da para saydı elimde, aldı öküzü gitti. Şimdi bir mandam, bir ineğim, dokuz da tavuğum var». Dağ öyleri, simdi, sandığı gibi, yağ, sütü, yoğurdu bol köyler değil artık. Yağ lüks, yoğurt bulunmuyor, hay vanı olmayanlar şurt de bulamıyorlar. Ha li vakti yerinde olanlar ekmeğin yanında çorbayla yoğurt yiyorlar. Diğerlerinin yiye ceği, günde ya iki, ya da üç öğün katıksız ekmeği. Toprağın verimi düşük. Havalarda iyî giderse birer üç veriyor. Geçen yılki kurak lık çok zarar vermiş köylüye. Hükümet yardımı olmasaydı birbirimizi vuracaktık diyorlar.

Çiçekli'ye yakın Sarıabdal köyünde, geçen yıl adamın biri, aylık yüzünden ken dini asmış. Politikacılar ise, köylünün açlı ğından bile yararlanmanın yolunu buluyor lar. Amerikanın hibe ettiği buğdayı dağıt makla görevli komisyonda vazife alan bir politikacı, şu kadar bin ton buğday gönderil yorum diye seçmenlerine tel çekmiş. Hatı rınıza aynı politikacının bir başka marife ti geldi: Ziraat Bankası Tuzluca köylüleri ne kredi vermediği kararlaştırmış. Belki bu kararda sayın politikacının etkisi de olmuş tur, ama seçmenlerine çektiği telgrafta ba kın: Şu kadar bin lira gönderiyorum, ban kadan alın. Köylü dayanmış bankanın kapı sına, verin bakalım bizim beyin gönderdiği paraları demişler.

Hükümet ilgi göstermiyor mu? Kim demiş? Örneğin, at vebasının salgın oldu ğu günlerde, hükümet aşu için ilaç gönder miş. Fakat sayın baytar zahmet edip köy öy dolaşmıyor; hakkaniyete uygun bir formül bulmuşlar: Baytar ilçede oturacak, köylüler büyük baş hayvanlarını önelerine katıp aşu yaptırmaya kasabaya getirecek ler. Yol bazı köyler için 7—8 saat sürü yormuş, ne çıkar, koskoca hükümet me muru köy köy dolaşamaz ya!

Yol yapımında koca kayaları kaldıran köylüler

Mehmet Can işini seviyor, görevini ya pan, yurda hizmet eden insanların vicdan ra hatlığı içinde. Tuzluca'ya gönderildiğinden as lâ yakınıyor. Vatana hizmet her yerde birdir diyor. Ben buraya lâyk mıyım? di yen kaynaklar için, «gerçekten lâyk de gillerim, onlar Tuzlucaya değil, vatana lâ yk değillerim» diyor.

Amerikan buğdayı ve ağalar

Tuzluca'dan içimiz limit dolu, heye can dolu ayrılıyor. İlk durağımız Iğdır. Bir yazınhaneye oturuyorlar biz. Kamyon bekliyoruz. Çatık kağıt, sert bakışlı sim sarlar sağa sola emir yağdırıyor. Kamyon sahipleri etraflarında kul, köle. Müsteriyi kendileri bulmasalar bile, Iğdır'dan yük alan her kamyonun yüzde on ahırını sim sarlar. Biz gümrüklerin yalnız sınırlarda ol duğunu sanırlık. İşte şehrin içinde bir özel gümrük. Hem bu gümrüğün mükeyyideleri de çok sert. Yüde onu vermeyen kamyon bir daha Iğdır'a uğrayamaz. Buz dire nem olursa sınırlardan ve avanelerinden bir güzel dayak yemiş. Yalnız Iğdır'da de ğil, civar il ve ilçelerin çoğunda böyle. Bir kamyon sahibi diyor ki: «Biz ilçeye ge lir, sınıra teslim oluruz İtiraz kimin had dine. Bu sınırlar ortadan kaldırılmadan memleket dâhil olmaz,» «Zabıtaya bay vursanız?» diyoruz. Adan acı acı: «Erzu rum dağlarından dağaya kanun geçmez bey, diyor. Burada sınırlar, aşaman, rüşvet yiyen memurun kanunu vardır. «Köylü kolay kolay açılmıyor insana, ama bir de açıldı mı, bütün derdini döktüyor. Köylü yıllarca öyle istismar edilmiş, öyle sömürül müş, o kadar hakkı yemiştir ki, her bakımd an simidini kaybetmiş. Üzülerek gördük ki, köylü devlete, hükümete, zabıtaya hu kük devletinin temsilini teşkil eden mülhese selere olan inancını kaybetmiş. Bu durum nasıl hilelecek? Bunun çaresi nedir? diyor lar. O parti gitti bu parti geldi, fakat or tada değişen hiçbir şey yok. Hükümet hiç mi hiç işi göstermemiş bu bölgeye. Bütün bu ilçelerde yeni bir yapıya rastlamak o ka dar zor ki, memurların her bakımdan en düşük kalitede burada. Rüşvet, itimas meşruluğu. Rüşvet olmayan bir nüfus me muru, rüşvet almayan bir tapu memuru, hattâ bazı yerlerde, rüşvet almayan bir hü kümet memuru bilmiyorlar. Ağalar salta nafa devam ediyor. 50.000 dekar arazi olanla 20 — 30 dekar arazi olan yanına. Devlet dairelerindeki memurlar hep zengin lemiş yama. Örnekle kolayca sıralanabi llyse: İyic Iğdır'dan 50.000 dekar arazi sa hibi Hamduba Yücek, İyic Tuzluca'dan 17 dekar arazi sahibi Yusuf Sıyay.

Iğdır'dan Ağrıya geçiyoruz. Kamyo nun güttü mahallinde seliz kişiyiz. Köy lüler durmadan dert yanıyorlar. Memurlar dan, zabıttadan, partilerden, ağalardan, hü kümetten yakınıyorlar. Ağa konusu fazla sıyyla ilginizi çekiyor. Soruyoruz, «Bura larda devlet arazisi işleyen var mı?» O zamana kadar söze karışmayan iyi giyimli, bir güzü bozuk bir adam bize dönüyor. «Burafarında kanun yoktur, diyor. Ağaların çoğu hazine arazisi işler, kimse de buna ka rışmaz diyor. Sonra kulağımıza geliyor, benim elimde diyor, dört fane sahbe tapu var» Hayretten donu kahyuruz. Sahbe ta pu nasıl olur? diyoruz, «Tapu memuruna bin lira rüşvet verdim, bana 100 dekar ha zine arazisi tapuladı diyor. Ben de mem urun değişim bundan, insanın vicdanı razı olmuyor ama, buraların kanunu. Öyle» di yor. Diğerleri hep birlikte hazine arazisi işleyen ağaları saymaya başlıyorlar: «İğdı rın Melekli köyünden İbrahim Artuntaş elinde 300 dekarlık tapu var, 2000 — 2500 dekar hazine arazisi işliyor; Aynı köyden Kurban Çevik, köyün 300 dekarlık marası nı bahçe yapmış ekiyor, gene aynı köyden, eski D.P. Ocak Başkanı Muhsin Yılmaz, 200 dekarlık tapusu var, 500 dekar hazine arazisi işliyor. Gene Melekli'den Kadir Eroğ, 300 dekar hazine arazisi işliyor. 50 gütü köyünden Ramazan Aydın 400 de kar hazine arazisi işliyor. Diyadin ilçesine bağlı Uğuzbaşı köyünden Hasan Kaya 400 dekar hazine arazisi işliyor» diyorlar. Ağa lık sadece hazine arazisi işlemekle kalsa gene iyi, bakım hükümetin köylüye bedava verdiği buğdayın dağıtımında neler olmuş. Normal dağıtım şekli şöyledir: Muhtar her hanenin kaç kiş olduğunu bir listeye yazı yor ve hükümet de adam başına 20 — 30 kilo buğday veriyor. Fakat muhtarların ço ğu ağalardan korktuklarından bazı fakirle

Tuzluca'da toprak kayması yüzünden yeri değiştirilen bir köyün halkını yerleştirmek için devlet tarafından yapılan «Modern» köy... Aradan iki yıl geçmeden binalar yıkılmaya başladığından köylüler eski yerlerine dönmüş...

ri listeye hiç yazmıyor, buna karşılık, ağa ların nüfusunu haddinden fazla kabirik gösteriyor. Yukarıda hazine arazisi işlediği ni itiraz eden zat, bu konuda şunları anlat tı: «Ağında benim buğdaya ihtiyacım yok tu, fakat muhtar bizim nüfusumuzdan kork tuğu için hanemizi kalabalık gösterdi ve ben de üç defa birer tondan üç ton buğday aldım. İhtiyacım olmadığı için de bu buğ dayı, kilosu 80 kuruştan listeye alınmayan fakirlere sattım. Bütün ağalar da böyle yap tılar. Bu durumun sadece bizim köye ait olduğunu sanmayın, Iğdırın bütün köylerin de durum aynıdır, hattâ civar ilçelerin ço ğunda da bu böyledir.

Yokluk bitiyor köylülerin şikâyetle ri bitmiyor. İlçe memurlarından yakınıyor lar, kaymakamdan yakınıyorlar, sınırdan, zabıttadan, ağadan yakınıyorlar.

Harap, bakımsız köylerden geçiyoruz, çplak, bakımsız çocuklar el sallıyorlar. Köylerden geçiyoruz, çutanımızdan da

varlara bakamıyoruz köylerde, çünkü du var yok çoğunda. Toprağın altında yatan vatandaşlarımız, ekmeğine katık bulama yan vatandaşlarımız, ağaların sömürdüğü vatandaşlarımız, hükümetin unuttuğu va tandışlarımız el sallıyorlar. Kasabalardan geçiyoruz, köylüler buğday çuvallarını et rafına birikmiş. Her çuvalın üstünde koca koca harflerle, İngilizce ve Türkçe «AME RİKÂN HALKININ TÜRK HALKINA HİBE ETTİĞİ BUĞDAYDIR» diye yazı yor. İyi ki, okuma yazma bilmiyorlar diye ruz... Güneye iniyoruz, Van, Bitlis. Deği gen birşey yok burada. Yoksulluk, sefalet gözle görülüyor. İki yeni göriük unsur u var güneyde: Eskiya ve taassup. Kamyon lar, otobüsler gece sefer yapamaz olmuşlar, gidoclekleri yere gündüz varmak istiyorlar. Jandarma devriye geziyor. Yol boyunca, 100 — 200 kilometrede iki yayan jandarma ya rastlıyorsunuz. Ulaşım imkanı yok, mu

habere imkanı zayıf, ne yapsın jandarma? Hem sonra köylüler eşkiyadan pek şikâyet çi de değil. Bu eşkiya dediğin ağadan da, rüşvet isteyen, halkı sömüren memurlardan da kötü olamaz ya. Üzülerek görüyoruz ki, birçok doğu ilinde ve ilçesinde hüküme tin ne manevi ne de fiili otoritesi var...

Taassubun en koyusu da burada. İler de bile, örneğin Bitlisde hemen hemen bü tün kadınlar çarşaf. Çarşafa da yetimmi yorlar, bir de jensiyeye taşıyorlar ellerinde. Yanlarından bir erkek geçtiği zaman jensiyeyi erkeklerle doğru çeviriyorlar, kendile rini saklamak için. Mülli bir utanç konusu olmakta devam ediyor çarşaf...

Kurtalından Güney Ekspresine bini yoruz. Doğu geride kalıyor. Doğu içimiz de kalıyor. 48 saat sonra İstanbuldayız. Trenden iniyoruz. Kulaklarımızda doğu ço cnklarının sesi. Uğultu gibi: «Ekmek.. ek mek..» Ve bir afiş karşılıyor bizi istasyon da: AHIRDA TWİST PARTİSİ...

Öhhöööö

(Bir kuyruklu yıldız geçti ülkemizden. Adı Johnson du. Çocuklar, haftanın ola yı saydı bunu. Bizse, bu kuyruklu yıldız karşısına da kendi durumumuzu daha ilginç bulduk.)

Sıkışanlar

Amerika Başkan Yardımcısı Mister Johnson Mecliste sıkışmış. Ona tuvalet ve tuvalet kağıdı bulmak için de birin kiler sıkışmışlar. Kesekâğıdı verseler olmaz, zımpara kağıdı hiç olmaz... N'a apsanlar?

Memurlardan biri dayanamamış:

— Birader, demiş, Mister Johnson da koskoca Ankarada sıkışacak yer mi bulamadı da, geldi Mecliste sıkıştı?

Bir Hanım gazeteci:

— Meclis ilk açıldığında tuvaletler de ve İlyaholarda beyaz ketenden, üflü lü, mis gibi el bezleri vardı, ne oldu onlar kızım? demiş.

Bir başka memur:

— Ah hamfendi, demiş, yürüttüler... O güzelim şeyler el bezli diye tuvalete konur mu? Mifletin peçetesi yok...

Yaa, maazallah...

Dolmuşca beş Adliyenin önünde indirdi. Aaa, bir de ne göreyim! Heyke le kadar bütün caddeler tıklım tıklım oto büs dolu. Hepsi de kırmızı kırmızı Bele diye otobüsü...

— Ne hu be? dedim.

— Johnson geldi, dediler.

Ulus'a indim. İğne atsan yere düş mez. Bütün caddeler otobüs, otomobil dolu. Tembel bir kalabalık birikmiş kal durumlara, bir sağa, bir sola bakar du rur. Bir Çankaya otobüsüne bindim. Çok ivedi işim var. Ama, otobüs bir türlü kalkmaz. Canım sıkıldı...

— Yahu, dedim, yürütsene şu me retti!

Şoför ters ters baktı yüzüme:

— Nereye yürütüyorsun beyim? Koskoca Johnson var önümde... Daha bu Başkan Yardımcısı, hele bir de Ba şkan gelsin de sen o zaman gör festiva lı... Bu arabalar bir hafta kılmadamız yerinden.

«Düşman kardeşler»

İki Üniversiteli genç, hem dandur malarına yalıyor, hem konuşuyorlar. Biri diyor ki:

— Thalmayer'i niye kovdular ki be? Adameğiz çok da seviyormuş Türk iş gilerini...

Öteki cevap veriyor:

— Tabii kovarlar kardeşim... John son'a yer açmak gerek. Malum ya, Thal mayer sosyalist, Johnson kapitalist... Sosyalizmin bulunduğu yerde kapitalizm barınabilir mi?

Ye onu ye!..

Bayan Johnson İbriklerimizi, havlu larımızı, lokumlarımızı çok beğenmiş. Ama Türkiye, lokumdan daha tatlı ve güzelmiş...

Tabii değil mi ya?.. Türkiye'ye ge len Amerikalı dostlarımızın ağzları ku laklarında. Elbet bir nedeni var. Tür kiye lokumdan tatlı olmasa, böyle sulu sulu güllerler mi dostlarımız?

Ye onu Bayan Johnson, ye!..

Mister Kapital

Halk, Mister Johnson'a Mister Ka pital adını takmış. Geçenlerde konuş uyorlar. Biri:

— Birader, diyor, bu Mister Kapital dedikleri de dış yardım gibi bir şey... Geldi, gelecek derken, çıkıp geldi... Ve lâkin hiç bir faydasını görmedik ki... Üç bes kişinin elini sıkıp gitti.

Tarihte iki gün

26 Ağustos 1922: Emperyalizmin ko vuluşu...

26 Ağustos 1962: Mister Johnson'un gelişti...

Vatandaşın biri diyor ki:

— Allah Allah... Bu yıl 30 Ağustos

hamırlıkları erken başladı, her taraf hay raklarla süslüyor. Yoksa erkene mi aldılar?

— Yoo, diyor öteki, eskiden yalnız 30 Ağustos gelirdi de onun için geç baş larlardı hazırlıca... Şimdi Johnson da beraber geliyor da onun için erken baş lıdır.

Ankara Radyosu

Şaşığın şeylerden biri de şudur: Her bayramda Ankara Radyosunda mutlaka Köroğlu türküsü çalınır, söyle nir. Ne garip, değil mi? Sırtını ağalara, beylere dayanmış bir hükümetin radyo sında, Bolu Beyine meydan okuyan Köroğlu «Gene de hey hey!» diye nâra atıyor!..

Bizim, yaşayan Bolu Beylerimiz de havaya uyup, tempo tutsunlar!..

Bu Bolu Beyleri hepten çatlak be birader!..

Aşk olsun Ankara Radyosuna ve ötekilere!..

Yorgunlar

Cumhurbaşkanıyla Başbakan, 30 Ağustos Zafer Bayramına katılmadılar. Herkes merak edip duruyor: Niye aca ba?

Niye olacak canım, Mister John son'u karşılamak için biraz çokça yorulmuş olacaklar... Gelecek 30 Ağustos'ta başka bir Mister Johnson gelmezse, o zaman katılırlar bayrama.

Erken öten horoz

Thalmayer, Türkiye'den ayrılırken, «Bugün Türkiye'de yalnız Amerikan şirketleri değil, bütün yabancı şirketler Türk işçisini sömürüyor» demiş.

Bak şu şom ağzıyla! İşçinin aklına iş düşürüyor... Bu herif mutlaka komü nist. Eger işçinin sömürüldüğünü söyle mek gerekirse onu da biz söyleriz, ken disinin nesine gerek? Kesin boynunu şu horozun.

Hüseyin Korkmazgil

Bir Anadolu Köyü

İNÖNÜ'NÜN
ACILARI

Şakir Keçeli

Havada da deli gönül havada,
Cigerlerim kavrılıyor tavada.Havaslanıp yaptırdığım yuvada,
Ağzım tatlı oturdum içinde.Gariplerin
şarkısı

İNÖNÜ bir orman köyüdür. Bu özel liği onu doğal güzellikler içerisinde de yoğunlaştırır. Yemyeşil ağaçlar... Cıvı cıvı ötüşen kuşlar... Sopsoguk su lar... Nihayet insanı canlandıran bir hava... Fakat bütün bunları rağmen İnönü lü mutlu değildir. Bu yargının doğruluğu nu müziğe düşkün İnönülü kadınların çarşıda türkülerin dokunduğu konular dan anlarız. Bunlar hastalık, fakirlik, cina yet vesaire gibi sefaleti canlandıran mev zulardır. İnönülüler ise günlük hayatların da, canlandırılan bu tabloları yaşamakta dırlar. Bu acılı konularda, bu insanlar kendi yaşantılarını duyuyorlar. İşte bu yüzden de onlara karşı sevgi besliyorlar. Bu basit örnek onların mutlu olmadığını gösteren bir kanıttır.

Nitekim, bu yazının başına yerleştirilen türkü parçasını aynı köye mensup Nazife isimli bir kızdan aldım. Nazife 13 yaşındadır. Mutlu ailelerin bu yaşta ki çocukları neşe ile dolu iken kızcağız acılı müzik parçaları ile kendini avutuyor. Bu yaşta ev kadını olmuş, evlerinin bütün iş lerini kendisi yürütüyor. Bu yüzden de oku la gidememiş. Nazife'nin derdinin sebebi anasının hastalığıdır. Anası hastalanmış. Uzun yıllar bu derdi çekmiş. Dayanama mışlar elde ne var, ne yok satıp onu Kay seriyeye götürmüşler. Yapılan muayenesinin de Doktor böbreklerinden hasta olduğunu söylemiş. Ama hastahaneye yatıramamış lar. Böylece Küçük Nazife çocuk yaşında hayatın acıları ile terbiyeye terk edilmiş tir. Kendi deyimini ile:

— Ana, kız fakirliklerinin cezasını çekiyorlar.

Söz hastalıktan ve hastahaneden açıl mış iken İnönü'nün bağlı olduğu Çayıralan daki Sağlık merkezine dokunmayı zorunlu buluyorum. İlçede bir milyon lirayı geç kin bir para ile yapılmış hastahane var dır. Bence bu bina yapılmaya daha iyi olurdu. Çünkü kondisinden beklenen amaç gerçekleştirilmemiştir. Zira, tek bir doktoru vardır; o da geçen yıl mezun ol muştur. Ama biz buna razıyız hiç olmaz sa bazı detlerimiz onun yardımı ile hal lolunmaktadır. Fakir köylünün tedavisi pa ralı oluyor. Oysa ilaç için gerekli olan bu parayı uç ucuna getirmek onun için çok müşkül, eğer onda para olmuş olsa, ilk yapacağı iş iyi bir giyecek ve yiyecek temin etmektir. Onun için, hastalık ya kendi kendine geçer ve yahut da boncuklu imamın muskası kâfi gelir. Bu yardım bir dayanağa sahiptir. Şöyle ki:

Evciler Köyünden Dursun Kahya id rar yollarından rahatsız. Bana «beyim, bu hastalık gelip geçecek ama beni öldürü yor. Ne oluyorsa, ayın başından 15'ine kadar idrarımı rahatça yaparım ama on dan sonra beni öldürüyor» diyordu. Bu yapıtı pek fazla kötiledim galiba; çünkü hiç işimize yaramıyor değildir. İlimizden gelen daire müdürlerini ve Valimizi biz burada misafir ederiz. Köylüyü hasta eden bu doğal nimetler onları mutlu kılar ve buradan ayrılırken «aman ne iyi yurdunuz var, nasip olursa bir kez daha gelir kuzu muzu yeriz» derler. Bu iltifat geleneksel misafirperverlik duygularımızın pohpohan ması için tabii yeter.

Cek devci develerin engine,
Köyde rağbet şehir ile zengine.

Bu türkünün ikinci mısra'ı aslında şöyledir: «Şimdi rağbet güzel ile zengine». Ama şu zamanda köyde güzel unutuldu, onun yerine geçim sıkıntısının düzelmesi için yegâne vasıta olarak kabul edilen şe hir geldi. Bu yüzden de ben türküyü bu şekilde düzelttim.

Köylünün gözünde kasaba veya şe hirli olmak mutluluk için yeter bir koşul dur. Türkiye'deki cereyan eden olayların gerçek nedenlerine inemeyişini onları bu kaniya sürüklüyor. Derekemal Köyünden birisi bir gün kalkar ilçeye gelir. Bakar ki herkes birbiriyle bayramlaşıyor. Sorar: «Ne oluyor» diye. Kendisine Ramazan Bayramının kutlandığını söylerler. Bunun üzerine derhal köyüne dönen bu kişi kö yün girişindeki tepeye çıkarak köyüne şö yle hitap eder:

«— Otuz İramazan geldi geçdi de haberin olmadı. Yurdunun kıymetini bil Derekemal!» Ne gariptir ki bu köy ilçeye 15 kilometredir. Benim anlatmak istediğim köylünün ulaştırma imkânına sahip olma yışı değildir. Köylünün sözlerinin sonuna bakarsak anca habersizliğin sebebi kıymet siz yurdudur. Bugün köyün ekseriyeti se faletin sebebi köylü olmasında görü yor. Bana bir İnönülü kadın şöyle diyor du:

«— Ah! Keşke şehirde yaşasaydım da evde yiyeceğim ekmeğim de olmayaydı. Bir erkek ise:

«— Bizim hayatımız hayat değildir; İnönüde geçim yok, şimdiden kelli burda durmak boşunadır. Biz bir an için zengin olacağımızı düşünceler ne olur ki nihayet bir muhtar oluruz. O zaman avrat, gelen jandarmamızın, tahsilatın hizmetçisi, sen de köylünün akşam sabah söğdüğü Muh tarsın. Ya şehirde olursan iyi kötü bir iş sahibi olursun; sen adam olmasın bile öğ lun okur adam olur. Geçimlerin en iyisi Devlet kapusundadır. Pence bir hademe nin durumu İnönü'nü en zengininden iyi dir.» Bu telâkki içerisinde yaşayan köylü bitlâbi şehire akin edecektir. Yalnız İnönü için bu telâkkinin tam üstünlük sağladığı düşünülmemeyeceğinden kat'i yer değıştir meler olmamaktadır. Şehire bir kaç ay gi denler çalışıp dönerler. Bu sene bir değı şlik olmuş, Almanya'ya üç işçi gönder mişler. Gidelerinin aileleri bütün ümitleri bunlara bağyorlar. Erkekler onların geti receği para ile davur ve sığır alacaklarını böylece geçim zorluğu çekmeksizin yaşa yacaklarını tasavvur ederken, kadınlar ise bir iradiyo getirirlerse pash kulaklarının paslarının açılacağını tasarlıyorlar. Bu yünden köylü ümidi Almanya'ya bağlamış herkes çocuklarını bu yöne teşvik ediyor lar. Her yıl olduğu gibi Ankara ve İstan bufa giden işçiler de olmuş. Onlarda ar tik köylerine dönüyor. Yalnız bu yıl pek kirginlar.

Enginlere
çekilen
develer

İNÖNÜ köyünün çocukları
Ne sırtta, ne karında...

idi. Yüzü de dümdüzdü. Haktaala gördü ki parçalamalar oluyor, onu kütle halinde tutabilmek için bir vasıtaya ihtiyaç var. İs te bunu sağlamak içinde her yanından ona çiviler çaktı. Bizim tepe dediklerimiz bu mihların başıdır.

«Şeytan Adem'e itaat etmeyince Cen netten koğuldu. Bundan sonra bütün ama cı insanogluna kötülük etmekte. Bu kötü lüğün bir misali olarak şunu görürüz ki bizim sinek, sivrisinek, ıvez dedğimiz bö cekler aslında madam bilmem ne şeytan la, Möskö bilmem ne şeytanın birleşme rinden doğmuştur.»

Bunu İnönü köyünün imamı doğru olduğuna inanarak samimiyetle köylüye anlatıyor. İnönü köylüleri ise, kendilerine din diye sunulan bu masalları akşama ka dar dinliyorlar. Köy gençleri bu durum dan şikâyetçiler bana «Köylümüzün öğret meni imanımızdır. Bizim iki öğretmeni miiz var; akşama kadar ya okulda veya evde kalırlar.

Görülüyor ki klasik eğitim tarzı Türk köylüsünü imama sığınmağa mecbur et miştir. Aslında Köy Enstitülerini kapa tanların da maksadı bu idi. Öğretmenin köylü ile temas etmemesinin bir neticesi olarak da şunu gördüm: Köylüden iki kişi binbir mahrumiyete katlanarak Kayseride iki çocuk okutuyorlar. Bunlarda İmam Hatip Mekteplerini seçmişler. Bu bahsi «Ah Enstitü düşmanları.. Ah Enstitüler» diye bitireceğim.

Siyasi
durumu

İNÖNÜ, oybirliğine yakın şekilde ba zen oybirliği ile C.H.P. yi desteklemiştir. Bunun nedenlerini araştırdığım zaman şö yle bir netice ile karşılaştım: 1950 yılında Menteşe Köyü ile bu köy arasında bir mer'a ihtilâfi doğmaktadır. Köylere gezen C.H.P. ekibi bu iki köyü anlaşıtarak oy kazanmak isterler. Ortalama bir teklif su sulur ortaya. Fakat Menteşe köylüleri tem şilcisi bunu kabul etmez ve bu teklifi su nanlara hakaret eder. İnönülüler bu yüz den C.H.P. ye bir yakınlık duyarlar ve o seçimde desteklerler. Daha sonra aynı partinin İlçe Başkanı bu davada köylüle rin vekâletini alır. Böylece C.H.P. ile olan yakınlık sıklaşır. Ve her seçimde kendile rine yardım eden başkanlarını destekler ler. «Başkanlarını» diyorum bundan mak sadımızı köylünün kendi ağzı ile ifade edeceğim:

«İNÖNÜ kötü dedik, biz demedik ama başka köylüler dediler. Yerine Mendere geldi. O ondan daha kötü çıktı. Cemal Paşa onu takibe kendi geldi bizde onu yalnız aç değil aynı zamanda sahipsizdir tasvip ettik. Fakat o da aradığımızı verme di. Geri İnönü geldi. O da böyle. Bunun sebebi ne ola dememel. Partilerden iyisi yok. Herkes seçim bitinceye kadar iyi. Ondan sonra dört sene bizden habersizce yaşıyor. Beyim ne işimiz var bizim Anka ra ile. Ankara'ya gidip de onları uyarmamı za imkân olmadığına göre bizim için ka zadaki başkanımız mühim. Onun sayesinde bütün idari işlerimiz yürüyor. Bunlar için rüşvet vermiyoruz. Jandarma bizi dö gerse bizim için her mücadeleye atılıyor.

Danışık yaylası içinde de bizi destekliyor. Eğer biz onun iyiliğini unutursak çok ayıp. Biz değil çocuklarımız bile onun iyiliğini unutmaz. O halde başkanımızın par tisini desteklememiz âzım.»

İkinci örneği Evcilerden vereceğim. Evciler de oybirliğine yakın şekilde D.P. li dolayısıyla A.P. lidir. Bu köy din itiba rile daha doğrusu mezhep itibarile alevî dir. Asırlardanberidir devletin âlâkasızlığı nı ve onun dar düşünceli, şekilci, inançlı idarecilerin zulmünü görmüştür. Bu hal 1947 yılına kadar devam etmiştir. Bu se ne kasabanın tutumunda bir değışiklik ol maktadır. Köy muhtarı köylüye haksız vergi salar. Buna isyan eden köylülerden bir kısmı jandarma tarafından feci şekil de döğülür. Olaya zamanın D.P. Başkanı müdahale eder. Durum gazetelere bilçeri lir. Mesele kamu oyunda yankı bırakır. Bu yüzden ilk defa zalimler ezilir. Evciler onun iyiliği mukabilinde partisine ge çer ve o yıldan beridir D.P. yi destekler. 1957 yılından sonra 10 — 15 rey C.H.P. ye geçerse de çok cüzidir. Daha açık ko nuşmak gerekirse bu geçiş sebebi de C.H. P. li olan Alevî dedesinin yardımı ile ol muştur.

Bu noktada bir üçüncü örnek daha vereceğim. O da Menteşe Köyünün duru mudur. Bu köy de İnönünün hasmı oldu ğundan D.P. yi destekler.

Köyün
iktisadi
yapısı

Bir orman köyü olduğunu söylediği miz İnönü'nün durumu ile birlikte orman cılığa da dokunmuş oluruz. Köylü geçimi ni ziraata bağlamıştır. Tarlalar ağaçların imhası suretiler elde ediliyor. Düşük devir de buna mâni olmak isteyen yetkililer C. H.P. lidir, diye meslekten atılmışlardır. Aslında bundan köylü de memnun değil dir. Diyorlar ki:

«— Kavlaçoğlu diye bir işletme mü dürümüz vardı; senden iyi olmasın, çok iyi idi. Orman için çok çalıştı; gece gün düz demez, ormanı muhafaza için gayret ederdi. Bize büyük iyilikleri dokundu. Ak dağmadeni ilçesini Çayıralan'a bağlayacak tı. Halk Partilidir diye sürülücüyeye kadar bu işe devam edildi. Köylümüzün altında bu yol kaldı bir daha devam olunmadı. Bu yolun yapımında bizimle birlikte şevk le çalışırdı. Ormandan verdiği ağaçlarla kiremit, kireç döktürdü; muntazam evlere sahip olduk. Eğer gitmese idi bizi orman dan, ormanı bizden kurtarırdı. Onun da sebebi Atıl Benderlioğlu oldu. Ah sürün sün Ot!

Memurlar da bu kimseden memnun. Onlar da diyorlar ki:

«— Bir gün evinde yatırğını görme dik. Gece demez, gündüz demez, ormanı beklerdi. En büyük iyiliği bizi partizanla rın şerrinden korumasıdır. Biz memur de ğiliz âmirimiz isterse sorgusuz suvalsiz iş ten atılırız. Her birimiz bir orman köylü ne mensubuz. İsimizi kaybedince dostları mızı tamamen küstürürüz. Bu durumda köy bizim için bir cehennem oluyor. Bi zim Devletten istediğimiz maaş değil. Bi ze az ücret versinlerde keyfi hareketlere maruz kalacak duruma sokmasınlar. İnö nü haddinden fazla fakirdir. Bana bir me mur şu şekilde bir olay anlattı: «Bir köy den birisi bana geldi. Memur Bey üç gün den beri evcek ot yiyoruz. Çocuklarımız başı için bana bir yol ver de bir kaç ağaç kaçırayım.» Bu söz yalan değildir. Cidden bu köydeki orman köylüleri bu yıl aç kal mıştır. İnönülülerin ifadesiyle, kıym köyün 10 evi açlıkla baş başa kalmış, yaza kadar müsterek yardımlaşma onları kurtarmış. Aslında açlık sırf bu köylere öze değildi bu yıl. Hemen her köyde vardı. Köylü de. İlçeye verilen buğday yardımı yolun daki dilekçeler, köylünün ferahladığı Ha ziran ayı başlarında neticelenmiştir. Tabii bu işte de adaletsizlik vardır.

Köylünün birini anlatıyor:
«Biz koyun besliyoruz. Bu hayvanın pistiğine kadar kullanırız. Bunlar bizim hayat kaynağımızdır. Bize bu kadar iyili ği dokunan hayvanın âniden bir yeri ya ralanır veya yaralarsak, ilaç olarak hemen bokunu süreriz. İşte okuyanlarımız da böyledir. Bizden yardım istedikleri zaman seve seve koşarız. Ama bizim hastalıkları mıza, yaralarımıza aydınlarımız hiç bak maz. Onlar bizim koyuna yaptığımızı bize yapsalar kâfidir. Bize bir ilaç bulsunlar da tek bu pisliğimiz olsun. Parti mi be yim, geç bunları. Biz dövüldük anı!»

Eğitim
durumu

«Dünya esvelâ bir tepsi biçiminde

Köyü Devlet eliyle

kalkındırarak pratik çare:

Köy kalkınma Merkezleri

Neşe Deriş

Türkiyenin kalkınması köylerin kalkınmasına doğrudan doğruya bağlıdır. Nüfusumuzun önemli bir kısmı ortaçağ uygarlığının üstündeki seviyelere çıkarılmadıkça, ne dış yardımlar, ne iç finansman, ne de endüstrileşme çabaları vatan satışına yayılmış kalkınmayı gerçekleştirebilecektir. Üstünde vasiyanları devuramayacak kadar verimsiz hale gelen topraklarımızın ıslahı için acikli tedbirler alınmazsa kalkınma gayretlerimizin büyük engellerle karşılaşacağı tabiidir.

Ahmet Usta ile dertleşerek

Köyü en iyi köylüler bilir. Köy gerçeklerini öğrenmek istiyenler için köylülerle temas etmek fayda vardır. Bu düşünceyle ben de tecrübesizimü tatmin etmek is tedim.

Bizim Ahmet Usta, Kayserinin Bünyan kasabasına bağlı Karaca ben köyünden, çocuk denemek yaşta İstanbul'da nasıbları arama ya gelmiş ve kendi yanında bu emeline kavuşmuş, açıkça bir goctuktur. Bir gün dertleşiyor duk, lât lâtı açtı.

«Ahmet Usta, köyden ne ha ber?» diye sordum.

«Bey, dedi, «köyde işler kötü. Toprak vermiyor artık. Halklık da olmasa, tım mahvolacağız.»

«Ahmet dedi, «Türk köyüde tembeldir diyorlar. Çalsınlar, senin 8-9 ayı boş oturuyor. Toprakın hakkını vermiyor diyor lar, doğru mu?»

«Yalan bey! Biz, gün aşırma dan tarlaya gideriz. Gün battık tan sonra döneriz. Köyde herkes çalsın.»

«Peki öyleyse niçin topraktan kâfi miktarda ürün alamıyorsunuz?»

«Bey, toprak yorgun. Her sene sürüyoruz, nadas yapmıyoruz. Sonra eski usul güdüyoruz. Ök zün arkasında kara saban. Süni gübre yok. Traktör yok. Traktör olsa toprak verir. Derime gider traktör. Çanak gibi bir arazinin, dört ucunda dört tane köyüz biz. Bütün köyler bu durumda.»

«Ahmet Usta, dört köyün tam ortasına, çanağın içine ben bir bina yapam ve içine bir traktör koyam, sonra bu traktörle sizin tarlalarınızı sürsem, size faydası olur mu, ben para kazanabilir miyim?»

Kayserili ustamın gözlerinde şeytanı bir kıvılcım çaktı: «Bey, dedi, bunda çok iş var. Çok para kazanırsınız, kârli iş bu. Bizde Kafkasyalı bir Mehmet var, traktör almış. Evvelâ kendi arazisini sürer, sonra kalan zamanda diğer köylülerin tarlalarını sürer. Köylüler hep onun peşinde, ama yetişemiyor.»

«Ahmet, benim traktör alacak param yok, bu işe güdüm yetmez.»

Sizin köylerde emcece dediğiniz bir âdet vardır. Köyü yolunu, ca misini kendisi yapar. Köylüler birleşip bir traktör garajı, onun yanına bir tamirhane ve bir de göfôr odası inşa edebilirler mi?»

«Köyde iş bey, Onu hemen ya parız.»

«Sonra köylüler aralarında pa ra toplasalar ve bu parayı ihtiyacı yar heyeti ile köy muhtarının emrine verseler. Herkesin, kendi arazisinin yüz ölçümünü nispetin de para verdiğini düşünelim. Top lanan parayla bir traktör alırs nız. Traktör köyün malı olur. Si rayla herkesin tarlası sürülür. Tarlası sürülen köyde, bu hizmet için karşılığın para veya ürün ola rak muhtara teslim eder. Böyle ce köy sandığı zenginleşir, top rağın arandığını ile traktörün parası çıkar ve köyde de zengin leşir.»

«Güzel fikir bey! Yalnız, bili yomunuz bizim köyün yarısı Halkçı, yarısı da Demokrat (ko nuşma 27 Mayıs'tan sonra, Demok rat Partinin kapatılmasından son ra cereyan etmiştir.) bunlar bir leşip de aralarında anlaşamazlar. Traktörü bizim köyde siz getirse niz, daha iyi olacak.»

Devlet müdahalesi

Bu dertleşmeden sonra, bazı hususlar açıkça öndemizde buldu nuyor. Evvelâ toprağın verimini

arttırmak için, modern metotlar uygulamamız ve bunun tabii us tiyesi olan traktörü köylere sok masını gerekiyor. Zengin arazi sahipleri, büyük zirai işletmeler ve infanteri bazı köylüler harig, tutulmuş, zirastia meşgul olan tıfyonlarca köyünden modern ve pahalı tarım araçlarını satın al malarına imkân yok.

Köylüler birleşerek ve maddî imkânlarını bir ortaklık havası içinde toplayarak dahi, modern tarım araçlarını elde etmek mev zuunda netice alamıyorlar. Köy lünden henüz kolektif çalışma uygulamamızın gerekli seviyesine erişemeyişli, cehaletin verdiği in siyaki itimatsızlık hisleri, verim siz ve hattâ zararlı bir partizanlık zihniyetinin insanları çok sun'ı olarak birbirlerinden ayır mış olması, kolektif çalışma ça balarını muvaffakiyetsizliğe götü ren muhtelif sebeplerden bazılarıdır. Toprakla mücadele halinde olanlar, kaderlerini daha iyiye doğru yöneltmek için yeni araçlara ihtiyaç hissetmekle beraber bu vasıtaları ne tek başlarına, ne de birleşerek temin edecek duruma değillerdir.

Özel teşebbüs tarım araçlarını temin etmek ve köyde yararlı hale sokmak imkânlarına sahip olmakla beraber, bu iş sahası, umumiyetle özel teşebbüsçüler için çekici olmamaktadır. Şehirlerde kümelenip ithalât ve ihracat nehirlerinin zengin suların dan içmek varken, köylerde nakli neli zirastia temellerini atmak için gayret sarfetmek pek akla yakın bir iş değildir. Buna rağmen, modern tarım usullerini uy gulayan bazı özel teşebbüsçüle rin büyük güçlükler meydana ge tirdikleri de vâkidir. Fakat bu hareket, memleket sathına yayı lacak esnemette değildir.

Köyü yapmadığına göre, özel teşebbüs isteksiz olduğuna göre ve daha önemlisi, modern tarım araçlarının ve metotlarının mem leket yüzeyine yayılması zaruretli

Köy Kalkınma Merkezi	
İdare Müdürü ve Teknik Uzman	Ürün Borsası (Ürün alım ve sevki bürosu)
Traktör garajı ve Traktörler ve Diğer Tarım Aletleri	Tamirhane ve İmalathane
Gübre Deposu	Haşeratla Mücadele İlaçları Deposu
Değirmen Teşkilâtı	Elektrik Jeneratör Gurubu
Benzin ve Mazut Deposu	Sağlık Merkezi

(ŞEKİL: II)

mevzudunda olduğuna göre, toprağın veriminin artırılması için ge rekli plânlamanın ve araç tedari kinin hükümet tarafından yapıl masının zarurî olduğu kendiliğinden ortaya çıkar. Milletim mukad deratını iyiye doğru yöneltmek mesuliyetini üzerlerine alan ida reciler, memleketimizin en önem li dâvalarından biri olan tarım üretimi meselesinde çok acele ola rak ve geniş çapta müdahale et mek durumundadırlar. Diğer bir deyimle, yakın gelecekte aç kal mak istemiyorsak, tarım alanında hükümet müdahalesi, yaygın hükümet müdahalesi, derhal hükümet müdahalesi şarttır. Bu işi ofuruna bırakamayız. Bunu böy le bilmeliyiz.

Alınacak tedbirlerin mahiyeti ni kararlaştırmadan evvel, mem leketimizde bazı şartların tahak kuk ettiğini bir faraziye olarak ortaya atmalıyız.

İlk olarak, toprak reformunun bir zaruret olduğunu kabul etme liyiz. Bu iş uğrunda Türkiye'nin de, ömürlük mertebesine vara cak kadar çok kayıt ve mürek kep sarfedilmiştir. Bugün vasıl olduğumuz netice, toprak mülki yeti konusunda feodal bünyemizi ortadan kaldırmaktan uzak oldu ğuna göre, toprak meselesine çağ daş uygarlığın gerektirdiği şekil de, özüm bulunması mecbu riyetinin kabul edilmesi ve bu nunla yetinmeyip, bir özüm bu lunması ilk yapacağımız iştir. Topraksız köylünün kendine yete cek kadar toprağa sahip olması kaçınılmaz bir zarurettir. Yeppe ni bir zihniyet ve yapıcı bir dina nızın içinde bu meseleye bir hal çareli bulunmadığı takdirde, Al nacak diğer tedbirler etkilerini den bir hayli kaybedecektir. De ğer oluyor ki tarım üretimi ko şullarında alınacak tedbirleri göld erken, evvelâ toprak reformu bun gerçekleşmiş olduğunu bir peşin hüküm olarak kabul veya farzetmeliyiz.

İkinci olarak, memleket sathı na yayılacak bir teşebbüsle, bil hassa Türkiye gibi kırsaldan az gelişmiş memleketlerde, hükümet müdahalesinin zaruret olduğunu kabul etmeliyiz. Meselemin arzet tiği azamet muvacehesinde, küçük imkânlar ve cılız teşebbüslerle işin halledileceğini ümit edeceği mize, cesur ve cömert bir tutum la köklü hal çarelerine doğru git memiz icap eder. Bu evsafa bir müdahale em amir olarak hükümet tarafından başlanabilir. Öy leyse, aç kalmayacak kadar gıda maddesi istihsal etmek istiyorsak, bu mevzuda hükümete büyük ve zifeler dâstokünü bir peşin hüküm olarak kabul etmeliyiz. Üçüncü olarak, toprak reformu nun, gerçekleştirildi takdirde, dert lerimize başbaşa bir devâ ol mayacağını kabul etmeliyiz. Bir

an için topraksız köylünün top rak mülkiyetine kavuştuğunu ka bul edelim. Mesele burada bite cek mi? Topraklar gölgekte, köyün tohumunu yedikçe, kara saban kaldıkça, sadece toprak da gitmekle hiçbir netice alınmaya caktır. Bugün aydın çevrelerde, toprak reformu bir sabit fikir ha line gelmiş, tarım sahasındaki ak saklıklar toprak mülkiyetinin da ğılındaki adaletsizliğe bağlanmış tır. Mesele bu kadar basit değil dir. Felâketli olmayan ihtilaller nasıl hükümet darbesi olmaktan ileri gidemezse, ilerisi için plân lanmamış toprak reformu da se meresiz toprak dağıtımından ileri gidemez. Toprak reformu ve ötesi? Ötesini plânlamalıyız. De mek ki münhasıran toprak refor munun hastalıklarımızın ilacı ola mayacağını ve bunun yanında, daha başka çarelerle cihazlanma mız gerektiğini bir peşin hüküm olarak kabul etmeliyiz.

Sözü edilen peşin hükümlerin perçinleşmesi, belirli bir zihniyetin sindirilmesi demektir. Bu fikirleri hazmettikten sonra, şimdî biraz düşünmeye başlayabiliriz.

Tarımda çağdaş çabalar

Kendi bünyemize tabii edoce şimiz sisteme ışık tutması müim künlü olacağı düşüncesiyle tarım alanında çağdaş gelişmelerden sadece ikisine kısaca temas etmek te fayda vardır: Tarım kooperatif leri ve kolektif tarım düzeni.

Kolektif hareket bilhassa İsrâ ilde çok gelişmiştir. «Kibutz»na tabir ettikleri kolektif çiftlikler de, toprak hükümetin mülkiyetin de kalmak şartıyla bütün üretim araçları ortaklaşa kullanılır. Top rak üzerinde çalışanlar, sadece köylüler olmayıp, aydın sınıf da bu topluluk içinde geniş çapta temsil edilir. Kuruluş zihniyeti ve tatbik tarzı bakımından oldukça yüksek seviyede bir teşkilât manzarası arzeder. Böyle bir ku ruluğun bizim bünyemize uyum yacağı aşikârdır. Evvelâ toprak mülkiyetinin olmayışı başlıca bir mahzur teşkil eder. Bizde böyle birşey düşünmek, çalınmış olur. Paydadan çok zarar getirir. Üre tim araçlarının ortak oluğu da bizde tabii bir sahasında büyük güçlükler çıkaracak mahiyettedir. Bu itibarla kolektiflerin mülki bünyemize uymayacağı esas ola rak düşünülabilir.

Kooperatifler mevzuunda son zamanlarda bizde bir hayli neğri yat yapıldı, kooperatifliğin zarurî teti belirtildi, kooperatifliğe git mezek işlerimizi halledemeyiz denildi. Kooperatifliğin faydala rını inkâr etmemekle beraber, bu noktada bir soru işaretli koymak uygun olur. Köylerimiz bugünkü durumları ile kooperatifliğe ha zir midir? Eğitimden mahrum köylerimizde, mühterak çalışma zihniyetinin perçinleşmediği köyleri mizde, en iptidai kırkançlık hisle riyle bölünmüş köylerimizde ko o peratifliğin gerektirdiği tesanüt içinde çalışmanın muvaffak olma sı şansları nedir? Köy gerçekleri nin kooperatifliğe şimdilik im kân vermediği faraziyesi doğru ise, ilk kademede başka tedbirler düşünmek ve kooperatifliği ikinc i kademede tahakkuk ettirmek, daha uygun olabilir.

Meseleye bu açıdan bakıldığı takdirde, ilk kademede ne gibi tedbirler alınabileceğinin münâ kaşa edilmesi gerekir. Şimdî, bu esaslar dâhilinde bazı ana fikirle rin teşekkülünü görelim:

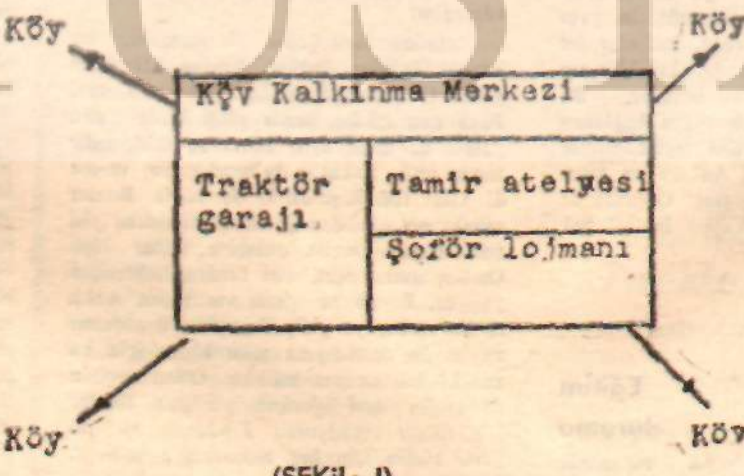
İlk kuruluş

Evvelâ toprak mülkiyetinin köy lunun uhdesinde kalması şarttır. Sonra, hükümet, köy kalkınması için gerekli araçları köylünün em rine tahsis etmelidir.

Ve nihayet, köyü kalkınma ça basına iştirak etmelidir.

Bu esaslara dayanarak kurula cak teşkilâtın adı «Köy Kalkınma Merkezleri» olacaktır. Büyük köy lere bir tane, diğer köyler küçük se iki, üç veya dört köye bir ta ne köy kalkınma merkezi kurula caktır. Köylerimizde cari olan emcece âdetine dayanarak, Köy Kalkınma Merkezinin ihtiyacı olan binaları köyde kendisi inşa edecek, yol yapılması veya kanal açılması icap ediyorsa, bunları da köyü yapacaktır. Bu ortak çabaya herkes kendi gücü nispe tinde iştirak edecektir. Köy Kal kınma Merkezi olarak inşa edilen binanın içine hükümet üretim araçlarını koyacak ve bunları ça lıştırarak personel tedarik ede cektir.

Modern tarım araçlarını ve ge rekli personeli köylünün istifade sine arzeden hükümet, köylüye yapacağı hizmetlerin karşılığını ondan para olarak değil, ürün olarak almaktadır.

(ŞEKİL: I)

Dünün ve yarının Köy Enstitüleri

Engin Tonguç

Yön'ün 36 ıncı sayısında Sayın Dr. Turhan Tokgöz'ün «Yarının Köy Enstitüleri» başlıklı yazısının ben de uyandırdığı düşünceleri yazmak istiyorum.

Sayın yazar, Köy Enstitüleri sisteminin başarıya ulaşamamış olmasının toplumun diğer müesseselerinde buna paralel reformlar yapılmamış olmasına bağlıdır. Bu, doğru bir gözlemdir. Yalnız, bunun ardından «bütün bu tedbirlerin ahenkli bir şekilde çalışmasıyla varılabilecek sosyal değişmeyi eğitimden beklemeye kalkışıldığını...» yazan ve bunun «Köy Enstitüleri hareketinin büyük eksikliği...», «...bir eğitim felsefesi eksikliği...» olduğunu belirten yazının bu son hükümlerine katılmıyorum. Köy Enstitüsü hareketinin en büyük talihsizliği, bu konuda söz söyleyenlerin büyük çoğunluğunun Köy Enstitülerinin ne olduğunu iyi incelemeye den işe girişmiş olmalarındadır. Enstitülerin yer ve savunularının bu tutumdur ki, son yıllar içerisinde Köy Enstitüleri üzerinde söylenenler bir çıkmaza ve bir birbirini tutmazlığa sürülmüştür. Enstitüler kurulurken toplumdaki sosyal adalet sızlıklar olduğu gibi aracak toprak reformu gerçekleştirilmeyecek, üretim araçları sağlanmayacak, kooperatiffilik geliştirilmeyecek, köye herşeyi bilene bir genç yol lanacak, köylü de onun yaptıklarına bakacak, baka baka da «tarla sahibi olacak» yahut «gübre sahibi olacak» gibi basit düşüncelerle hareket edilmediğini kesinlikle iddia edebiliriz. 1946 öncesi, Devleti idare edenlerin yalnız eğitim alanında değil, her alanda toplumsal reformlara girişmek istedikleri, ama bu alanlara birçoğunda kadro yokluğu ve sosyal adaletin (s) sini duy mamış bir emekçi kitle sine dayanamamak yüzünden bu reformlardan birçoğunun başarısızlığı bir çağda insanı olmalıydı. O çağda Devletin başında bulunanlar, toprak reformunu gerçekleştirecek, vurguncu özel teşebbüsle savaşmak için çabalama nişleri miydi? Tâvizcilik ve Atatürk ilke rinden sapma 1946 dan sonradır.

Yine Köy Enstitülerine dönelim. Köy Enstitüleri sisteminde eğitimden anlaşıl an şey, şimdiki kadar eğitimden anlaşıl gel mekte olan şey değildir. Bu sistemle ilgili yazı, kitap, kanun, yönetmelikler incele nirse ve son günlerde yayımlanan bir ki tabu (*) basıyorsa, Köy Enstitüleri sis teminde ekonomik gelişme, toprak ve üre tim araçları meseleleri, kooperatiffilik gi bi konulara «pure» bir eğitim sistemin de bulunanlara nazaran ne kadar geniş yer verildiği görülür. Sistem daha başın danberisi «ekonomik gelişmenin hizmetinde eğitim» olarak düşünülmüştür. Bu yeni tip öğretmenin tek başına kaldığı takdirde bu şartlı olamayacağı da çok iyi bilindiği için, Cumhuriyet tarihinde pek az rastlanan bir şekilde, diğer Devlet örgütleriyle işbirliği yapmak, onları da reform yapmaya zorla mak amaçları güdülmüştür. Bilhassa Sağ lık, İçişleri, Tarım Bakanlıklarıyla çok sı kı işbirliği imkânları aranmıştır. Yaza rın «eğitim felsefesi eksikliği» dediği nokta Köy Enstitüsü sisteminde alabildiğine iş lenmiştir ve sanırım sistemin en güçlü ya nıdır.

Köy Enstitülerinin başarısızlığından bahsetmek âdet haline gelmiştir. Acaba «dünün» Köy Enstitülerinin başarı derece si nedir? Yazar, «Enstitü hareketinin da yandı temel fikri Enstitü öğretmen ler tarafından reddedildiğini...» yazıyor ve bu hükümüne belge olarak da R. Ş. Sırer zamanında yapılmış bir ankete öğretmen çağdır. Bu şartlar içinde hiçbir öğretmen Bakanlığın böyle bir ankete başka amaç lar gütmeye emin olamaz. Bakanlığın tarafsızlığına güvenemez. Ayrıca, dünya nın büyük eğitimcilerinin henüz çözeme miş oldukları bir sorunu, 18 yaşında ha lerin verdiği cevabı gösteriyor. Anket şu dur: Öğretmenlere 20 lira maaş ve üretim araçları mı, yoksa üretim araçları, tarla vs... olmadan 200 lira maaş mı almak is

tersiniz, diye sorulmuştur, onlar da ikinci şıkka tercih etmişlerdir. Bir defa Sırer ça ğı K. Enstitüleri konusunda düzmece ve şikârların imal edildiği, Enstitü mezun larının lekelenmesi, ele kazma kürek almaları komünistlik sayıldığı anormal bir çağdır. Bu şartlar içinde hiçbir öğretmen Bakanlığın böyle bir ankete başka amaç lar gütmeye emin olamaz. Bakanlığın tarafsızlığına güvenemez. Ayrıca dünyanın büyük eğitimcilerinin henüz çözememiş ol dukları bir sorunu, 18 yaşında ha yata yeni atılmış ve atılır atılmaz da dö vülüp sövülmeye başlamış bir gencin doğ ru cevaplandırmasını nasıl istiyebiliriz?

Bence Enstitü öğretmenlerinin bu sis temi tutup tutmadıklarını tespit edebilmek için başka ölçüler kullanmak gerektir. 16 yıldır bu öğretmenler, bu 16 yılın şartla rı içerisinde kendilerine sadece ac ve deri getireceğini bile bile şahsen, çıkardıkları dergilerle, kurdukları derneklerle, herşeyi göze alarak sistemin ilkerlerini savunmakta dırlar. Bu durum, şüpheli bir an ketten daha sağlam bir ölçü değil midir? Ayrıca, bu sistemin ilkerine göre çalışan ve Devlet bu ilkerden vazgeçmiş, bu il keleri uygulayanları da ezmiş olduğu hal de, köylerinde bu ilkeri uygulayan yüzlerce öğretmen tanınmaktadır. Bu noktayı ne kadar önemli ve ne kadar gözden kaç mış olduğunu bilmenin, «dünün» K. E. nin başarı derecesini saptamak bakımından da önemi büyüktür. Biz, okuyucular bir konuyu gidip yerinde değil de kitaplarını zın ve masamızın başında tartışmayı severiz. Oysaki bu tartışmayı bu öğretmenlerin buldukları köyleri gö rerek yapsaydık, düşüncelerimiz da ha sağlam olurdu. Bu tesadüf sayıları hiç de azımsanmayacak kadar olan bu tip öğretmenlerin Köy Enstitüsü ilkerlerini na sil uyguladıklarını ve gevrelere ne gibi

etkiler yaptıklarını sayın Tokgöz'ün yazısı nın çıktığı Yön sayısında bize gösteriyor (**).

Yazar, «önce sosyal bünye değişmesi ni gerçekleştirebilecek bütün kuvvetler bu yönde seferber edilmelidir,» dedikten son ra, «gerekli şartlar yaratılınca bu şartlar iyi yetişmiş eğitimciyi öncüllük etmeye zor layacaktır» diyor. Evet, kitapların yazdığı na göre öyle olması gerekir. Ama gerçek te aksi olmuştur. İyi yetişmiş eğitimcinin, sosyal bünye değişmesini gerçekleştirecek kuvvetleri seferber etmekte gevresinde ve kamu oyunda önemli hizmetleri olmuş tur ve olmaktadır. Meselâ sosyalist hare ketin desteklenmesinde bu öğretmenlerin yardımı yok mudur? Hem, o mütlü an ge linceye, yani şartlar yaratılınca kadar, eğitim hareketine «dur yerinde bekles» de mek mümkün müdür? Çeşitli alanlardaki toplumsal gelişmeleri bu kadar kesinlikle durdurabilir veya hızlandırabilir miyiz? Hem niçin bu kadar çok «olsaydı, olma lıydı» larla vakit kaybediyoruz? Bir gerçek vardır: Bugün, K. Enstitüsü ilkerleriyle ye tişmiş 30.000'e yakın öğretmen vardır. Bunlar, ileri eğitim ilkerlerinin yeniden uy gulanmasını istemektedirler. Hiç kimse bir düşünmeye başvurarak bu gelişimi durduramaz ve yavaşlatamaz.

Aynı noktadan şu düşünceye de kar şıyım: Köy Enstitülerinin başında filanca lar değil de, falancalar bulunsaydı K. E. leri geri kafalı insanlar yetiştirirdi, deme nin pratik bir anlamı yoktur. Tarihi geli şim olarak hareketin başında filancalar bu lunmuştur, o filancaları oraya getiren güç de şu veya bu kişinin iradesi değildir, eği tim alanındaki 120 yıllık gelişmemizin bir sonucudur, bir toplumsal dürtü sonucudur, bu böyle olduğu içindir ki, Köy Ens titüsü hareketini sadece şu veya bu kişinin isteğine, keyfine bağlı bir hareket sanmak yanlıştır.

Sayın Tokgöz, bugün K. E. lerini sa vunanları eleştirerek «tutucu ve hazır bir davranışla, yaratıcı olmadıklarını», yani eski sistemi savunmakla yetinip bugünün şartlarına yeni birşey katmadıklarını söy lüyor. Bu savunucuların bence en eksik ta rafları, eski sistemin açıklamasını ve sa vunmasını yeterince yapamamış olmalarıdır. Bu eksiklikler ki bizi bu tartışmalara sürüklemiştir. Bu savunucular arasında, konuyu derinliğine, bilimsel bir şekilde, bir eğitimci gözüyle yeterince inceliyenle rin bulunmaması bir talihsizlik olmuştur. Bu alandaki noksan, yukarıda sözü geçen inceleme (*) okununca daha iyi ortaya çıkmaktadır.

«Dünün» K. E. ne yeni birşeyler kat maya gelince: Daha ilerisini bulabilmek için önce erişip de gerilemiş olduğumuz noktaya yeniden erişmek gerekir. Teorik olarak, belki çok akıllı bir kişi, değil bu

günün, 21. yüzyılın eğitim sistemini de dü şüne taşına bulabilir. Ama Köy Enstitü lerî sisteminin bir özelliği, sistemin değeri olmasını sağlayan bir özelliği var: Bu sis tem, ans ilkerler hariç, ayrıntılarıyla önce den hazırlanmış bir «hazır reçete» değil dir. Uygulama sonuçlarına göre hassasiyet le yönetilen bir «oluş» tur. Şimdiden son rası için de bu özelliğe aykırı davranma mak, sistemin bundan sonra sıhhatle geli şmesi için gereklidir. Zaten gerçekçi bir eği tim sisteminin ilerisini gerçeklerle karşı laşmadan ve yeni şartların yaratacağı ye ni sonuçları almadan saptamak pek im kân dahilinde de değildir. Bütün iyi niyet ve düşünce çabalarına rağmen, söylenmiş ve yazılmış olanların dışında yeni birşey ler bulabilen de pek çıkmamıştır. Sayın yazarın, öne sürdüğü «yeni vazifeleri» bu düşünceye örnek olarak göstereceğim. Bu «vazifelerin» hepsi, bir tek eksiksiz, eski sistem içerisinde düşünülmüştür. O çağın bu konudaki literatürü incelenirse hepsi bulunabilir. Sözli uzatmamak için burada ayrıntılara girmiyoruz. Yalnız bu konular bile daha ilerisini keşfedebilmek için açıl ması ve gerçekleştirilmesi gerekenin ne kadar çetin olduğunu göstermektedir. Sis tem elbetteki geçmişteki şekliyle aynen uy gulanmayacak, değişecek ve gelişecektir. Aksini iddia etmek bir nevi «gericilik» olur. Ama bu gelişmenin nasıl olacağını sayın yazarın da öne sürdüğü «yeni vazife lere» daha da yenilerini ekleyerek şimdi den öne sürmek imkânsızdır. Gelişimin daha sonrası uygulamalar içinde olacak tur.

Bugünkü şartlar içerisinde K. E. nin kurulmasına ısrat edilmemeli midir? Bu şartlar içerisinde kurulan K. E. leri de je nere olur mu? Bu konuda bir karara var mak çok güçtür. Bugünkü tutum içinde kurulacak K. E. nin büyük bir ihtimalde K. E. den başka herşeye benzeyeceği inan cına katılmıyorum. Bu inanca paylaşılan ar kadaşların da çok olduğunu sanıyorum. Bu bakımdan, K. E. savunularının birço ğu kolay ve ucuz başarı peşinde değildir dir. Çeşitli ülküler peşinde mücadele eden lerin, en uzun vadeli mücadeleleri yapma ları arasındadırlar. Öteyandan K. E. nin kurulmasını isteyenler üçbeş ülkücü de ğildir. Geniş bir öğretmen topluluğudur. İşçiler, devrimci basın, gençlik ve aydınlar aynı isteği öne sürmektedir. Bütün bu güç lere «durun, bekleyin» demek ne derece ye kadar yapılabilir? Bu için sözcülüğünü yapanlar zaten bu güçlerin önünde değil, çoğu kez arındadırlar, onların dürtüsüy le harekete gelmektedirler. Bu dürtüyü dur durabilirler mi? Durdurmaları doğru olur mu? İhtilaf etmeli ki bu konuda bir kara ra varmak çok güçtür. K. E. nin bir ilke si de «mümkün olanı yapmak» tı. Bu il kenin faydası çok görülmüştür. Sistemin yaratıcılığında bu tutumun çok rolü var dır. Burada bir anıyı yazmadan geçemiy eceğim: Yıllarca önce çalışmış bir kültür derneğinde toplumsal konular derinliğine tartışılmaktadır. Bir kısım üyeler daha teorik bir davranışla «toplumsal adalet gerçekleştirilmeden hiçbir işe girişmenin doğ ru olmayacağını, yalnız toplumdaki dü zensizlikleri ortaya Jöküp terennüm et mek gerektiğini» savunmaktadırlar. Tib biye öğrencisi olan birkaç genç üye de «bu teorik tartışmalar yerine, çevremize elimizden geldiği kadar yararlı olmayı» savunmakta ve «geçekundu semtlerinde bir muayenehane açılarak parasız hasta bakılması» istemektedirler. Birinci grü bun alayları ve direnmelerine rağmen mua yenehanelerini açarlar ve birkaç bin hasta bakarlar. Bir kolera salgını tehlikesinde bütün semte kolera aşısı yaparlar. Birkaç yıl sonra kapanan derneğin çalışmaların dan elde kalan sanırım sadece bu muaye nehane çabasıdır. Teorik tartışmalar ne tartışılarsa, ne de çevrelere birşey ka zandırmamıştır. Acaba işe girişilmesi için mevcut olan dürtüyü frenlememek ve ne elde edilirse kazanılır, diye düşünmek mi doğru yoldur?

Bu yazıda Sayın Dr. Turhan Tok göz'ün uyandırdığım düşüncelerine önce likle yer verdim. Aynı şekilde düşündüğü müz birçok noktayı bulunduğunu belirt meliyim. Bir tekrara yol açmamak için an laştığımız noktalara ya kısaca değindim yahut bunlardan hiç söz açmadım.

Köy Enstitüleri konusunda Sayın Tok göz'ün yazısı gibi iyi niyetlerle yapılmış eleştirmelerin meseleye ışık tutmak bakı mından çok yararlı olacağı inancındayım.

(*) Türkiye'de Köy Enstitüleri, Fay Kırbay, İncece Yayınları, 1962

(**) YÖN Sayı 36, Yarım Saat Önce Çağ Değişiyordu, Erdoğan Alkan.

Okulsuz köylü çocukları
Enstitüleri yılanların gınağı

ARAP BİRLİĞİ

Nâsır'ın «Millî Yasa» adındaki sosyalizm programının başarısı, Orta Doğunun ezilen ve sömürülen kütlelerini arkasından sürükleyebilir.

Birliğin
sonu

Arap Birliği tasarısı ilk önce İkinci Dünya Savaşı sırasında Orta doğudaki Alman ve Vichy Fransız kuvvetlerine karşı savaşan İngiltere'nin başarısı sonunda doğmuştu. Almanları bu arada Ortadoğudaki gelecekteki rakibi Fransayı bertaraf eden İngiltere, bir «Arap Birliği» vasıtasıyla bölgeyi tamamiyle nüfuz altına sokmak istedi. Bunu sağlamak için de Ortadoğudaki en «müfettiş» adamı «Sir» Nuri Es-Sait Paşa'yı harekete geçirdi. Nuri Sait'in 1942 sonunda ortaya attığı ilk tasarıda önce Suriye, Lübnan, Filistin ve Ürdün'ün birleşmesinden bir «Büyük Suriye» meydana getiriliyor, sonra bu Büyük Suriye ile Irak'ın ittifakından «Arap Birliği» doğuyordu. Bu birliğin daimi bir konseyi olacak ve savunma, dışişleri, iktisat maliye ve azınlıkların korunması gibi meseleleri düzenleyecekti. Birlik, Filistin Yahudileri ne bir yarı-muhtariyet tanıyacak. Lübnan'daki Hıristiyan Maroniler de Osmanlı İmparatorluğu zamanındaki gibi imtiyazlı bir rejimden yararlanacaklardı.

Nuri Sait'in bu tasarısı İngilizlerce desteklendiyse de, asıl söz sahiplerince hiç de iyi karşılanmadı. «Büyük Suriye», Ürdün kralı Abdullah'ın liderliğinde kurulacağı, Irak da birliğin lideri olacağı için «Arap Birliği» Hasimî ailesinin egemenliğine geçecekti. Tabii Suudi Arabistan kralı İbn Suut, can düşmanı olan Hasimîlerin bu üstünlüğüne siddetle muhalefeti Bağımsızlık isteyen Filistin Yahudileri muhalefeti Millî İktisatçıları muhalefeti nihayet, Ortadoğunun lideri olmak isteyen Mısır muhalefeti. Nitekim Nuri Sait'in tasarısına karşı ilk tepki Mısırdan geldi. Mısır Başbakanı Mustafa Nahas Paşa, ustalıkla bir karşı-hücum yaptı. Bütün Arap liderleriyle temas kurdu ve onları 1944 Eylülünde İskenderiyede Arap birliği konusunda bir toplantıya çağırdı. Konu, Araplar için kutsal bir konu olduğundan kimse bu toplantıdan kaçınmak cesaretini kendinde göremedi. Toplantıda alınan, Arap Birliği'nin kuruluşunu sahıyan ve o zamanki İngiliz Dışişleri Bakanı Eden tarafından «dikte» edilen kararlar istemez kabul edildi. Altı ay sonra da, 22 Mart 1945 te «Arap Birliği Paketi» imzalandı. Böylece «Arap Birliği» doğmuştu ama, bu birlik Nuri Sait'in tasarladığı gibi değildi.

Lübnan, Suriye, Irak, Ürdün, Mısır, Suudi Arabistanın katılımıyla meydana gelen sonradan bağımsızlıklarını kazanan Yemen, Libya, Sudan, Tunus, Fas, Küveyt ve Cezayirle genişleyen Arap Birliği başlangıçtan beri, çiruk temelini yol açtığı sarsıntılardan kurtulamadı. Daha başlangıçta kendini gösteren ve Arap Birliğini Arap liderliği için bir vasıta olarak kullanmak amacını güden eğilim sürüp gitti. Ortadoğudaki emperyalizmlerini sürdürmek isteyen ülkelerin entrikaları, birliği için için kaynaştırdı. B-6'dat Paktının imzalanması, buna karşılık Suriye ile Mısır'ın birleşerek Birleşik Arap Cumhuriyetini kurmaları, Irak ile Ürdün'ün buna tepki olarak Arap Federasyonu'nu meydana getirmeleri hep bu «arka niyetlerin» sonucuydu.

Düşman Kardesler

Mısırdaki kraliyet rejiminin devrilmesi, İsmail Nâsır'ın bir Arap sosyalist

Gemâl Abdül Nâsır
Kozu: «Millî Yasa»

ni siyasetini benimsemesi birlik üyeleri arasındaki çekışmelerin daha çok artmasına yol açtı. «Arap Birliği» nin kuruluş yıllarındaki en önemli konuları, bağımsızlığın henüz kavuşmamış olan Arap ülkelerinin kurtuluş savaşlarını desteklemek, bir de yeni kurulan İsrail devletiyle mücadele etmektir. Arap ülkeleri teker teker bağımsızlığın kavuşmasına ve son olarak Cezayir tam üye olarak Birliğe alınmasına göre bu mesele çözülmüş demektir. İsrail meselesi ise, kendi aralarında birleşmeyen Arap ülkelerinin sadece İslam yürüttükleri bir mücadele olmaktan öteye geçememektedir. Arapların liderliği ve birliğe üye ülkeler arasındaki rejim ayrışıklıklarından doğan mesele hepsinden önce gelmiştir. Öyle ki, Arap Birliği Konseyi son yıllar içinde hemen her vakit, üyelere birinin öbürünün işlerine müdahalede bulunduğunu konusundaki şikâyetleri dinlemek için toplanıyordu. Nitekim geçen hafta Konseye Lübnan'ın Şura padişahı toplantısını da Suriyenin Mısır hakkındaki müdahale iddialarını incelemek için yapmıştı. Toplantı bir yandan «Arap Birliği» nin bir «düşman kardesler» topluluğu olmaktan öteye geçemediğini, bir yandan da «Arap Birliği» nin sonunun geldiğini ortaya koymuştur. Şura'daki Park Otelin penceresiz, air condition'lu, sessizleştirilmiş bir salonunda önce açık olarak başlan, daha ilk konuşmalarla sertleşen belli etmesi üzerine gizli oturum halinde yapılan tartışmalar Araplar arasındaki derin görüş ayrışıklıklarını ortaya koymuştur. Toplantıya Mısır-Suriye birliği zamanında merkezi hükümette bakanlık eden, birlik dağılınca Kahireye sürgün iki Suriye subayı ile Halep radyosunun eski spikeri ve yine bir Suriyeli meclis üyesi olan üç kişilik bir heyeti gönderen Mısır, Birlik konseyine Suriyenin fakih edilmesini aksi takdirde birlikten çekileceğini belirten bir ultimatum vermiş, Suriye ise Mısır hakkındaki şikâyetini geri almayı kabul etmemiştir. Böylece son derece gıcık bir durumda kalan konsey, Suriye şikâyetinin «süresiz olarak» bırakılması kararına toplantıya son vermiş, fakat Mısır, birlikten çekilme kararından vazgeçmemiştir.

Temelsiz
birlik

Mısır olmaksızın Arap Birliğinin avakta durabilmesi hemen hemen imkânsızdır. Öte yandan Irak'ın da, kendi topraklarının bir parçası saydığı Küveyt Birliğe alınmadan beri konsey toplantılarını boykot ettiği meşhurdur. Suudi Arabistan, Ürdün, Suriye ve Irak'ın kendi topraklarında Başbakan Nâsır'ın nüfuzundan korkarak ona karşı cephe aldıkları, kendi aralarında sıkı bir işbirliğine doğru ilerledikleri göz önüne alınırsa, Nuri Sait'in yıllarca önceki tasarısına uygun bir parçalanma ve «kutuplaşma»nın gerçekleşeceği anlaşılmaktadır. Nitekim geçen haftanın sonunda Ortadoğunun en gerici iki ülkesi, Suudi Arabistan ile Ürdün, kendi aralarında sıkı bir işbirliği anlaşmasına vardıklarını açıklamışlardır.

Böylece «egyanın tabiatı» kendini geç de olsa kabul ettirmiş, Arap Birliği mukadder âkibetine uğramıştır. İşin gerçeği şudur: Arap Birliği, gerçekte varlığı hiç bir vakit iddis edilemeyecek bir dil, düşünce, daygu, ilkö ve tarih birliğine dayanılmak istenmekteydi. Birliği meydana getiren ülkelerin tarihi, iktisadi ve sosyal gelişmeleri göz önüne alınmazsa bu ülkelerin tabii renginlik bakımından birbirinden çok farklı olmaları, Arap dünyası dışındaki ülkelerin de müdahalesiyle, açık menfaat çatışmalarına yol açmaktaydı. Dünyanın en fakir bölgelerinden biri olan Ortadoğuda Başbakan Nâsır'ın uygulamaya çalıştığı sosyalizm programı ise, bölgenin bütün gerici idarecilerini Kahireye karşı birleşmeye zorlamaktaydı. Şura toplantısı bütün bunların Arap Birliğini çatırda terek bir noktaya erdiğini ortaya koymuştur.

Şimdi
ne olacak?

Şura toplantısı sonunda herkesin zihnini «şimdi ne olacak?» sorusu kurcalamaktadır. Kesin olarak bilinen bir şey varsa, Mısır'sız bir «Arap Birliği» nin devam edemeyeceği, devam ettirilemeyeceği bile, eskisinden daha tesirsiz bir birliktir öteye geçmeyeceğidir. Yeni temellere dayanan yeni bir «Arap Birliği» nin kurulabileceği de düşünülebilir. Nitekim Şura toplantısı sırasında Mısır başbakanı, hükümetler arasında değil halklar arasında bir «Arap Halkları Birliği» kurulması İleriye sürülmüş ve bunun üzerinde ciddiyle durulmaya başlanmıştır. Tasarıya göre, bu birlik, üye devletlerin gönderecekleri resmi temsilcilerden çok, sendika ve diğer çeşitli halk teşekküllerinin temsilcilerinden meydana gelecektir. Fakat kelâh anlamdaki bir birlikten çok farklı olan böyle bir birliğin nasıl gerçekleştirilebileceği bilinmemektedir. Bu olsa olsa, öbür ülkelerinden Kahireye sürgün unsurlarla kurulabilir. Her ne olursa olsun, Arap Birliği içinde patlak veren mücadelelerin bundan böyle büyük bir keskinlikle devam edeceği söz götürmez. Bir barut fişinden faraksız olan ve türlü menfaatinin çatıştığı Ortadoğuda böyle bir mücadelenin nasıl bir sonuç vereceği şimdiden kestirilemez. Fakat Başbakan Nâsır'ın elinde bu mücadelede kuvvetli bir silah bulunmaktadır, esasen Şura toplantısı da bu silahın tesirliliğinin açık bir belgesidir. Bu silah sosyalizmdir. Başbakan Nâsır, «Millî Yasa» adındaki sosyalizm programını gerçekleştirebilir, Mısırdaki sosyalizmin başarısını sağlarsa, başka hiç bir vasıtaya başvurmadan, Ortadoğunun ezilen ve sömürülen kütlelerini şimdikinden çok daha geniş ölçüde arkasından sürükleyebilecektir. Ortadoğudaki en akıllıca mücadele de zaten bu «barış içinde rekabet» siyaseti olacaktır. Şura toplantısı, Arap Birliğinin dağılması, Ortadoğudaki bütün gerici unsurların telaşı da zaten bu mücadelede yaya kalacakları korkusunun sonucudur.

Şura toplantısı da bu silahın tesirliliğinin açık bir belgesidir. Bu silah sosyalizmdir. Başbakan Nâsır, «Millî Yasa» adındaki sosyalizm programını gerçekleştirebilir, Mısırdaki sosyalizmin başarısını sağlarsa, başka hiç bir vasıtaya başvurmadan, Ortadoğunun ezilen ve sömürülen kütlelerini şimdikinden çok daha geniş ölçüde arkasından sürükleyebilecektir. Ortadoğudaki en akıllıca mücadele de zaten bu «barış içinde rekabet» siyaseti olacaktır. Şura toplantısı, Arap Birliğinin dağılması, Ortadoğudaki bütün gerici unsurların telaşı da zaten bu mücadelede yaya kalacakları korkusunun sonucudur.

CEZAYİR

İç savaş tehlikesi yakın görülmele beraber, buhranın silâhsız çözülmesi bekleniyor.

Bölünen
ordu

Siyasi İktidarın, hele kurumları henüz meydana gelmemiş genç bir devlette esaslı ideoloji ve görüş farkları olmayan iki grup tarafından paylaşılmaması ve bu yüzden kardeş kanı dökülmesinin göze alınması hazin olmakla birlikte, bir bakıma normal.

2 Ağustos anlaşmasından önce Tiem sen'de toplanan Ahmet Ben Bella grubu ile Tazi — Uzu'daki Ben Hedda grubu arasında tarafların bir tutum gösteren dördüncü bölge şefleri şimdiki buhrana yol açmış bulunuyor. Ben Bella, siyasi büro nun otoritesini tanımayan «bir avuç su bay» a yola getirmek maksadıyla Albay Bu medyen ve kendisine sadık olan bir, iki, beş ve altı numaralı askeri bölge komutanlarından yardım istedi. Gerçekten Millî Kurtuluş Ordusundaki bölünme tarafların yayınladıkları bildirimlerle açıkça belli oluyor. Üçüncü ve dördüncü bölge komutanları Albay Muhammed el Hac ve Albay Hassan siyasi büroya karşı kader birliği yapıyor. Bu iki komutanın ortaklaşa bildirisinden alınan şu satırlar buhranın ağırlığı hakkında fikir verebilir:

«Siyasi büro üyeleri tarafından sağlanan kurşunlarla Cezayirli ölü. Siyasi Büro'nun ağır sorumluluğuna dikkate alan üçüncü ve dördüncü bölge komutanları büroya karşı tam güvensizliklerini bildirirler. Mevzilerimizi her ne pahasına olursa olsun savunacağız. Halkın rızası, hürriyeti ve kuvvete başvurarak diktatörlük kurmak isteyenlerin karşısındayız. Sıddet kullanmak isteyenler halk tarafından silinecektir.»

Siyasi büroya karşı açıkça cephe alan ve onun diktatörlük rejimini kurmakla suçlayan askeri şefler gerçek bir savaş ilânı olan bu bildiri ile, kendilerinin de en az siyasi büro kadar şiddet taraftarı olduğunu doğruluyor.

Albay Muhammed el Hac, Cezayir'de

Nedenler

Askerlerin bu şekilde davranmalarını daki sebepler çeşitli. İlk sebep, seçim listelerine itiraz ile başlayan anlaşmazlığı sonuna kadar götürme eğilimi. Ben Bella'nın karşısına çıkanlar olayların akışı ile geri dönülmesi güç bir yola girmiş buluyor. Bu arada siyasî büroya alınmayan geçici hükümet başkan yardımcısı Bilkaşım Kerim'in tutumu üzerinde durmak gerek. Kerim kendisini «1 Kasım ihtilâli cis» olarak tanıtarak, bir yandan kan dökmemesini önlemek üzere çağrıda bulunuyor, öte yandan da mücadeleyi kızıştırıyor. Ben Bella'nın başlıca rakibi olan bu lider Fransa'daki temaslarda, siyasî büro'yu daha iyi mücadele etmek için tanıdığını ve bunun stratejik bir geri çekilme olduğunu söylemiş. Geçici hükümette işçileri ile görevli olan Kerim, Tunus'taki dosyaları ve önemli belgeleri siyasî büro üyesi Bitat'a teslim edeceği yerde, rakip grubun kalesi olan Tizi — Uza'ya yollamış. Muhammed Budiafin da siyasî büro'dan çekildiği düşünülürse, eski grupların yeniden kurulduğunu kolayca görülür.

Bu arada seçimlerin süresiz geri bırakılması siyasî büro'nun üzerine atanmış askerlerin yanında buna kendilerinin sebep olduğu da söylenebilir. Şöyle ki, üçüncü ve dördüncü bölgenin genç subayları, aday listelerinde daha fazla sayıda askere yer verilmesini sağlamak üzere siyasî büroya ultimatom veriyor ve istekleri yerine getirilmediği takdirde kendi bölgelerindeki seçimleri bozacaklarını söylüyorlar.

Halkın tutumu

İki rakip grup bu arada halkı kendi tarafına çekmek için gayret sarfediyor. Karşılıklı olarak nümayişler düzenleniyor, sayısız çağrılarda bulunuluyor. Halk da ne olduğunu pek iyi anlamadan sokaklara dökülüyor ve aslında taraflardan birinin değil, memleketin menfaatine olan sloganlar söylüyor: «Birlik, meşru yönetim, barış içinde ihtilâl».

Halk tahrik edilmedikçe bu hizipleş-

meye katılmıyor, şuurdu bir davranışla iki «düşman blok» arasında hakem rolünü oynamak istiyor.

Asıl mesele

Cezayir'in bir iktidar buhranı geçirmesi günlük faaliyetlere de tesir ediyor. İdari makamlar görevlerini tam olarak yerine getiremiyor, işçilerin de grev yapma kararının karışıklığı büsbütün arttıracağı tahmin ediliyor.

Fakat bunlardan başka, bu geçici buhranın ihtilâlin asıl hedeflerini arka plana ittiği de bir gerçek. Rakip cephele arasında üçüncü kuvvet rolünü oynayan işçi sendikaları genel federasyonu, iş savaşı takbih ederek siyasî yöneticilerin biran önce temel meselelere eğilmelerini istedi. İşçiler silâha değil, çalışacak işe, kullanacak âlet ve malzemeye muhtaç. Kendileri ne özgür çalışma şartları gerekli, yoksa yabancı müdahalesine yolaçabilecek kardeş kavgası değil. İşçiler ihtilâlin sosyal hedeflerine ulaşmasını, sosyal adaletin sağlanmasını, ücretlerin artırılmasını istiyor. Köylülerin gerçek bağımsızlığı tadabilmeleri için toprak reformu zorunlu. Bütün bu meselelerin sorumlulukları birbirinin üzerine atarak, kardeş kavgasına götüren bir yola girerek çözülemeyeceği açık. Cezayirli liderlerin bu tehlikeli gidişe son vererek, müzakere masasına oturmaları bekleniyor. Akla gelen çözüm yolları şunlar:

1 — Eski hükümet başkanı Ben Hedda'nın uzlaşma tasarısını; esas olarak adayların tesbitinde askerî bölge yetlerine daha fazla yetki vermek. Böyle bir çözüm kurucu mecliste çoğunluğun askerlerin eline geçmesine yolaçacak, siyasî büro otoritesi ni tam olarak yürütmeyecektir. Bu çözüm çeklinin çok önemli diğer bir sakınca askerî ve sivil otoritenin ayrılmasının güçleşeceğidir.

2 — Siyasî Büro'nun genişletilmesi. Gerçekten bugünkü siyasî büro sadece Ben Bella ve taraftarlarından ibaret. Bu büroya askerlerden müşavir alınması ve

Ben Hedda grubunun temsil edilmesi buhranın atlatılmasına yardımcı olabilir.

3 — Cezayir İhtilâli Millî Konseyi nin toplantıya çağırılması.

Asıl askerlerin ihtilâlin tek meşru organı olarak kabul ettikleri bu konseyin toplanması son derece güç. Üyeler dağılmış. Konsey toplandığı takdirde, üyelerin büyük çoğunluğu Ben Bella taraftarı olduğundan, siyasî büroya cephe alanlar lehinde bir karar çıkması beklenemez.

4 — Silâha başvurulmasını bir çözüm yolu olarak kabul etmek. Bu da arzu edilmeyen bir çözüm yolu.

Cezayir'in müslüman mahallesinde beş kişinin ölümüne sebep olan silâhlı çatışma tamamen mahallî Cezayir şehrine yürüyen altıncı bölge birlikleri ile asil birliklerin Buhari ve üçüncü bölge sınırında yaptıkları çatışmada ise kan dökülmedi.

Buhranın çözümünün bu sefer kolay olmayacağı, iki taraf da silâhları ilk olarak konuşturmadan çekindiğine göre, er geç müzakere yolunun seçileceği kanaati ağır basıyor. Ancak bulunacak çözümün 2 Ağustos'taki gibi sunulmaması, daha samimi ve gerçekçi esaslara dayanması gerekir.

PORTEKİZ

Dışta Angola, iç - te özgürlük hareketi bu memleketin geleceğini göz geliyor.

Sis perdesi

Eski Cumhurbaşkanı Mareşal Graveiro Lopez'in «Portekiz ve geleceği» adlı kitabı yazdığı ön söz. Portekizlilere özgürlük kavramını bir

kere daha hatırlattı. Miliyet gerçekleri bil dirmek ve özgür düşünceye yer vermek zamanının geldiğini söyleyen eski cumhurbaşkanına, otuz yıllık iktidarın yıpratmağa başladığı başbakan Antonio Oliverio da Salazar, Coimbra, Lizbon, Barreiro ve Setubal'da giriştiği tevkiflerle cevap verdi. Graveiro Lopez, Portekiz'i ilgilendiren olayların tam bir sis perdesi altında gizlenmekte olduğundan ve bunlar üzerinde herhangi bir düşünce yürütülemediğinden yakına dursun, Salazar yayınlattığı bir bildiri ile memlekette bir «halk cumhuriyeti» kurmak isteyenlerin tevkif edildiğini bildiriyor, komünistlerin orduda ve gençlik kulularına kadar nüfuz ettiği yolundaki malum iddialarını tekrarlıyordu.

Angola

Salazar iç siyasetini komünist tehlikeye dayanarak yürütmeye çalışırken, Leopoldville'den yükselen bir ses bakışlarını yeniden Angola'ya dönmelerini gerektiriyor. Afrika'da bağımsızlık hareketlerine karşı gösterilen ilgi ve dayanışma, Angolanın da yalnız kalmayacağını ortaya koydu. Portekiz hükümetinin şikâyetine cevap veren, Kongo Başbakanı Shil Adula, ortaçağ bozuntusu diktatöre, yirminci yüzyılın sömürgeciliğini tasfiyesi çağırıldığını hatırlattı ve Angola'lı milliyetçileri yetiştirmek için bir askerî kamp kurduğunu doğruladı. Şimdilik 200 Angolanın eğitim gördüğü Thysville kampı Angola sınırına 100 mil mesafede. Angola'lı mücahitler böylece ilk diplomatik zaferlerini kazandılar. Birleşmiş Milletler komisyonu da hatırladığı raporda, Portekiz'e şiddetle hücum ediyor. Genel Kurul müzakerelerinde Salazar'ın bir şamar daha yemesi muhtemeldir.

Yılanmış diktatörün bu gelişmeler karşısında daha ne kadar direneceği merak uyandıran bir konu.

REKLAMLAR İÇİN EN İYİ VASITA

GAZETE VE DERGİLERDİR

Gazete ve Dergiler içinde en güvenilir aracı

BASIN İLAN KURUMU'dur

Istanbul Genel Müdürlük: Türkocağı Caddesi No: 1 Kat: 3 Telefon: 22 43 84 — 85

Istanbul Şube Müdürlüğü: Türkocağı Caddesi No: 1 Kat: 3

Ankara Şube Müdürlüğü: Ulus İşhanı «E» Bloku No: 41 Kat: 2 Telefon: 10 58 17 — 10 57 87

İzmir Şube Müdürlüğü: İkinci Kordon Mimar Kemalettin Caddesi Küçük Kardiçali Han Telefon: 23911

TELGRAF: BASINKURUMU

Adana Şube Müdürlüğü: Abidinpaşa Caddesi Rema İşhanı 46

Bursa Şube Müdürlüğü: İnönü Caddesi Aysan Han No: 20 Telfon: 2552

Eskişehir Şube Müdürlüğü: Parsuk İşhanı Kat: 2 No: 1

Konya Şube Müdürlüğü: İstanbul Caddesi Yusufağa Sokak Terzioğlu Pasajı No:1

Zonguldak Şube Müdürlüğü: Amele Birliği Pasajı No 15/16 Telefon: 2038

KURALLA KURAL DIŞI

Ayperi Akalan

Onyedinci Uluslararası Kültür Şenliğine Almanya, Frankfurt Neue Buhne ile katıldı.

Yıllardır gözlerimiz sahnelerimize çevili, Bertolt Brecht'in oyunlarından birini görmeği bekler dururuz. Frankfurt'ta genç oyuncular en güzelinden, öğretici bir Brecht sunup bu susuzluğu giderdiler. «Alçaklıklarla daraltılanların» Yazarı Brecht, gücünü anlatımındaki şaşmazlık tan alan oyununda tüm ülkelerin mutsuz çoğunluklarına o güzel, o türküsü, şiiriyle sesleniyor:

Anlatmağa geldik size
Bir yolculuk hikâyesi
Toplulukta bir satıcı, iki kişi de hizmetinde
Nasıl davranıyorlar bakın hele
Size olagan gelir olanlar sana,
Vart varmak gerek kural dışı olana

İzlenim,
Günlük yaşamın dışındaki açıklanamaz,
Kuralı dışı filân boşverin siz.
Kuralda gizlenenin peşinden gidiniz.
Basit deyim de sakın
En ufak davranıştan işkili olmayın

Kökü alışkanlık kabul etmeyin İkinci
Ama bir yanda olmalı onda aramayı şart
Bildiğin.

Günlük olayların karşısında birden
Yalnızca o lağan deyim seçmeyin
hemce.

Bir çağ düşünün ki güdeyi götürmüş kan
Başka geçer akçe yok karışıklıktan
Düzensizliğin adını düzen koymuşlar
İnsan çıkarırmış insanlıktan.
Yasalar tutmaz olmasın tozlu rüfadan.
Bu olmaları o lağan demezseniz siz
Kurtulunuz biz o zaman
Herşeyin değişmez olduğu sanısından...

Bir satıcı. Yanında kılavuzu ve hamal var. Dipsiz, bucaksız, amanmış bir çölü geçmek zorunda. Çölün karşı kıyısındaki kentte satıcıyı büyük bir petrol işi bekliyor. Kendisiyle aynı anda, aynı amaçla, aynı kente doğru yola çıkan bir başka grubu ille de geçmek, kente daha önce varmak kararında. Parasız, gücüne, tutkusuna güveniyor. Kılavuza basık yapıyor, hamalı zorluyor, dur durak bilmeden yürüyorlar. Garibin biri hamal. Sirtında ağır yükü, önünde ayılacak çöl, satıcının elinde kurbac var. Çölün ucundaki kente varabilirlerse eğer—ki parasını orda slacak—yemeye, ya tağa kavuşacak. Başka hiç bir düşünce si, kaygısı yok; kaygısı ekmek, korkuyu kurbac öğretmiş ona. Öğretilenin dışın

Kuralla Kural Dışı İstanbul'da oynanıyor
Brecht'i tanıttılar

da ne iyisinden ne kötüsünden yok tek bildiği.

Kılavuz daha aydınlık görüyor işleri; satıcının tutkusu büyük, çöl uçsuz bucaksız ama kendi küçüktür.

İlk duraka yarışmayı kazanmış olarak varıyorlar.

Durakta satıcı düşünüyor; engin çöl de baskı yaptığı, zorladığı bu adamlar, kılavuz ile hamal, ona karşı gelmesinler sakın. İş bitiktir o zaman... Kendine daha yakın bulduğu kılavuzu t a v l a m a ğ a çalışıyor. Yakınlık gösterip emerttik ediyor. Ama kılavuzuna güveni yok satıcıya. Sevmiyor onu. Kılavuz çepip hamalın yanına gidiyor. Kuşkulamıyor satıcı; bu iki herif bu aptal kılavuz ile soysuz hamal bir düzen kuruyor olmasınlar...

Satıcı çıkar yolu kılavuzu koymakta buluyor. Hiç olmazsa i k i değiller gindi karşısında. Hamal karşı gelirse, rahatça hakkında gelebilir satıcı artık onun. Kovulan kılavuz gitme den önce satıcının kötülüğünü anlatmak istiyor hamala. Gözünü açmak istiyor. Hamala «kendini sakın» diyor. Ama hamalın aklı ermiyor böyle şeylere. Kılavuz hamala kendi su matrasını veriyor, satıcıdan da saklamasını öğütüyor.

Satıcı ile hamal yine yola koyulu yorlar. Kılavuz yok artık. Hamal hem yük taşıyıp iş görüyor, hem de yol izliyor. Çöl uçsuz bucaksız, satıcı zorlu, güneş yakıcı. Yorulup tükeniyor hamal. Satıcının gözünde ise yalnız ulaşacağı kent ve petrol var...

Korkunç bir nehri kıymına geliyorlar. Geçmek zorundalar. Hamal korkuyor, can kaygısına düşüyor. Ama satıcı önce kurbacını sonra tabancasını kullanıyor. Çaresiz boyun eğiyor hamal.

Geçiyorlar nehri.

İncecek suları neredeyse tükenmiş bir. Nehri geçerken bir kolu da kırılan hamal son gücünü harcıyor. Satıcı kuvvet veriyor hamala: «Bütün bunlar boşa değil» diyor, petrol için, uygarlık için, insanlık için... diyor. Yolu kaybediyorlar. Kurbacı yiyen hamal açıklıyor so munda; kovulacağı korkusuyla yolu iyi ce bilmediğini gizlemiştir. Mola veriyorlar. Çöl kesp kavuruyor. Susuzlar. Hamal kılavuzun verdiği suyu içiyor gılliden. Bir yandan da acıyor satıcıya. Hem de korkuyor. «Ölürse beni suçlarlar» diye düşünüyor. Satıcıya önce kuşku ya sonra korkuya düşüyor... İssiz kavurucu çölde yapayalnızlar. Yarı yarıya öldürüldüğü, ezdiği bu adam kendinden nefret eden bu hamal öldürmez mi onu? Tabancasını el altına koyuyor. Hamalın suyu satıcıyla paylaşması gerektiği so nucuna varıp matrasını satıcıya uzatıyor. Ama satıcı hamala yanına geldiğini görünce «saldıracak» kanıyla atıyor. Hamal ölüyor. Mahkeme kurulu yor. Tanıklardan biri olan kılavuzun cebinde hamala suçsuzluğunun kanıtı yani matra var. Yargıclar adaletten yana. Doğrucu kişiler. Herkesi hele satıcıyı sıkıştırıyorlar. Satıcı hamalı zorla diğim, dövdüğünü açıklıyor. Bana «efin de bir tağa saldırdı» diyor. Matra çıkıyor ortaya. Anlaşıyor ki hamal su vermek istemiş. Kılı kırk yarıyor yargıclar. Sonunda yargılıyorlar.

Hamal su vermek istemiş gerçek bu. Ama satıcı nereden bilebilirdi bunu? Aslında hamalın bunca etiyetten sonra satıcıya su vermesi gerekmezdi. Satıcının düşüncüsü ve sandığı gibi satıcıyı öldürmesi gerekirdi... Asıl kural bu dur. Bu hamal öldürecek yerde su ve

rip kural dışına çıktığıysa satıcı ne yap sını. Satıcının aklı kurala göre işlemektedir. K u r a l d ı ş ı a k l ı n a g e l m e z onun. Böyle düşündüğü için de öldürüleceği sanını ile kendini savunmak için ateş etmekte haklıdır. Satıcıdır kurala uygun davranan, Hamaldır kural dışına çıkmakla suçlu olan. Satıcı beraet ediyor...

Brecht sözünü bir şarkı ile bağlıyor:

İşte böyle bitti yolculuğun hikâyesi
Gözünüz gördü kulaklarınız duydu,
Her zamanlık herzer bir olay bu,
Yalnızca size böylece
Varırmak gerek olağan dışı olanı fakama
Günlük yaşamın ardındaki açıklanamaz,
Büyük gelir kuşaklarından her şey size
Ama bir de bulunuz kuralı, saklı aşırı
Bulunuz çaresini!

Frankfurt'ta oyuncular sade dekorlar içinde güçlü, tertemiz, çizgileri keskinlikle çizilmiş bir oyun çıkardılar. Özellikle Hamal ve Yargıç oyunun en başarılı kişileri idiler. Paul Dessau'nun müziği ve başarılı ışık düzenleri ile Brecht'in bütün amacını gerçekleştirebilen parıl parıl ve apasasız bir sahne düzeni idi seyrettüğümüz. Genç Alman oyuncuları vitrektan kullandı.

Brecht'ten arılmak için tekrarlamak gerek. «Sanat benim için tek başına tadı çıkarılan şey değildir. Sanat hence, en büyük sayıda insanı, ortak acılar ve sevinçlerle coşturacak görüşmeleri, biçimleni bulmaktadır». Benim de il bu söz. Camus'un, Benim de alabildiği. Öyle sanıyorum ki en ilüsiünden en kinliksizine kadar çağımızdaki her aydın insan için artık tartışılmaz bir kural bu. Geriye kalıyor «en büyük sayıdaki insanın», en çok hangi durumlarda daygu larla «ortak» olduğu. Söz konusu olan toplum bizim Türkiye'miz. «En büyük sayıdaki insanın» «ortak» olduğu insanın, en çok hangi durumlarda daygu larla «ortak» olduğu. Söz konusu olan toplum bizim Türkiye'miz. «En büyük sayıdaki insanın» «ortak» olduğu insanın, en çok hangi durumlarda daygu larla «ortak» olduğu. Söz konusu olan toplum bizim Türkiye'miz.

«En büyük sayıdaki insanın» «ortak» olduğu insanın, en çok hangi durumlarda daygu larla «ortak» olduğu. Söz konusu olan toplum bizim Türkiye'miz. «En büyük sayıdaki insanın» «ortak» olduğu insanın, en çok hangi durumlarda daygu larla «ortak» olduğu. Söz konusu olan toplum bizim Türkiye'miz.

«En büyük sayıdaki insanın» «ortak» olduğu insanın, en çok hangi durumlarda daygu larla «ortak» olduğu. Söz konusu olan toplum bizim Türkiye'miz. «En büyük sayıdaki insanın» «ortak» olduğu insanın, en çok hangi durumlarda daygu larla «ortak» olduğu. Söz konusu olan toplum bizim Türkiye'miz.

«En büyük sayıdaki insanın» «ortak» olduğu insanın, en çok hangi durumlarda daygu larla «ortak» olduğu. Söz konusu olan toplum bizim Türkiye'miz. «En büyük sayıdaki insanın» «ortak» olduğu insanın, en çok hangi durumlarda daygu larla «ortak» olduğu. Söz konusu olan toplum bizim Türkiye'miz.

«En büyük sayıdaki insanın» «ortak» olduğu insanın, en çok hangi durumlarda daygu larla «ortak» olduğu. Söz konusu olan toplum bizim Türkiye'miz. «En büyük sayıdaki insanın» «ortak» olduğu insanın, en çok hangi durumlarda daygu larla «ortak» olduğu. Söz konusu olan toplum bizim Türkiye'miz.

«En büyük sayıdaki insanın» «ortak» olduğu insanın, en çok hangi durumlarda daygu larla «ortak» olduğu. Söz konusu olan toplum bizim Türkiye'miz. «En büyük sayıdaki insanın» «ortak» olduğu insanın, en çok hangi durumlarda daygu larla «ortak» olduğu. Söz konusu olan toplum bizim Türkiye'miz.

«En büyük sayıdaki insanın» «ortak» olduğu insanın, en çok hangi durumlarda daygu larla «ortak» olduğu. Söz konusu olan toplum bizim Türkiye'miz. «En büyük sayıdaki insanın» «ortak» olduğu insanın, en çok hangi durumlarda daygu larla «ortak» olduğu. Söz konusu olan toplum bizim Türkiye'miz.

refah yolu

TASARRUFLARINI
ZİRAAT BANKASINDA
TOPLAYANLARA AÇIKTIR

TÜSTAV

ZİRAAT BANKASI

UĞUR K.

Köyde Sosyalizm

Köylerden Ankara'ya

EYLÜL ayı başkente dönüş ayıdır. Köylüyle konuşup da koltuklara geri gelenler ülkenin dertlerini dile getirdiklerini söyleyeceklerdir. Bazıları nabız «af, af» diye attığı iddiasındadır; Kayseri kapıları açılırsa, huzur ve arkasından refah, dalga dalga, köylere yayılacaktır. Bazı iyi niyetliler, bu safsataların biraz üstüne çıkıp, ucuz tohumluk, bol gübre, yerinde kredi ve iyi yol şeklindeki istekleri sıralayacaklardır. Fakat, köy için köklü birşeyler yapmak, köylünün kaderini kökünden değiştirmek düşüncesi henüz piyasada geçer akçe değildir veya bu düşünce nin geçer akçe olmadığı sanılır. Ağa sözcülüğü etmeyen iyi niyetli politikacı bile, kırık dökek tedbirler yığınının ötesine atlayıp, meseleyi bütünüyle ortaya koymaktan çekinir; çünkü mesele bütünüyle ortaya konduğu zaman, bulunacak köklü çözüm yollarının oy kaybetmeyeceği inancı yaygındır.

Aslında, bu oy kaybetme hikâyesi, ya da rin bir beceriksizliğin itirafıdır, ya da değiş tirilmesi gereken bir durumu örtbas etmek için köylüye yüklenilmiş bir iftira. Gerçekten köylünün çıkarına olan, köylünün en içten gereksinmelerine karşılık veren çözüm yolları bulunabilseydi, bunların oy kaybettirmemesi gerekirdi; oy kaybetme iki şeyden birini mutlaka ispat eder: Ya köylünün çıkarına olduğu söylenen çözüm yolları köylü kütlelerin çıkarına değildir; ya da, araya girip bütün mekânı zımmaya altüst eden, köylünün kendi çıkarı yolundaki çözümlere oy vermesini engelleyen kasaba esnafından, ağalardan ve sömürücü mu tavassıtlardan ibaret bir sınıf vardır. Her iki halde de, sosyalist düşünce kaçınılmaz bir sonuç olarak ortaya çıkıyor. Onun içindir ki, sosyalist düşünce çevresinde toplananlar, hele Türkiye gibi bir ülkede, köy konusu üzerinde dikkatle eğilmek ve tutumlarını açıkça ortaya koymak zorundadırlar.

Sorulardan çözümlere

BUGÜN için iki soru açıktır: Sosyalist düşünce nin başarı kazanmasında ve işbaşına gelişinde köylü kütlesinin rolü ne olacaktır? Sosyalizm iktidara geldikten sonra, köylü kütleleri için neler yapacaktır?

Aslında, birinci sorunun cevabı, ikincinin cevaplandırılış tarzına bağlı. Sosyalistler, köylü kütlelerinin gerçek gereksinmelerini iyice seziniyorlar ve konunun genel çıkarı için de onların da çıkarına olan çözüm yollarını açıkça belirtiyorlar. Köylü kütlelerinin asıl vaş içinde köy unsurunun rolü olumlu yönlere çevrilebilir. Sosyalizm, Türkiye'nin koşulları içinde mutlaka radikal olmak zorunda bulunduğuna göre, sosyalizmin düşmanları, daha düşünce safhasında bile, bu radikalliği sanki «kütleler aleyhine» bir radikalizm gibi gös termeye çalışacaklardır. Köylü kütlelerinin asıl kesilmesi, yerinden yurdundan ve toprağın dan edilmesi, sürülmesi ve aklıktan öldürül mesi hikâyelerine sık sık rastlanacaktır. Karşı tarafın en büyük başarı ümidi, köylüyü sömür renleri etkisiz duruma getirmek için alınacak tedbirleri kütleler aleyhine alınmış tedbirler gibi göstermeye ve sosyalizmi «köylü düşma nı» ilan etmeye bağlıdır.

Sosyalistler, bu ümitleri kuvvetlendirecek davranışlardan dikkatle kaçınmalıdırlar. Sosyalizm, elbette, tarihi gelişmesi bakımından bir işçi hareketidir. Onu en iyi anlayacak, onun la kendi çıkarları arasında en yakın bağlantıyı kuracak ve onu en çabuk benimseyecek olanlar, tabii işçilerdir. Sosyalizm için yapılabilecek uğraşmalarda, sosyalizme inananlarla, işçilerin bir araya gelmeleri kadar normal birşey olamaz. Ama bu, ortak dâvaya kazanılabilecek başka unsurların saf dışı bırakılması anlamına gelmez. Hele, bu unsurları düşman saymak anlamına hiç gelmemelidir. Hiçbir şey yapılsa bile, sosyalizmin kütlelerden ve bu arada köylü kütlesinden yana olduğunu belirtmek, iktidar mücadelesini geniş zemine oturtmak mümkündür.

Mümtaz Sosyal

Kaldı ki, Türkiye'de, bu yaklaşma çabası kolaylaştırıcı ve başka ülkelerin birçoğunda bulunmayan bir unsur var: Köy Enstitüleri hamlesi, kısacık ömrü içinde, köylü kütleleriyle işçiler ve kentli «intelligentsia» arasında ki boşluğun köprüsünü kurabilecek, sosyalist düşünceyi ve savaşıma inancı köye götürülecek hayli kimse yetiştirmiştir. Köylü kütlesinin içinden çıkmış ve ülke çapında sesini duyurabilmiş bir «köylü intelligentsiası» başka yerlere pek nasip olmıyan bir nimet. Sosyalizm mücadelesinden geçmiş birçok ülkede görülen şey, başlangıçta hep yukarıdan aşağıya doğru işleyen romantik bir «halkçılık ve köycülük» hareketidir. Köy Enstitüleri, bunu tersine çevirerek, belki de farkında olmadan sosyalizm mücadelesine dünya çapında bir yenilik getirmiş oldu. Aynı yönde başka yerlerde yapılanlar ancak sosyalizm iktidara geldikten sonra yapılmış ve sosyalizmi kuvvetlendirmeye ya rıyabilmiştir. Türkiye'de ise, Köy Enstitülerinden yetişen kadro sosyalizmin iktidar savaşında etken bir rol alacaktır.

Gerçekçilikten köylüye

KÖY konusundaki dogmatik çözümler köylüyü gerçekten ürktürebilir. Bugün için, sosyalistlerin ödevi, köyü, toprağı ve Türkiye'yi iyi tanıyıp doğru ve yanılmıyıcı çözümlere varmaktır. Yüzeyle kalmış sözlerle ve kuru sloganlarla yetinmek, — uygulama günü gelince şaşırıp kalmak bir yana — köylüyü sosyalizmden soğutmak isteyenlerin ek meğine de yağ sürebilir. Ağa ve toprak reformu sözleri, sloganlar için işe yarıyabilir, ama köy dâvasını çözmek için asla yeterli değildir. Oysa, bugün sosyalist cephenin bazı kesimlerinde yapılan şey, bunları tekrarlayıp durmak tan ibaret.

Köylü deyince, akla toprağın gelmesi, «li man deyince direk, açık deniz deyince yelken, mart deyince kedi» düşünmekten çok daha kuvvetli bir çağırıştır. Köylüyü topraksız düşünmek imkânsız. Onun içindir ki, köyde sosyalizmin ilk parolası «herkese toprak» olmalıdır. Sosyalistler, programlarının uygulanmasında, daha ilk günlerden itibaren, toprağın az çok «eşitlendirilmesi» ni ve her köylü ailesinin toprak sahibi yapılmasını sağlayacak hızlı tedbirleri daha bugünden düşünmek zorundadırlar. Bunun bölgelere göre göstereceği özellikler olacaktır ve bunlar da inceden inceye hazırlanmalıdır. Ama temel kural her yerde bir kalacaktır: «Herkese toprak!»

Sosyalist bir hareket programının eşitlik adına da olsa, mülkiyetle işe başlamasını tuhaf karşılayanlar belki olacaktır. Ama, çatlak ve nasırlı elleriyle toprağı ufalayan köylüye «bu toprak senindir» demenin gücü öylesine büyük ki! Bunu başarabilecek olan sosyalist iktidar, köylüyü hemen kendi yanında hissedecek, onunla cephe birliği kurmuş olacaktır.

Asıl önemli olan toprağın işlenmesini ras yonelleştirmek, sosyalizmi ve devletin geniş ölçüdeki teşkilâtlandırıcı öncülüğünü bu safhada kullanmaktır. Dağıtılmış, bölünmüş ve eşitlendirilmiş toprakları, sahipleriyle olan mülkiyet ve vakımlık bağlantılarını kurmadan, devletin öncülüğü altında toplamak, tarım bölgesinin özelliklerine göre değişiklikler gösterecek olan bir teşkilâtlandırma işi. Kesif tarım yapılan Marmara, Karadeniz ve Ege bölgelerinde bakım, mücadele, işleme ve ambalaj merkezleriyle işe başlamak, yaygın tarım yapılan Orta, Güneydoğu ve bazı Doğu Anadolu kesimlerinde traktör, gübreleme ve silolama istasyonlarıyla teşkilâtlanmaya gitmek, atılacak adımların en önemlilerinden. Bu adım, çok geniş bir solum — satım sebekesinin kurulmasıyla birlikte, köylü kütleleriyle toplumun öbür kesimleri arasında giren mutavassıt ve sömürücü zümrenin tasfiyesini kolaylaştıracak, köylü devletle doğrudan doğruya temas hali ne geçmiş olacaktır. Araya çok etken bir şekilde devleti sokmayan rastgele bir kooperatif

leştirme hareketinin, devletle köylü arasında ki bağlantıları bütünüyle koparmasından korunabilir. Toprağı köylüde, işletme ve değerlendirme imkânlarını devlette tutan bir denge yaklaşmayı kolaylaştıracaktır.

Çatışmalardan rasyonelliğe

TOPRAKLARI bölüp dağıtmak veya tarım bölgelerinde küçük bölünmeleri ayakta tutmak ile işletmecilikte rasyonellik iddiasında bulunmak arasında ce ligen yönlere yok değil. Meselâ, yaygın tarım bölgesinde, teslim edilecek buğday karşılığında da traktör servisi verivorsunuz, fakat gönderdiğiniz traktörler küçük tarlalar arasında dönüp durmakta, tarla sınırlarında işlenmeyen topraklar kalmaktadır. Kurulacak istasyonlar ve merkezler, ne derece rasyonel olursa olsun, toprağın bölünmüş olması, bu rasyonelliği azaltacaktır.

İşte devlet öncülüğüyle kooperatifleşme ve toprakların yavaş yavaş kamu malı hâline girisi, ancak bu safhadan sonra gelecektir. Önemli olan, köylünün üzerindeki çatıştığı toprağı gerçekten sahip olduğunu görmesi ve bu toprakla hasrı neşir olmasından doğan emeğin karşılığını, hiçbir sömürücüyle karşılaşmadan almaya başlamasıdır. Devletin temel yardımını la ve öncülüğünü işlenen topraklar bölünmüş olduğu için, üretim azsa, tarla sahibi köylü başına düşen karşılık da az olacaktır. Bu karşılığı artırmak, o amaçla da üretimi yükseltmek için büyük işletmeciliğe gitmek, yukarıdan emir şeklinde gelmeyen, fakat herkesin çıkarına uygun olduğundan dolayı, seçilen bir tutum sayılacaktır. Kooperatifleşmenin ve kamu işletmeciliğine gitmenin bu safhası, sosyalizmin büyük sınavlarından biri olacaktır.

Karanlıktan aydınlığa

SOSYALİZM, hele Türkiye gibi bir ülkede, «yeni adam» yaratma çabasıdır. Geleneksel ve görgüsel yolları bir yana itip, akılcı çözümlere kolayca bağlanabilen bir adam. Kentlerde işçi, akılcı çözümleri kolay benimsediği için, onun yepiden eğitilmesi büyük bir dâva değil. Ama köy, tabiatın yal nızlığı ve yüzyılların alışığı içinde, çok farklı. Onun içindir ki, sosyalizmi soyut kavramlarla değil, gözle görülüp elle tutulan sonuçlarla anlatmak çok daha önemlidir. Ama bu sonuçların bile, iyi anlaşılabilmesi, daha doğru su küçük küçük sonuçlardan büyük sistemlere gidebilmesi ve kimin kimden yana olduğunu açıkça görülebilmesi için, aydınlık kafa yine de şart. Demek ki, köyde sosyalizmin yolu, biraz da eğitmeden geçmektedir. Ama, laik ve akılcı bir eğitim. Yeryüzünde olanları yer yüzündeki nedenlere bağlayan, sonuçlar hakkında doğru hükümleri verdiren, ancak bu eğitimidir.

Sosyalistler, «aydın din adamı eliyle köylü uyandırmak ve kalkındırmak» gibi formüllere sığınmamalıdır. Silâhın geri tepmesi ve sosyalizmi akıl dışı yollara sürüklemesi her zaman mümkündür. Sosyalizmin köydeki en büyük müttetik öğretmeni, buradaki en dikkatli davranmak ve müttetik ararken, sosyalizmi din düşmanlığı şeklinde göstermeğe çalışanların işini kolaylaştırmamak gerek. Sosyalistlerin din konusundaki tutumları, Ata türk'ünden farklı olmamalı: Dini kendi ka deriyle başbaşa bırakmak, köyün ve halkın kalkınmasını başka yollarda aramak. Devletin dinden ve din adamlarından medet umması, ancak bu başka yollardaki beceriksizliğin ve başarısızlığın sonucu sayılmalıdır.

Türkiye'de sosyalizmin köye girip girmemesi, herşeyden önce sosyalistlerin kendi tutumlarına bağlı. Ortaya atılacak formüllerde, yapılacak tartışmalarda, şekillendirilecek tezlerde, köylü ihmal etmek, bir yana itmek ve kırmak büyük hata olur. Türkiye'de ordudan fabrikaya kadar, her yerde biraz da köy ve köylü var. Amacımız «köylü Türkiye» olmaya bilir; fakat ortamımız köylüdür. Bu ortam için neler yapacağımızı bilmeden, bildirmeden sosyalizmden bahsetmek hayalcilik olmaz mı?